

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VESTBIRK HØJSKOLE

AARSSKRIFT

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

19

23

Gledelig julefest. Godt nyt år! Deres
Grønvald Nielsen Tak!

VESTBIRK HØJSKOLE

AARSSKRIFT

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

19

23

Vestbirk Højskoles Hovedbygning efter Ombygningen.

Vor virksomhed i evighedens lys.

Englænderen Thomas Carlyle skrev en gang: „Det sidste evangelium i Verden er dette: kend dit arbejde og udfør det!“ Herpå kan jo godt svares, at det for resten også er et meget gammelt evangelium, som med nødvendighedens magt har drevet mennesket fremad. I tidernes morgenstund udtaltes jo de ord: I dit ansigts sved skal Du æde dit brød, og da arbejdet fylder så stort et tidsrum i de flestes liv, bliver det af vigtighed, at vi klarer os vor stilling dertil. Carlyle søgte at lære sit slægtled, at dovenskab er det eneste, der er uden håb. „Der er — sagde han — uendeligt håb i arbejde, selv om det kun er for at samle penge.“ — Midt i alle hans veklager følte han, at håbet for England lå i den kendsgerning, at landet var befolket af et ædelt, tavst arbejdende folk, der kun manglede at blive ledet med visdom for at komme til at anvende sin praktiske, travle ånd på værdige områder. Når han talte om „arbejdets ridderlighed“, da så han i ånden den tid komme, hvor industriens ledere vilde organisere arbejdet til en kamp imod nød og fattigdom, og hertil skulde arbejderne knyttes ved bånd, som er langt stærkere end pengenes, daglønnens bånd. Denne ridderlighed skulde da blive en virkeliggørelse af den kristelige broderkærlighed. Han var enig med John Ruskin deri, at der findes en arbejdende klasse, stærk og lykkelig, både blandt rige og fattige mennesker, ligesom der er en doven klasse, svag, slet og elendig, både blandt rige og fattige.

Men de to store Englændere, som har kastet ny glans over „arbejdets evangelium“, ser ikke på dette fra et kristeligt standpunkt. Vor virksomhed sættes hos Carlyle i religionens

sted og omtales næsten med religiøs begejstring. „Tydelig udtalt — udbrød han — al sand virksomhed er religion, og hvor som helst religionen ikke er arbejde, må den gå hen og dvæle blandt Brahminer og spindende Dervisher, eller hvor den vil. Hos mig skal den ikke finde nogen havn!“ Han glemmer, at der skal være plads for liljerne på marken så vel som for kornet. Blomsterne, der fryder os, har også en gærning ved siden af kornet, som føder os. Der gives mennesker med blomster i hjertet, uselviske solskinsnaturer, som gør liden aktiv tjeneste, men hvis virksomhed dog er til uendelig velsignelse, og som dårligere kan undværes end mange, der slider hårdt. De kan være svage og syge. Således besøgte jeg en gang en ung mand, der i 10 år havde været lænket til sengen. Han holdt for mig en prædiken om livsglæde, som jeg sjældent har hørt mage til. Hans ansigt var et genskin af lyset i evighedens land. Han levede blomstens liv i yndefuld kærlighed.

Livets usikkerhed og korthed lægger en vis stemning over talen om „arbejdets evangelium“, det kan slet ikke nægtes. Vorherres ord om, at natten kommer, da ingen kan arbejde, udtaler en kendsgerning, som ingen kommer uden om. „For vismanden og fåben“, siger Prædikerens bog ironisk, „kommer den selv samme slutning“. Det arbejdende legeme, den tænkende hjerne, det følende hjerte og den længselsfulde sjæl hører op med at arbejde, tænke, føle og længes her på Jorden, hvor disse kræfter hidtil har virket. Den kendsgerning, at natten kommer, lægger ligesom farve over dagen. En dag med en nat, der altid er lige i hælene på én, kan aldrig blive det samme som en dag, hvor ingen nat følger efter. Hvad vi lægger ind i ordet „nat“, vil ufejlbarlig have indflydelse på vor opfattelse af dagen. Det gør dagens timer forskellige for os, om natten er en søvn, hvorefter vi skal vågne, eller det er en fuldstændig og absolut udslukning af alt lys. Hvis vi antager, at en anden dag vil gry og nattens skygger forsvinde, så vil meget i vor opfattelse af livets værdi afhænge af, om den følgende dag står i et inderligt forhold til de forudgående, eller der begynder en helt ny tilværelse.

Den kristne tro, som opklarer fremtiden med et stort håb, giver herved det daglige liv en umådelig drivkraft, og det er tåbeligt at vente, at man kan sætte evighedstroen hen i en krog og dog vedblive at være de samme mennesker, som vi var. —

Nu er det ikke sagt, at den første og eneste virkning af, at troen på evigt liv kommer til at stå for et menneske som noget uvirkeligt, bliver en hurtig og omfattende slappelse af moralen. I henhold til lignende tider i svundne dage og ved at følge erfaringen fra vor egen tid kan man forudsige, at dette behøver ikke at finde sted. De alvorligste hævder netop, at da natten kommer, hvor ingen kan arbejde, vil de derfor arbejde så meget, det er dem muligt, medens det endnu er dag. Matthew Arnold siger i sit fine digt: „Den bedre part“: „Er der ikke andet liv end dette, så opslå dit telt på de højder, hvor du kan sige: Sidder der ingen dommer i Himlen, som kan se vor synd, adlyd da så meget mere den indvortes dommer. Var Kristus et menneske ligesom os; o, lad os da prøve at blive sådant et menneske, som han var! —“

Her hjemme læser vi i Vilhelm Andersens „Året og dagen“: „Der kan leves et fuldt og dybt menneskeliv af dem, der tager alt af Jorden og intet håber fra Himlen. Det gør virkelig ikke livet mindre, at jeg tager det som en helhed. — — Det er jo vistnok en resignation at gå over fra den første kristendoms: Den, som I søger, er ikke her, han er opstanden, til udviklingsreligionens: Hvad Du søger er her; men jeg ser ikke, at livet lider der under. Det forekommer mig, at denne grundforsagelse — resignationen en gang for alle — netop er, hvad jeg kalder at leve — — der kan kæmpes lige saa godt under udviklingens tegn, som der er blevet kæmpet under korsets.“ —

Fremtiden skal vise, om denne livsopfattelse ejer flere kræfter i sig end det græske hedenskab. En livsanskuelses evne til at holde mennesker oppe kan egentlig først ret bedømmes, når den har stået sin prøve gennem flere slægtled. Mange af nutidens hedninger er overgangsskikkelser. De har stor arv fra kristne hjem.

Løvrigt: jo længere jeg læser fremad i denne bog, des større synes jeg, at afstanden bliver mellem humanismen her og kristendommen. Der står f. e.: „Når to mennesker, der har levet sig rigtig sammen, skilles ad ved døden, gælder det at forstå, at den ene lever i den anden. Det er ikke den største troskab imod livet at trøste sig for døden ved at håbe på et gensyn; men Jobs troskab er den største: Herren gav, Herren tog. Herrens navn være lovet!“ Ja vel — svarer den kristne — hvis døden tager én af mine kære, så bliver noget af hans liv i mit, hvis jeg freder derom, og der kan komme strenge tider, hvor vi føler, at de er omkring én med trøst og hjælp, de kære, som rejste ind i dødens land i svundne år.

„Sammen bo vi i Guds haven,
skilt kun ved det lille bælt;
til at flyve over graven
vinger låner os vor helt.“

Men netop derfor længes vi efter at tale med dem, leve sammen med dem i evighedens land. Man kan godt bruge Jobs ord og dog nynne med Grundtvig:

„Til evigt liv en sælsom lyst
fra vuggen bølged os i bryst.“

Hvilken uhyre forskel er der dog alligevel ikke på selv den ædleste humanisme og så opstandelsestroen!

Men det er jo følgerigtig tale, når man vil prøve på at vise, at tabet af troen ikke nødvendigvis betyder en forarmelse af det moralske liv. Derfra stammer også forsøget på at drive menneskets samvittighed op til den høje tinde. Vantro fører de alvorligste til dette, og det moderne arbejds-evangelium er for adskillige forfattere en direkte følge af evighedstroens forlis. Carlyle vilde ikke have dvælet så længe der ved, hvis han havde haft et rigere evangelium at forkynde. Arbejdet skulde dulme smerten over, hvad der i virkeligheden er en stille fortvivlelse. Hvilket tungsind ligger der ikke over hans ædle ansigt! —

Vandrer vi nu ud til de store masser, da ses det hurtigt, at tabet af Gud og udødelighed lægger alle livsforhold ned i

et lavere plan. Den livslære glider ind i sindene: Er vort liv som dyrets, så lad os æde og drikke, gribe dagen inden den svinder, for snart kommer natten. Vi venter os mere af den menneskelige natur, end den hidtil har ydet, hvis vi tror, at en sådan overfladisk livsanskuelse ikke tager plads i de flestes sind. Tankeløse fornøjelser i nuet bliver til en fornuftig leveplan for dem. Pligten kan ikke beholde sin plads som avtoritet: Guds røsts strenge alvorlige datter.

Hvorledes skal vi kunne opfordre mennesker til at fornægte sig selv, leve for fremtiden, følge de lyse glimt, nære høje tanker og øve ædel dåd, hvis vi fortæller dem, at idealet er ikke andet end en sygdom, i hvilken alle mennesker tæres hen og forsvinder for bestandig. Hvad nytter alt slid og slæb, hvis der intet mål er at nå og ingen moralske værdier ud over skik og egen bekvemmelighed? Hvorfor arbejde indtil det yderste, når der intet andet følger efter end natten, hvor ingen kan arbejde?

Ære være alle de, som møder solformørkelsen på evighedstroens område med en heroisk stemning i stedet for i svaghed at lade sig magte af det lavtstrygende: lad os æde og drikke, for i morgen skal vi dø! Vi sætter Stoikerne højt i forhold til Epikuræerne i gamle dage; men som allerede antydet: vi tvivler om, at den moderne Stoicisme kan holde; at der virkelig er bærekraft nok i arbejdets evangelium. Vi frygter for, at det ligesom i Rom bliver en slags luksus for nogle få stærke, ædle sjæle, der klynger sig til noget fast, når selve livets grund glider bort.

Lad os ære og være taknemlige mod alle stridsmænd — kristne og ikke kristne — som har kastet glans over menneskelig virksomhed og givet dovenskaben de prygl, som den fortjener. Lediggang er Fandens hovedpude, tungsindets årsag. Vi ser tidt, at intet kan standse den uundgåelige gliden ned ad bakke, som altid følger dovenskaben. Der er en inderlig forbindelse imellem lediggang og umoralitet. Ny former rejser sig i dovenskaben af nervepirrende adspredelser. Som al slags ukrudt gror i udyrket jord, således vokser det sure humør i et dovent legeme. Det ikke at have nødig at bestille noget

er en grufuld elendighed for et menneske. Da kommer ked-somheden, livsleden og forlystelsessygen. „Livet vilde ikke være helt tåbeligt“, siger et fransk ordsprog, „bare der ikke var de fornøjelser“. Ludvig XIII klagede her over mere end de fleste. Da man en gang spurgte til hans helbred, svarede han: „Dårligt! Jeg keder mig!“ Sommetider tog han en hofmand med hen til vinduet og sagde: „Monsieur. Lad os kede os i fællesskab!“ —

Den dovne slår tiden ihjel. Den flittige kalder tiden til live. Det sidst nævnte kan man især studere blandt arbejderhustruer, der ofte med meget små midler skaber mere lykke omkring sig end mennesker med den højeste boglige dannelse. Det er et godt ord af forældre: Vore børn skal vænnes til at bestille noget; thi der er få gode vaner, der er så vigtige for os som arbejdsvanen, især hvis vi lærer at bruge de små stumper tid til åndelige interesser eller nyttig tjenergerning. „Aldrig intet gøre!“ sagde William Gladstone. Havde han nogle minutter på en jernbanestation, kom bogen straks frem til berigelse for hans sjæl. Da han 1864 sad i ministeriet og havde voldsom travlt, savnede han en dag, da han gik hen ad gaden imod sit hjem, en gadefejer, som plejede at arbejde der. Han spurgte sig for og fik at vide, at manden lå syg. Gladstone gik da hen for at se til ham, talte venligt med ham og læste et stykke af Biblen for ham. Gladstone fulgte bogstavelig det apostoliske pålæg: „Gør godt imod alle mennesker, hvor lejlighed gives“. På ham passede det gamle italienske ordsprog:

„Arbejd, som havde Du livet for evig i hænde,
dyrk Herren, som livet for Dig i dag skulde ende.“

Han kunde sige som tyskeren Tholuch, der fik så stor og god indflydelse i studenterverdenen: „Mit arbejde skal grave velsignelsen op af Jorden; men min bøn skal hente den ned fra Himlen.“ —

Blandt arbejdets mange indre frugter er der få større end den, som bliver os en lindring i smerten, en balsam i hjertesorger, der sommetider frelser mennesket fra fortvivlelse, når

da ellers arbejdet udføres i ydmyghed som Guds vilje. Det spænder styrkebæltet fastere, giver os nyt mod. Endvidere kommer der før eller senere på den kristnes arbejdsvej et punkt, hvor han får øje på de strålende spir i Guds evige stad, og al tjenergerning står jo lige højt i Guds øjne. Hos ham er ikke småt eller stort. Hver plet, som han har skabt, er en lille verden; hvert blad på træet eller blomsten er fuldkommen som solsystemet. Der gives i grunden ikke nogen stærkere bevæggrund til arbejde end en levende kristentro. Et menneske, som drager ånde i det evige livs kræfter, hans tro er en kraftsamler, der driver livet fremad med uudtømmelig energi. Den drager nogle af evighedens kræfter ned i timeligheden. Det menneske, som har smagt lidt af en kommende verdens kræfter, vokser opad imod sin personligheds fulde højde med stadig videre horisont og øgede evner. Set fra evighedens standpunkt glider det timelige livs forvirrede enkeltheder i lave — og de er jo mange!

Det daglige livs smålighed og omskiftelighed skrumper ind. Hvis det var muligt altid at leve i evighedens kræfter, da vilde hele livet blive fyldt med mening og værdighed. Og hvorfor skulde det ikke være muligt? Har vi dog ikke én og anden gang truffen fromme, glade mennesker, som brugte deres evner, tid og kræfter i en hengivende tjenergerning under den velsignede sikkerhed, at arbejdet ikke var forgæves. De levede allerede i åndens evige verden, og når deres pilgrimsrejse her var til ende, indeholdt timeligheden ikke så meget, som de skulde skulle sig ved. I deres hjerter lyste apostelordet: „Derfor, mine elskelige brødre, bliver I trofaste, altid flittige i Herrens gerning, fordi I véd, at Eders arbejde i ham ikke er forfængeligt.“

Men under alt arbejde længes vort hjerte efter hvile. Dennes nødvendighed er indplantet i selve vor natur. Herom er erfaringen, historien og religionen enige. Det fjerde bud er en af Verdens vagtposter, og hver gang man har villet lave om på det, er man kommen til kort. Hviledagen har tilført menneskeslægten store åndelige værdier. Den har ved sin tavshed holdt en egen veltalende prædiken om de store kends-

gerninger, der så let glemmes eller skjules under Verdens bulder. Brugt på rette måde anslår den grundtonen i den musik, som skal give liv til de andre seks dage.

Mange mennesker ler ad den engelske Søndag og ser i den en gammel fåbelighed, blandet med moderne hykleri. Men vi er da også nogle, som priser den. Hvis ikke én dag hver uge kan løftes op over de almindelige bryderier og fornøjelser, da vil menneskers indadvendte, tankefulde liv blive fladtrådt og folkeråheden brede sig. Søndagen er slægtens helligdom for de trætte, de tungt bebyrdede, nedslåede, brudte menneskeliv. Den minder de stærke og sejrige, som kæmper borte fra Gud, om at deres sejre er tomhed. Vi er jo nogle, som kan vidne, at i vor ungdoms vår, da var det om Søndagen i Guds menighed, at vort livs dyrebareste fremtidsidealer steg op fra hjertets urgrund og kaldte på os. Indviede vort livs arbejde! Og når vi siden under trængsler og kamp længtes efter fred, da gik vi aldrig forgæves ind under de hvælvinger, hvor der synges om det fredens ord hver Herrens dag, som gør rolig midt i våbenbrag.

Der er et yndigt lille kloster nede i Florens med duft af hellige, velsignede minder. Her levede biskop Antonio sit kristenliv. Her sønderled den profetiske prior Savonarola sit ædle hjerte. Her malede den gudfrygtige kunstner Fra Angelico. Klostret står som de forladte levninger af en drøm; men endnu kan det ånde den sande klosterfred ind i os, som besøger det. Byens støj er neddysset. Her findes de små celler, hvis bare, hvidvaskede mure er herlige, med rene yndige frescoer. Midt i gården er der en lille have, kysset af solskinnet, og over den ses den italienske himmels dybe blå. Det er så let at forstå, at her vilde man danne sin sjæl, forglemme Verden, dens hede ærgerrighed og frygtelige lidenskaber. Her blev det ligefrem et ideal for en kirkens tjener at leve rolige bønnens timer på en sådan tilbagetrukken plads og så derfra gå ud til den hvileløse by med fredens evangelium. Ja, man kan næsten ikke ved at vandre omkring her undgå længselen efter fred. Fred inde i vor egen samvittighed. Fred uden om os. Fred overalt på Jorderig! —

Men det er jo godt, at freden ikke er noget, som kun kan erhverves i klostret. Den er heldigvis uafhængig af stedet. Den kan ejes i et roligt hjørne og midt i arbejdets larm, i strænge trængsler og fristelser. Ja, selv under sorg og tårer. Den kan ikke købes med guld eller tabes gennem fattigdom. Verden kan ikke give den eller tage den fra os. Dette er troens budskab. Fred må søges inde i hjertet, og den findes ved at tabe sig selv i kærlighed til Gud og i en frugtbar tjenergerning over for Mennesker. Den daler ned over vort urolige liv som regnen over de sommertørre marker. Under livets bulder og brusen i hjerner og hjerter kan vi endda vandre rolige. På den travle markedsplads, i overfyldte gader, under mangfoldigheden af vore bekymringer, tanker og virksomheder; midt i tungernes strid og menneskenes slidsomme dage kan vi have fred, når vore hjerter er faste. Over vort hvileløse livs urolige vande hvælver sig den gyldne herlighed af Guds evige fred.

Der er i ethvert kristent menneskes liv nogle store øjeblikke med vigtige afgørelser og stærke sindsbevægelser, tider hvor sjælen — som David synger — farer af by over stjernerne. Men disse tider bliver kun varigt værdifulde, hvis deres indhold kan nedfældes i alt vort hverdagslige arbejde. Indvie det, som Pavlus skrev til Corintherne. Vi kan ikke vedblivende leve så højt oppe. Den kristendom, som ikke regner med det store område, vi kalder det timelige eller verdslige, er ufuldstændig, hvor stærke følelser den så end til tider kan slå i gang, og hvor glimrende den end kan tage sig ud.

Sandt nok, der er et bestemt kirkens arbejde: Det personlige vidnesbyrd, Guds riges udbredelse, og vi burde alle sammen, ganske anderledes end hidtil, være med i dette, have en frimodigere mission fra alle menighedens medlemmer, et større arbejde for dem, som står uden for. Kirkens arbejde er betroet os og lagt i vore hænder som Guds medarbejdere. Det kalder ad os alle. Ja, vi er nok ligefrem udvalgt til denne gerning. Der er i den en plads, som passer til enhver af os.

Men vi tager i høj grad fejl, hvis vi afgrænsrer det kristelige arbejde til kun at gælde missionen, den indre og den

ydre; deler vort liv i en lille hellig part og så lader den største del ligge hen som noget udvortes, Kristendommen ikke har med at gøre. Denne deling af livet i noget helligt og noget verdsligt er falsk. Hvad der i almindelighed kaldes verdsligt arbejde, fylder så meget i vort daglige liv, at måden, hvorpå vi forholder os til det, i virkeligheden bedre afslører os som de personer, vi er, end vor opførsel i de enkelte øjeblikke, der helliges gudstjenesten. Her er det, kristendommen kommer med sin indvielse af vort daglige kald, så alt vort arbejde kan blive en tjenergerning. Vi skal, som Grundtvig sang, hver dag „gøre gavn, som Gud det vil, på aller bedste måde“. Vi kan have begge hænder fyldt med vigtigt arbejde, stadig udvide vore interesser, støtte alt godt i egnen og landet; men hvis vor egen sjæl samtidig udtørres, bliver livløs — og det kan meget godt indtræffe — da bliver vort arbejde alligevel hult. Alt i kristendommen vender stadig tilbage til dette, at hjertet, viljen, samvittigheden må uafbrudt fornyes ved Guds fødder. Giv Gud dit hjerte! siger den, så han kan tænde kærlighedens ild på dets alter og øge troen gennem fællesskabet, så vor tjenergerning i sandhed må blive til gavn. Det giver ny kraft, dersom vi kan tage imod vort daglige arbejde som noget, der er bestemt til at være os en livets skolegang.

Den sande arbejdets indvielse har sin kilde i Guds kærlighed, og dens drivkraft er simpelt hen ønsket om at gøre hans vilje. Denne indvielse sætter den velhavende således i stil, at han ikke lever i dovenskab og nydelser, umådelighed, drikkeri og anden tåbelighed. Der findes heldigvis i alle samfundsklasser mange smukke eksempler på mennesker, der har fået deres evner og verdslige arbejde indviet, så de er bleven praktiske fortolkere af det apostoliske pålæg: „aldrig træg til arbejde, altid brændende i ånden!“

Theoretisk er vi alle overbevist om, at vi under én eller anden form har sociale pligter. Vi føler godt, at vi er knyttet til hinanden her i livet og afhængige af hinanden; skylder andre mennesker så meget. Men dette er jo endnu langt fra trængt så dybt ind i vi kristnes færd, som man kunde vente.

Mennesker har forskellige anlæg, gaver til øje, hånd eller hjerne. Særlige evner på særlige områder. En har legemlig styrke, en anden kunstnerisk følelse eller opfindende hjerne. Alle disse gaver har en naturlig iboende ret til at blive udviklet og øget. Det er en pligt at opøve dem gennem forstandig og vedvarende brug. Men hvis de anvendes selvisk, så ser vi alle vegne, at de svækkes. Egenkærlig brug er en forvrængelse af gaverne. Når alt kommer til alt, fortjener vi ikke tak for nogen som helst evne. Den er jo bleven os givet. Den eneste mulige fortjeneste er den, at vi har fået den indviet og brugt den vel — det vil sige: til gavn for andre.

Sådanne gaver som god samfundsstilling og rige kultur-goder er givet os til social forvaltning. Vi er husholdere. Ser vi ikke sådan på livsgoderne, mister vi retten til at besidde dem. Og det er ikke nok, at vi ligesom betaler tiende af alt det betroede, giver en vis del hen til samfundsnyttige formål. Man kan ikke i det lange løb berolige sin samvittighed ved en almisse for derved at få tilladelse til at ødsle resten på sig selv. I alt fald ikke som kristne. Alt, hvad der blev os givet, skal helliggøres og bruges i ærefrygt. Opfattet kristeligt er den sociale husholdning noget, som lægger beslag på mennesket. Personligheden må sættes ind. Alle gode gaver skal ikke være os en anledning til egenkærlig brug eller næring for personlig forfængelighed, men midler til at udvide vor tjenergerning. Vort sociale arbejde kan kun blive godt udført gennem personlig helliggørelse. Ingen menneskelig iver, som kun er social, vil vedvare, hvis den ikke er rodfæstet i en dyb ansvarsfølelse over for Gud, alle gavers giver. Denne følelse er alene i stand til at oparbejde inde i vort hjerte den ædle helliggørelse af alt, hvad Gud har givet os. Den kan, som intet andet, væрге vort arbejde imod de mange fjendtlige magter, inde i os og uden om os, som vil ødelægge det. Vi skulde nødig glemme de ædle kristnes erfaring og vidnesbyrd om, at alt, hvad vi mennesker er, bliver dog til sidst af større vigtighed, end hvad vi virker. Vore handlingers værdi betinges af, hvad vi er i vor ånd og i vort hjerte.

Vi står for tiden ansigt til ansigt med så store sociale

vanskeligheder, at Verden aldrig før har set deres lige. Der ligger foran os opsamlede elendigheder i største stil. Hvad er nu vor pligt midt i alt dette? Naturligvis at melde sig til tjeneste med alle de evner og gaver, som vi ejer. Men lad os dog aldrig glemme, at gaven uden giveren dur ikke. De sociale elendigheder er ikke bare af økonomisk art, de har dybe moralske rødder, så hvad der ikke bliver åndelig hjælp kan ikke hele det sønderbrudte. Det vil kun være at råbe fred, hvor ingen fred findes. Helliggørelse bliver da de samfundsfrelsende kræfters første hemmelighed. Den giver indflydelse i rigtig retning, renser ærgerrigheden, borttager fra sjælelivet det, der hindrer og forsinker. Tænk, hvilke kræfter, der vilde blive stillet til rådighed i den store kamp imod fattigdom og social uretfærdighed, hvis hver kristen kvinde og mand i alle lande underkastede sig denne helliggørelsesproces, denne daglige hengivelse og åbnede hjertet helt for Guds vejledning.

Der er i denne syndige verden intet spørgsmål for vanskeligt, intet onde for dybt rodfæstet for en hellig kirke at møde ansigt til ansigt og besejre. Hvis vi alle i ydmyghed og oprigtighed vilde melde os til tjeneste, hvilke redskaber vilde da ikke ligge rede i Guds hånd! Men her er vor svaghed. Vort eget selv, vore fornøjelser og vor tankeløshed har sløvet os: Sagen gør ikke dybt nok indtryk på os. Vi tjener vor herre og mester for dårligt. Hans lys skinner så dunkelt i os. Kirken gør så lidt indtryk på verden, fordi den er så lidt helliggjort. Men det ser dog ud til, at den nu i alt det tragiske kan få lært, at ingen magt i verden er så stærk som kraften i de menneskeliv, der indvies til Guds ære!

Hvert menneske, som dette kan siges om — trods al skrøbelighed — bliver også et godt missionerende redskab. Kristendom udbredes ikke ved forstandsoverbevisning men ved hjertets overtalelse, ved at fastholde det præg, som mennesket har modtaget på trods af sig selv. Sejren følger dette høje præg. Menigheden må overbevise verden om Gud, ikke ved kristelig logik men ved kristelig kærlighed, ved troens frugter i hjertevindende personligheder, ved en overtalende kraft i et

ømt, sanddru, ærefuldt og trofast liv. De første århundreders kristendom udbredtes ikke ved logiske tanker men ved en dragende fromhed. Menneskene så, hvilken skønhed, der hvilte over de kristnes liv og færden. En kristen var en bedre tjener end en ikke-kristen, en bedre husbond eller mester, en bedre arbejdsmand, mere pligtro og tilforladelig i alle livets forhold. De kristne var bedre hustruer, ægtemænd, forældre, børn — ja bedre borgere også.

Kristenlivets historie fra de dage taler til os om dette, at vor tro skal strømme igennem alt vort arbejde. „Hvad gør I mere end de andre?“ spurgte Vorherre. Dette ord har endnu gyldighed. Det skulde helst blive ved med at ramme vor samvittighed som et kald til helliggørelse af hele vor natur, alt vort liv.

„Gud give os at skinne så,
som Himmellys, skønt af de små;
da randt for os guldtærning.“

Grønvald Nielsen.

Danskundervisning i Mellemslesvig.

Den 15. marts 1920, da slaget var tabt, og alle de mange agitationsbiler for mod nord, landet lå stille og øde hen, kun fjerne dønninger fra den hårde kamp dagene forud følte, de politiske våben kunde ikke mere bruges med samme virkning, da var der sikkert en og anden, der var mest tilbøjelig til at opgive det hele. — Men — der var dog en del danske både syd og nord for grænsen, der fandt, at statsgrænser ikke var det eneste afgørende, mennesker der havde erfaret, at der *kunde* leves et dansk åndeligt liv under fremmedherredømme, og at der skulde gøres, hvad gøres kunde for de danske, der blev tilbage syd for den nye grænse, da den nordlige del af Sønderjylland oplevede det store at blive genforenet med moderlandet.

Man så mod nord for at lære af dem, der havde klaret skærene gennem mere end 50 år. Der kom gang i foreningslivet, „Den slesvigske forening“ og „Skoleforeningen“. Jeg skal i det følgende kun omtale „Dansk skoleforening for Flensborg og landdistrikterne“. Det er ikke nogen særlig stor forening, den tæller ca. 3000 medlemmer, men den gør et ret stort arbejde, der delvis muliggøres ved hjælp fra Danmark. Dens formål er at støtte dansk kultur og åndsliv syd for grænsen.

Dersom kårerne for danske og tyske var lige syd som nord for grænsen, burde „Dansk skoleforening“s arbejde være overflødig; men det er meget langt fra. Mens der af tysksindede nord for grænsen kan fordres en tysksproget skoleafdeling for cirka 20 skolepligtige børn, har det i Flensborg kun været muligt at få *een* dansksproget kommuneskole og på landet ingen.

Der meldte sig i 1920 1000 børn til den dansksprogede skole, men der blev kun optaget cirka 250. — Det lyder fast utroligt, men det er dog så, at de tyske skolemyndigheder forlangte, at børnene skulde aflægge en skriftlig prøve i dansk, før de kunde optages i den dansksprogede folkeskole. Man kan jo knap forstå det, når man tænker på, at der aldrig er givet disse børn i Flensborg lejlighed til at lære dansk. Hvad vilde man sige i Danmark, dersom folkeskolen forlangte en optagelsesprøve. —

Man fik med nogen besvær lov til at oprette en dansk privat realskole, der i øjeblikket har cirka 250 elever og hvis store kønne bygning på Duborg banke, hvor tidligere Dronning Margretes borg stod, nu snart er færdig. Ved „Grænseforeningen“s hjælp blev der begyndt en privatskole. Man købte en gammel restauration kaldet „Tivoli“, der nu er lavet så godt i stand, at man har 7 gode klasseværelser og plads til cirka 250 børn. Denne skole var tænkt som en fri folkeskole, men man fik ikke lov til at optage børn under 10 år, og der *skulde* undervises i sprog, mindst to. Tysk var ikke noget fremmed sprog, dansk heller ikke, der måtte da undervises i fransk og engelsk; tysk skulde der selvfølgelig undervises i, og dansk ønskede forældrene. Det blev tre fremmede sprog. Det er alt, hvad der findes af dansksproget skole syd for grænsen til trods for, at der i 1920 var 12800 stemmer for Danmark.

Vil man sammenligne forholdene nord og syd for grænsen, kan jeg henvise til, at der alene i Haderslev by findes en tysksproget drengeskole med 228 elever, en pigeskole med 204 og en mellemskole med 65 elever, ialt 497 elever. Haderslev by havde 3275 tyske stemmer og Flensborg 8944 danske.

Dansk skoleforening har så prøvet at bøde noget paa manglerne ved at give unge og gamle lejlighed til at lære dansk både i by og på land. Således deltog der i vinteren 1922—23 688 voksne og børn i danskundervisning i Flensborg udenfor den tyske skoletid. For landet var tallene 298 voksne og 312 børn, fordelt som efterstaaende viser:

sted	voksne	børn
Harreslev	42	93
Fruelund	29	
Sosti	16	69
Tarup	26	34
Munkbrarup	16	
Jaruplund	18	29
Hyllerup	25	
Langbjerg	29	34
Skovlund	15	16
Agtrup	25	16
Østerbymark	8	21
Nibøl	16	
Ellund	9	
Veding	24	
	298	312

Vandrelærerens liv og virksomhed.

Det er ingenlunde let at finde lærere, der vil påtage sig dette rent legemlige, ret svære arbejde at undervise 2—3 steder, der ligger to-tre mil fra hinanden. Ofte må læreren sove i samme stue, som han har undervist i. De fleste steder er det således, at der undervises børn om eftermiddagen og voksne om aftenen. Klokken bliver tit både 11 og 12, før man er færdig med at snakke. Er stuen da omsider bleven tom, skal sengen redes, der skal luftes dygtigt ud. Døre lukkes op og vinduer, om det er muligt, feltsengen fra hjørnet trækkes ud og læreren lægger sig. Han skal måske op kl. 6 i den kolde, mørke vintermorgen for at komme med *ét* af de *få* tog, der kører. Han skal jo være det næste sted kl. 1—2 for at tage imod børnene der. Er han heldig, og det er han forresten tit, kan han få lidt middagsmad hos en godhjertet bondekone; i kroerne, af hvilke der gerne er mindst *tre* — 3 — i hver landsby, er der ikke meget at få udover en kaffepuns eller *måske*, dersom krokonen er én velvillig, en kop kornkaffe uden sukker med et stykke smørrebrød uden pålæg.

Der er ikke mange, der rejser til Mellemslesvig som vandrelærer på anden vinter. Men kommer der én, og det sker

da heldigvis, så kan man være sikker på, at han kommer af interesse for sagen, og det er det gode ved det.

Undervisningen

Den fri skoleform er vel nok den bedste, men der er jo måde med alt. — Er det en solskinsdag med god is, kan det godt være, at et par drenge går på isen istedet for at komme til dansk undervisning. Det er såmænd meget forståeligt, når man tænker på, at de har siddet 5—6 timer i den tyske skole. Det er der ikke noget at sige til; men sker det flere gange i træk, taber de retten til at komme igen.

Vi fører forsømmelsesliste for oversigtens skyld, og er de end ikke altid lige pæne, så er der dog en del både drenge og piger, der har mødt to gange ugentlig fra november til april uden at have forsømt så meget som *én* gang. Går det nu alt sammen med at få elever, lærere og lokale, ja så er det at få noget lært. Læreren står måske over for 25—30 børn fra 7—14 år eller voksne fra 14—70, nogle kan snakke og læse dansk, andre kan forstå det, mens enkelte intet kan.

Jeg tænker, De vil kunne forstå, at det ikke er så helt let at få noget ud af det; det kan såmænd også være småt nok. Men trods alle vanskeligheder går det med liv og lyst. Nogle af vore mest brugte lærebøger er A. I. Gezelagers „Billedsangbogen“ og „Min første bog“. Det er ganske mærkeligt at se en mand på 60 år sidde og med nogen besvær arbejde sig gennem „Min første bog“. Vi har da også sunget af „Sange ved festlige sammenkomster på Vestbirk højskole“ og læst i de samme læsebøger som gamle Vestbirkelever.

Hvor kommer eleverne fra, og hvilket sprog taler de, og hvilket talte deres fædre?

Ja, de kommer fra alle samfundslag, der er håndværkere, købmænd, arbejdere og bønder. Det er mennesker, der er fødte i landet. Man har til tider villet påstå fra tysk side, at det var polakker og andre indvandrede, der kom for at lære dansk. En undersøgelse har vist, at af 207 var de 182 fødte nord for Dannevirke.

Det andet spørgsmål er værre at besvare. — Der tales i

det mindste *tre* selvstændige sprog mellem Flensborg fjord og Dannevirke: Dansk, tysk og frisisk; endvidere forskellige mundarter som Flensborgdansk, sønderjydsk, plattysk og endelig et fjerde, der indeholder mere eller mindre lige store dele af de tre sprog og mundarterne. Man kan til tider fristes til at sige, som den tyske Dr. Weber sagde om Nis Lorenzens tale i stændersalen i 1842, at det havde ikke været ham muligt at afgøre, om Nis Lorenzen talte dansk eller tysk. Folk ved det knap selv. En dansk lærer kom engang ind til en kone i Vestslesvig og tiltalte hende i det danske bogsprog, mens hun svarede på sønderjydsk. Læreren hører hende tale plattysk med en nabokone, og han spørger hende: „Taler De dansk til daglig?“ „Næie“ svarede konen. „Nej, De taler vel plattysk?“ fortsatte læreren. „Næie, de gør vi int“. „Taler De da frisisk?“ blev læreren ved. „Næie, næie, de gør vi int“. „Ja, men sig mig da, hvad taler De da?“ „Ja, vi snakke saaren som æ no snakke“, sagde konen. Hun anede ikke, at det sprog, hun talte, det, hun havde lært af sin mor, var dansk og lige så godt dansk, som det der tales i København på den danske skueplads. Et sted på højderyggen sidder en vandrelærer og spiser til middag sammen med familien, der taler dansk og plattysk lige godt. „Hvad kalder I det, vi spiser her?“ spørger læreren. „Ja“ — siger manden, „hva de hier aa dansk, de ver æ int, vi koller et kjærnmælksvælling o plattysk“. Mange lignende træk kunde nævnes, og de viser, hvor blandet sproget er blevet.

Der er ikke her plads til at komme nærmere ind på hvordan og hvornår det er sket, det er en ret gammel historie. Jeg vil kun igen henvise til Rosendals udmærkede bog: Træk af danskhedens historie i Sønderjylland I.

Hvorfor kommer alle de unge og gamle nu for at lære dansk, har mange spurgt mig, og jeg er til dels blevet dem svar skyldig. Jeg har tænkt meget over det, er ikke sikker på, at de alle selv ved det. Ved at undersøge deres sproglige forhold, som jeg har gjort det for et par hundredes vedkommende, viser det sig, at de fleste har forbindelse med dansk sprog gennem *far* eller *mor*, der har dansk modersmål. Af

207 havde de 140 på den måde forbindelse med det sprog, deres forfædre talte. Det er ikke fremmede, men indfødte sønderjyder, der for største delen har nogen forbindelse med dansk sprog, som nu møder frem for at lære at læse og skrive dansk. —

Det skal være „Dansk skoleforenings“ opgave at hjælpe de mennesker, der føler sig i slægt med, hvad dansk er, til gennem dansk sprog at få del i de åndelige værdier, vi ejer som danske.

Harreslev i november 1923.

Niels Kjems.

Niels Kjems, som har skrevet ovenstaaende, var Elev paa Vestbirk Højskole i Vinteren 1905—06. Han, der er Sønderjyde fra Hygum i Nord-slesvig, har oplevet meget siden da — uddannet sig paa forskellig Vis, gennemlevet Verdenskrigen som tysk Soldat, og har baade før og efter den Tid været Lærer ved Skibelund Efterskole.

Efter i 1920 at have været med i Arbejdet ved Afstemningen blev han klar over, at Kaldet lød til ham fra Egnene Syd for den nye Grænse. Han valgte at blive tysk Undersaat og staar nu paa en betydningsfuld Post i det aandelige Virke for vore Landsmænd. Først var han Vandrelærer; nu staar han i en rig, fri Skolevirksomhed i Harreslev udenfor Flensborg og er til-lige Leder af Vandrelærerarbejdet. Hans Kone, der er fra Ballum, Nordvest for Tønder, er Lærerinde og er ham en udmærket Hjælper; hun er Datter af fhv. Lærer Lorenzen og Forfatterinden Hansigne Lorenzen, som i Aarenes Løb under Mærket Sven Tange, har udsendt en hel Række Fortællinger med Emner fra den sønderjydske Folkekamp.

H. B.-L.

Tro og Viden i vort Kristenliv.

»Der er flere Ting i Jord og Himmel, end
jer Visdom drømmer om«.

Shakespeare.

Af de Ord, Gud har givet Menneskeslægten at leve paa, er der sikkert intet, der i vor Tid er bleven saa godt efterfulgt som Ordet om at gøre os Jorden underdanig. Mennesket er især i det sidste Hundrede Aar trængt ud til næsten alle Kroge paa Kloden, og de har i stigende Grad forstaaet at udnytte Naturen, dens Love og Kræfter. Tænk paa, hvad man har naaet med Dampen og Elektriciteten f. Eks.

Dette er jo i og for sig kun godt, da Guds Mening med at give os disse Midler i Hænde og Evne til at bruge dem sikkert er den, at det skal være med til at skabe gode Kaar for flere og flere Mennesker.

Men efterhaanden som man har vundet større og større Sejre ved Hjælp af Videnskaben, er man mere og mere kommen til at tro paa, at alt kan klares ved Hjælp af Forstanden. I Amerika og her i Evropas Kulturlande er man i Virkeligheden kommen ind paa en sand Overtro paa Videnskaben og dens Resultater. Længst var man vel i den Retning kommen i Frankrig, hvor man jo i sin Tid mente, at man var færdig med alt, hvad der har med Trosliv og Kristendom at gøre. Men der er Bagslaget ogsaa kommen, især under Krigen, da det viste sig, at den største Del af det franske Folk alligevel ikke kunde slippe Kristendommen, naar det gjaldt.

Her hjemme har vi ogsaa mærket Forstandsdyrkelsen paa flere Omraader. Selv her ude paa Landet, hvor man daglig har tusinde Undere om sig, er man mere og mere gaaet over

til kun at bygge paa og leve i det, man kan klare med sin Forstand.

Denne Forstandsdyrkelse er ogsaa trængt langt ind i Menigheden, og bliver den ved at brede sig der, saa maa den tilsidst udvande Troslivet saa stærkt, saa der slet ingen Kraft bliver i det, og Afkristning maa blive Følgen.

— — —

Da Pastor Rørdam i Ryslinge for et Par Aar siden traadte klart frem med sine Tanker om Underet, da kom det nok tilsyneladende som et Lyn fra en klar Himmel. Men jeg er bange for, at Stillingen i Virkeligheden var den, at Troen paa det underfulde var stærkt svækket hos mange, saa man levede mere i det, man kunde fatte med sin Forstand, end i det, man kunde rumme med sin Tro.

Saa nu da Rørdam udtalte sig midt i Offentligheden, maatte vist mange til at klare for sig selv, hvad det egentlig er, man lever i og tror paa. Og hvis Rørdams Optræden paa den Maade kan virke til Selvprøvelse hos mange af os, saa har den jo gjort meget godt.

Men da Rørdam udtalte sig offentligt om de dyrebareste Ting, vi ejer i vort Trosliv, saa maa vi andre ogsaa frit tage til Genmæle. Og da flere af vore Elever gaar og tumler med Tankevanskeligheder i deres Kristenliv, saa skal der ogsaa tales om disse Ting her i Aarsskriftet.

Saa vidt jeg kender Pastor Rørdam — og jeg har dog hørt ham et halvt Aar baade i Kirken og paa Højskolen — saa er Udgangspunktet for hans Tanker godt nok, for disse er rundne af hans Bekymring over, at saa mange unge i vore Dage har alt for lidt med Kristendommen at gøre.

Midlet, han fandt, virker jo tilsyneladende ogsaa godt i første Omgang, da det vist især er de unge i Menigheden, der flokkes om ham, og der skal ogsaa være nogle grundtvigske Studenter, der er en Del optagne af hans Tanker.

Men det er alligevel Midlet, det før eller senere maa vise sig at være galt med, og Grunden er efter min Mening den, at Rørdam bygger paa Spekulation over Kristendommen i Stedet for paa Erfaring i Kristenlivet.

Tidens Ungdom vil, i Kraft af det, jeg har søgt at forklare i Indledningen, forstaa alt, og denne Trang vil Rørdam imødekomme hos den. Saa har han kastet sig over den moderne theologiske Videnskab, som den findes for Tiden, vel især i Tyskland. Og Løsenet blev: vi maa forstaa og forklare alt! Det vil sige, at Rørdam bygger paa den moderne Videnskab, idet han tror paa, at den har fundet Sandheden.

Men nu er Sagen den, at Videnskaben vitterligt har sagt eet i Gaar og et andet i Dag, saa der er slet ingen Grund til at tro paa, at den har sagt sit sidste Ord netop nu. Som Eksempel skal jeg anføre:

Nu afdøde Pastor Feilberg, Askov, der saavist ikke er at kimse ad, naar det gælder Videnskab, fortæller i „Dansk Udsyn“ om, hvordan han i „Darwinismens Stortid“ (1890) i Tyskland hørte om Menneskets Stamfar, „Urgrosvater“. Det var selve Häckel, der talte om ham i Jena, og et Eksempel af det Havdyr, vi efter hans Mening skulde nedstamme fra, gik rundt mellem Studenterne paa en Tallerken; det saa ud „som en langskaaren Lageragurk“. Men i 1919 maatte en anerkendt dansk Videnskabsmand, W. Johannsen, skrive:

„Vort Haab om at vinde Forstaaelse af, hvorledes Arternes Udvikling kan være gaaet for sig, er langt svagere funderet, end man i Darwinismens Glansperiode troede; — — — vi har ryddet en Grund, som længe har været overgroet med blot og bar Spekulation, fremspiret paa Grundlag af urigtigt tydede lagttagelser, en Spekulation over Udviklingen, der tog sig ud som Kundskab, men havde sin Rod just i Ukendskab.“

Det vil med andre Ord sige: Darwin har lært os, at meget i Naturen er under Udvikling, men naar man deraf vil drage Slutninger om Livets Oprindelse, saa er man paa gyngende Grund. Derom ved Videnskaben intet. At bygge paa Videnskab, naar det gælder de store Spørgsmaal om Liv og Død, er da i Virkeligheden at bygge paa Sand. Naar vi bygger Broer eller anlægger Jernbaner, skal vi bygge paa Videnskab, men naar vi arbejder for vort aandelige og evige Livs Ve og Vel, maa vi bygge paa noget større og stærkere, nemlig paa Tro.

Dette maa Rørdam ikke ville anerkende, og derfor er det, at han kører uhjælpelig fast, naar han vil til at forklare Underet, saadan som Pastor Brücker har paavist det i Højskolebladet.

For det første sætter Rørdam et skarpt Skel mellem det aandelige og det legemlige. Men et saadant findes ikke i den af Gud skabte Verden, hvor Ordet blev Liv og blev iført Kød og Blod. Vi kan jo slet ikke tænke os noget aandeligt uden i Forbindelse med noget legemligt. Aand og Legeme virker jo i højeste Grad sammen: vi tænker en Tanke, og saa sættes Musklerne i Bevægelse for at udføre den i Handling.

Den nyeste Videnskab er endda ved at tvivle paa, om det legemlige i det hele taget er til. Før mente man jo, at Atomet var det mindste i den materielle Verden, men nu har det vist sig, at det bestaar af en hel Verden af Elektroner, og Stoffer opløser sig i Kraft og Kraftstrømninger, saa det tilsidst bliver helt borte mellem Fingrene paa Videnskabsmændene.

Derfor er det ogsaa mig umuligt at gaa ind paa Rørdams Tanker om det store Under. Rørdam kan ikke tro paa den underfulde Undfangelse og Legemets Opstandelse, fordi det er „naturbrydende“, og Gud har efter hans Mening lavet Verden og Naturlovene saadan, at intet derved kan forandres, ja saadan at Skaberen selv ikke engang magter at ændre ved sit eget Værk. Det kan de virkelige Nyskabere paa Jorden ellers nok gøre.

Det er maaske heller slet ikke saadan, at Gud sætter nogle af sine egne Love ud af Kraft for at gøre det, vi kalder et Under. Han virker maaske blot ved Love, som vi slet ikke er i Stand til at erkende.

Brücker siger til Rørdam:

„Efter vort Kendskab til Naturen synes det at maatte slaas afgørende fast, at der til Frembringelse af et Barn hører baade Mand og Kvinde. — — Rørdam nødes til at indrømme, at medens vi ikke nu kender nogen Frembringelse af Liv uden ved Liv, saa maa dog det første Liv, der er fremkommet paa Jorden, have haft en anden Oprindelse. Medens nu

ethvert Menneske har en menneskelig Fader og Moder, saa kan derimod det første Menneske, der levede her paa Jorden, ikke være frembragt af Mennesker.

Hvis vi da vil antage, at det første Livs og det første Menneskes Fremkomst paa Jorden kun kan forklares ved at forudsætte en særlig Indgriben af Gud i Verden, at det altsaa er sket ved et „Under“, saa maa dog utvivlsomt denne Antagelse indeslutte i sig Erkendelsen af den Mulighed, at Gud ogsaa en anden Gang ved særlig Indgriben, ved et Under kan have frembragt et Menneske, uden at det havde en menneskelig Fader eller Moder.“

Men Rørdam siger ikke desto mindre, at Kristus ikke blev Guds Søn ved et „naturbrydende“ Under; nej, det blev han derved, at han i særlig Grad gjorde Guds Vilje. Altsaa ligesom vi er Guds Børn i samme Grad, som vi gør Guds Vilje, saadan er Kristus det ogsaa. Forskellen er blot den, at han helt ud har magtet det. „Han er fuldt ud Guds Søn, fordi han helt gjorde Guds Vilje“, siger Rørdam.

Men enhver anden maa kunne se, at hvis vi følger den Tankegang videre, maa vi tilsidst komme dertil, at vi alle har Mulighed for at blive Guds Børn paa samme Maade som Kristus og dermed syndefri, naar det beror paa, om vi gør Guds Vilje eller ej, og naar Kristus oprindeligt var et Menneske som du og jeg. Men jeg kan ikke tro paa, at jeg kan frelse mig selv, eller paa, at et andet Menneske som jeg selv kan frelse mig; dertil har jeg for tit og for stærkt følt Styrken i min egen Synd. Den kan kun overvindes ved Guds store og underfulde Indgriben. Det er netop til at udrette det umulige at vi har Brug for en Gud; det mulige kan vi jo selv. Men Guds store Under modtages kun i Tro, ikke ved Viden, for det gaar over vores Forstand.

— — —

Der har mærkeligt nok i den sidste Tid ogsaa lydt en anden Røst om Underet. Den er kommen helt ovre fra Indien, men ikke desto mindre føler man straks meget mere menneskeligt og kristeligt Fællesskab med det, der lyder, end med Rørdams

Forkyndelse. Manden, jeg tænker paa, er den kendte indiske Sadhu, Sundar Singh.

Han gaar ikke som Rørdam ud fra Spekulation eller tysk Theologi. Han blev som ung stærkt greben af Kristendommen, som hans Moder egentlig banede Vej for hos ham, skønt hun ikke selv var kristen. Derfor kan han sige: „Moders Skød er den bedste theologiske Skole i Verden“, saa hjemligt som var det Grundtvig selv, der sagde det.

Siden har Sundar Singh levet et vidunderligt Liv i sin Kristentro, og det er da ud fra sine rige Erfaringer som Kristen og som Forkynder af Kristendom, at han nu taler, saa hele Indien og mere til maa lytte til hans Røst.

Og nu har den danske Missionær Anne Marie Pedersen netop haft en Samtale med denne Mand om Underet. Hun hører oprindeligt hjemme i Ryslunge-Kredsen, saa det, der er sket derovre, optager hende stærkt. I „Porto Novo“ fortæller hun, at hun bl. a. spurgte Sundar Singh om, hvorfor der sker saa faa saakaldte naturbrydende Undere hos os i vore Dage, og han svarede: „Kun naar det er nødvendigt for vor Hjælp, lader Gud Undere ske, og aldrig, naar vi begærer dem som Tegn“. I de civiliserede Lande, hvor der er Hjælpemidler nok, lader Gud næsten heller aldrig Undere ske for Sundar Singh. „Havde der været kristne Venner, som havde kunnet drage mig op af Ligkule, og en Læge, som vilde have helbredet min Arm, saa havde Gud brugt deres Hjælp“, sagde han med Henblik paa sin vidunderlige Redning blandt de vilde Hedninger i Tibet.

Til Vestens Folk siger han da: „Lad de lærde Theologer først forklare, hvorledes det er muligt, at Gud kan bo i et Menneskehjærte, og da vil det være let at forklare alle andre Undere“. For ham er de ydre Undere nemlig ligesaa uforklarlige som de aandelige. Men de tvivlende ser intet. „Kun til deres egne Forklaringer, hvor utrolige disse ellers kan være, har de lærde Taaber en urokkelig Tro“, siger han.

Og hvilken Visdom ligger der ikke i hans lille Lignelse om Vandet. Til en Mand, der hævdede, at Kundskab er Vejen til Frelse, sagde han:

„For at slukke Tørst er Vand nødvendigt, men det er ikke nødvendigt at vide, at det bestaar af Ilt og Brint“.

I en anden Lignelse siger han om Livet efter Døden, at tiltrods for, at vi alle er fødte med Haab og Længsel efter det evige Liv, er der dog nogle, der er saa „kloge“, saa de siger, der er kun dette Liv. De minder om Kyllingen i Ægget. Den er udrustet med Øjne og Vinger, som den ingen Brug har for i Ægget, men som peger frem mod et Liv uden for Ægget; men Kyllingen siger dog, der er ingen anden Verden til end den, jeg nu lever i. Den vilde heller ikke tro det, da dens Mor fortalte den om den rige Verden, som den levede i. Først da Skallen brast, saa den Sandheden i Talen om den nye Verden, og at der var en Mening med det, at den var skabt med Øjne og Vinger. Saadan skal vi ogsaa, naar vort Legems Skal brydes, erfare, at der er Sandhed i Talen om Livet efter Døden, det, vi er skabte til at naa, blot vi vil leve i Troen derpaa.

— — —

Det var en Lykke for os, at Sundar Singhs Røst kom til at lyde blandt os, lige efter at Rørdam rejste sin Bevægelse. Men selv om Sundar Singh minder os om, at der er ved at bryde noget rigt og stort fremovre i Indien, som vi kan lære meget af, saa maa vi dog huske paa, at vi er meget rigere endnu i det, vi har her hjemme i vort Menighedsliv. Men det skorter tit meget i, at vi rigtig bruger alle de herlige Skatte, vi ejer, saa det vilde være godt, om vi kunde ruskes op til at skønne mere derpaa.

Tænk paa den Forstaaelse, vi ved Grundtvig er kommen i til Guds Ord, som det lyder til os i Daab og Nadver, det Ord, vi kan leve vort Liv paa, blot vi tør tro paa det. Eller tænk paa den herlige Salmeskat, som Grundtvig har givet os. Han kan som Barnet modtage i Tro og leve i det, uden at han behøver at forstaa det, som vi mærker det, naar han synger om, hvad Gud i sin Almagt udretter ved sit Ord og sit Under:

„Det overgaar al vor Forstand,
at der en saadan Gud er til,

er dog ej mer, end i Børnesko
 alle de smaa kan prægtig tro,
 er netop nok til Sjælero.“

Hvis vi saa vil tænke lidt over, hvad det var, Kristus havde at sige til os, saa maa vi indrømme, at noget af det, han talte mest om til sine Apostle, netop var det, at de skulde tro som Børn, blive som Børn. Det vil jo sige, at det er med noget af det, der fik sin Udvikling hos os i Børneaaarene, at vi skal modtage Guds Gaver til os. Kan vi tro paa Gud, som Barnet tror paa sin Far og Mor, saa kan vi modtage det evige Liv hos ham, men ogsaa kun da.

Og vil man saa spørge, hvem fører bedst dette Budskab til os i vore Dage, saa maa vi sige: det gør Sundar Singh i Indien, og det gør Grundtvig og hans Disciple i Danmark. Og lad os saa være glade for at der lyder en saadan Tale til os, for den er mere i Pagt med det oprindelige Budskab end den Tale, som de „kloge“ Hoveder i vor Tid faar sig spekuleret frem til.

Det største, Gud giver os, skal vi ikke forstaa, men vi skal gøre som Jomfru Maria gjorde, saadan som Pastor Thygesen sagde det her i Aarsskriftet i Fjor:

„Hun tog mod Herrens Ord til hende *i Tro*, skønt hun ikke *forstod*, hvordan det efter Naturen umulige skulde blive muligt. Hun lukkede sit Hjerte op for Herrens Ord, gemte det derinde og lod det virke ved sin egen iboende Kraft, som var den højestes, den almægtige Guds Kraft og hellige Aand, og *saaledes* blev det umulige muligt.“

Og saadan kan der leves paa Kristendom i vore Dage. Jeg kender da i alt Fald et Par Mennesker saa godt, saa jeg kan sige, at de fik Lykke til meget af det gennem et langt Liv. De forberedte sig hver Dag i Bøn og søgte Næring i Kirken om Søndagen. For dem var Aandsmagten altid den store Virkelighed, ikke saadan, at de talte meget derom, men dog saadan at alle, der var i deres Hjem, forstod Alvoren deri. Men det betød ikke, at de var religiøse Hængehoveder, nej, de var flittige og arbejdsomme Folk, der forstod at bruge

baade deres legemlige Kræfter og deres Forstandsevner, saadan at de paa flere Omraader gik foran paa deres Egn.

Jeg tænker, det havde været godt, om der somme Tider havde været lidt mere Ro over dem, især over ham. Men jeg er fuldt klar over, at Arbejdet gav dem Sundhed i Livet, ikke mindst i det aandelige. De var for optagne til at gaa og spekulere paa, om et Under kan forklares eller ej, kunde man fristes til at sige. Men deres Tro var usvækket, og fra en travl Arbejdsdag gik de glade og frimodige i Døden efter en kort Aftenstund, fordi de vidste gennem deres Tro, at de nu efter endt Gerning gik hjem til deres Gud og til deres kære paa den anden Side Graven.

Taget paa den Maade bliver Kristendommen en Magt i Livet, saadan at der bliver levet et rigt velsignet Liv, og saadan at der bliver øvet en Gerning til Gavn og Glæde for de nærmeste. Og den Kristendom, der saadan kan bære her i Livet, den kan ogsaa bære over det dybe Vand, naar vi engang skal ud paa den store Rejse.

Men hvis Nutidens Forstandsdyrkelse faar Lov til at gøre os saa ensidige, saa vi helt glemmer, at der er noget til, der hedder Følelsesliv og Trosliv, og vi helt vil bygge paa vores Forstandsevner, saa er jeg bange for, at der bliver daarlige Udsigter for vort Liv, baade her og paa den anden Side Graven.

Kristen Nørgaard.

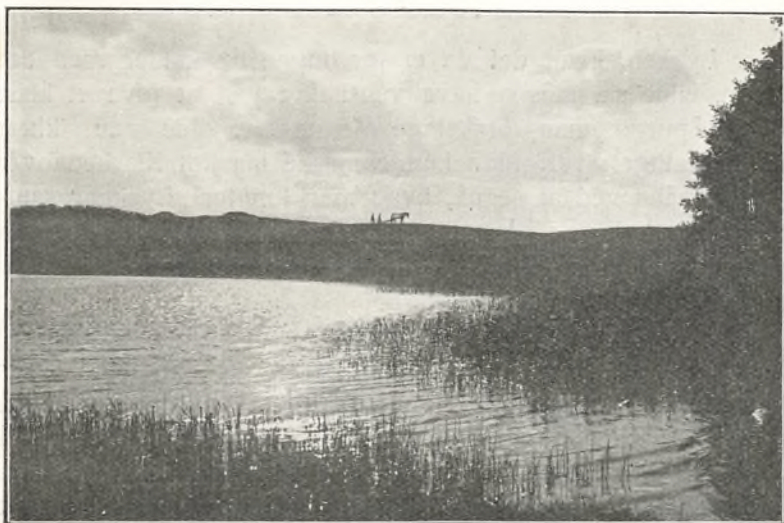

Vestbirk Højskole, Foredragssalen.

Midterpartiet af Vestbirk Højskole ud imod Landevejen.

Mod Aften — Bakkerne bag ved Torp Sø.

Lykke og Velsignelse.

Mod Barnets Lykke stræbes i jordisk og i himmelsk Dragt, siger Bjørnson. Barnet synes at være lykkeligt ved næsten alt, under alle Forhold og alle Vegne. Det er ikke sådan med den voksne, den unge. Det er vist så som så med „den lykkelige Ungdom“. Man kan føle sig meget ulykkelig i Ungdomstiden, for Livet svarer ikke til de Krav, man går med. Man har så stærk en Livshunger, men den stilles ikke. Men „lykkelig“ vil og må man være, og så jager man efter Lykken — om ikke just *Barnets* — i jordisk og i himmelsk Dragt. Mest i jordisk, for Jorden er nærmest, og den ønsker, virker og lokker. Men Himlen er så langt borte, synes fjærn og kølig, tillukket. —

Det kunde vel være værd at standse et Øjeblik og spørge, hvad „Lykken“ egentlig er for noget, om det er Umagen værd at sætte så meget ind på at vinde den, som man i Almindelighed gør. Hvis man vilde spørge dem, der ivrigst jager

efter Lykken, hvad det da er for noget, de kalder med det Navn, vilde de måske have vanskeligt ved at give et klart Svar. Spurgte man forskellige Mennesker, vilde man sikkert få forskellige Svar. Man kunde måske faa lidt Klarhed over Spørgsmålet ved at se på, hvad man knytter „Lykken“ sammen med, f. Eks. i de mange „Lykønskninger“, der udsendes ved forskellige festlige Lejligheder, hvor man gerne tilønsker andre det bedste, man véd.

Der er især tre Sammenstillinger, man bruger: „Lykke og Held“, „Lykke og Velsignelse“, „Lykke og Salighed“. Især den første. Her er de to Udtryk at forstå omtrent ens. Altså Lykke er omtrent det samme som Held. Men hvad er så Held? Det er vist i de flestes Bevidsthed — hvis man da ellers tænker noget videre derved — et Udtryk for noget, det vel er rart at have med sig, men som man ikke selv er Herre over. Og det er der i Grunden ingen, der er. Måske ikke engang Gud, hvis man regner med ham. Heldet er noget, der synes at gå ganske på egen Hånd: det kommer, når det vil, og det går, når det vil, tilsyneladende uden nogen Plan eller Mening; man kan have „et meningsløst Held“ men ogsaa „et meningsløst Uheld“. Er det da et blindt Tilfælde, der råder for Heldet? Sådant synes man tit. Når man nu knytter „Lykken“ sammen med „Heldet“, så er vel det samme Tilfældet med *den*. Men er det så, da er hverken Held eller Lykke noget synderlig værdifuldt, for det er ikke godt at være i Tilfældets Vold. Så véd man aldrig, hvad der kan ske. Det gør en utryg, og Utryghed er en Hindring for at føle sig lykkelig. — Men måske er det dog heller ikke ganske med Lykken som med Heldet. Man taler jo da om at være „sin egen Lykkes Smed“. Her må det altså være Meningen, at det er Mennesket selv, der råder for Lykken. Det turde dog efterhånden blive tvivlsomt for de fleste. Så er der ogsaa dette: „Mands Vilje er Mands Himmerig“, og her er Himmerig vist lig Lykke, og den skulde altså bestå i at få sin Vilje, at følge sin Lyst. Det er nok ogsaa mer end tvivlsomt. Det er en Erfaring, som mange har gjort, at „al Din Vé den gør Din egen Vilje“. Fik man sin Vilje i alle Ting, ethvert Ønske og Begær

opfyldt, da blev man ulykkelig derved: Begæret blev umætteligt, og man blev en Træl af sin egen Lyst.

Skønt det næppe vil være muligt at blive enige om, hvad der skal forstås ved Lykke, fordi det vel til syvende og sidst er en Sjælstilstand hos det enkelte Menneske — og *derfor* kan være så forskellig for de forskellige Mennesker —, så kan vi dog vist slå fast, at *den almindelige Opfattelse af Lykken* er omtrent denne: Det er „at ha' det godt“, så gode ydre Kår som muligt, så lidt Modgang, Sorg og Savn som muligt; et lykkeligt Liv opfattes som et Liv, der bringer Opfyldelsen af så mange af ens personlige Ønsker som muligt, få Skuffelser; et Liv, der former sig let og lyst og behageligt, helst uden for store Anstrængelser. Og så en Ting til ikke at forglemme: at ens Liv er nogenlunde betrygget, derfor attrår man så heftigt „en sikker Stilling“ med Pension osv. Men om ikke andre Steder, så kniber det med Lykken på dette Punkt, for det kan jo ikke nægtes: det er så som så med Trygheden, Livet er i sig selv usikkert, ingen véd, når der kan komme noget, der forstyrrer Trygheden og Sikkerheden — selv om den er garanteret af Staten. Tilsidst er der Døden, den forstyrrer alt. *Tanken* om de jordiske Tings Forkrænkelighed er egentlig nok til at forstyrre den Trygheds- og Sorgløshedsfølelse, som for en væsentlig Del betinger Lykken.

Og *deraf* kommer vel så den forunderlige Mistillid til Lykken, man kan iagttage hos Mennesker til alle Tider (og ofte stærkest hos dem, der jagede mest efter den), og som giver sig sådanne Udtryk:

Lykken hun er et underligt Troid, *leger* med Folk så mangefold.

(*Rimkrøniken.*)

Lykken gækker store, små,
leger med Guldterning . . . Lykkens lunefulde Spil.

(*Ingemann.*)

Der ages på Lykkens gyldne Hjul så fast, at en intet sanser,
men Sorgens trælsomme, tunge Læs, det venter os dog, når vi standser.
Der rinder Sorg, rinder Harm af Roser røde.

(*I. P. Jakobsen.*)

Man kan endog møde ligefrem Angst for den altfor store Lykke, således hos det lykkeelskende græske Folk i Fortællingen om Polykrates' Ring. Og hos Nutidsmennesker kan man finde Tanker som disse: Vi er *for* lykkelige, dette kan vist ikke vare ved! Man har Følelsen af, at der skal være Måde med al Ting, selv med dem, man regner for de gode Ting.

Men hvis det nu er sådan, at Lykken er Guds Gave til Mennesker, hvorfor så denne Mistillid? Tror vi på, at Gud elsker os og vil os det allerbedste — og *det* har han vist ved at sende sin enbårne Søn til Verden — må vi så ikke også tro, at han vil skænke Mennesker megen Lykke og *dem* mest, som står ham nærmest? Jo, sådan tror man måske paa Forhånd, men Historien viser, at sådan har det *ikke* været. Det er et gammelt Problem hos Guds Folk, hvorfor det gik så underligt — og man syntes uretfærdigt — til i Verden: de fromme havde liden Lykke, ofte tunge Prøvelser, de ugudelige derimod ofte gode Kår og gode Dage, mere fri for Lidelse, Sorg og Savn end de fromme. Om dette Problem handler det dybsindige og skønne Digterværk Jobs Bog.

Jeg tror nu for min Del, at Gud har ikke ret meget at gøre med *Lykken, som den almindelig forståes*. Jeg véd ikke af, det var *den*, han lovede de Mennesker, han særlig kårede sig til Redskaber og Tjenere her på Jorden. Det var ikke Lykken, han tilsagde Stamfaderen for Guds Folk hernede og gennem ham Israels Folk og den hele Menneskeslægt. Det lød ikke fra Gud til Abraham: Forlad Dit Land, Dit Folk, Din Slægt, så vil jeg gøre Dig lykkelig! Men det lød: Gå, og jeg vil *velsigne* Dig og Din Æt, og i Din Slægt skal *alle Jordens Slægter velsignes!* Ja, *Velsignelsen — ikke Lykken* — er den røde Tråd, der gaar gennem Guds-Folkets Liv i gamle Dage og lige til nu. Når Gud nu i Dåben slutter sin Pagt med et Menneskebarn, så lyder den slet ikke på, at det skal få en større Lykke her på Jorden end den, der ikke således kommer i Pagt med Gud, men den lyder på: de helliges Fællesskab, Syndernes Forladelse, Kødets Opstandelse og det evige Liv. Og at dette er noget ganske andet end den Lykke, mange jager efter, det er klart. Selv om man derfor nu og

da kan se de to Ord Lykke og Velsignelse kædet sammen, som om de *var* ét og det samme, så er det altså en Misforståelse. Der *er* stor Forskel på de to Ting.

Jeg nævnte før Abraham. Læser man hans Historie igennem, får man ikke Indtryk af, at han var en lykkelig Mand i den almindelige Forstand: at han var fri for Modgang, Modstand, Sorg og Savn. Tværtimod. Han måtte føre Troens Kamp for at holde Forjættelsen og Håbet fast.

Og Moses, Guds store Tjener, — var han lykkelig? Måske i sin Ungdom ved Ægypterkongens Hof. Og dog var der også da en Strid i hans Sjæl mellem det, der drog ham til Ægypten, og det, der drog ham til hans Stammefrænder. Men da Herren kaldte på ham, og han gik i Guds Tjeneste, da begyndte for Alvor hans Trængsel. Vi har tæret vore År som en Tanke, siger Moses. Det var ikke Lykken men Velsignelsen, der fulgte denne Guds Mand.

På samme Måde var det med den ene efter den anden af Guds Tjenere i den gamle Pagt. Eller lad os gå længere frem i Tiden, til Tidens Fylde! Hvordan mon det har sig med hende, der vel må kaldes den ædleste og reneste blandt Kvinder, Jomfru Marias Lykke? Da Budskabet om *det store*, der skulde times hende, kom til hende, blev hun da lykkelig derved? Nej, hun bævede tilbage derfor, hun vilde helst være fri. Hvor liden Lykke hun havde i den Tid, det store forestod, har vi et Vidnesbyrd om i hendes Fæstemands Forhold til hende, og vi forstår det af hendes Flugt — for de onde Tunger vel sagtens — til Elisabeth, den eneste, der forstod hende. Nej, Englen hilser hende da heller *ikke som den lykkelige men som den velsignede blandt Kvinder*. Og selv da hendes Søn voksede til og blev hendes Øjnes Lyst og hendes Hjertes Glæde, så skete det dog, at et Sværd — for hans Skyld — gik hende gennem Sjælen.

Og lad os endelig tænke på Marias Søn, Jesus Kristus — var *han* en lykkelig Mand, da han gik hernede? Nej, ikke da, hvis *det* Ord passer på ham, hvori — i vor Trosbekendelse — hans hele Menneskeliv fra Vugge til Grav er samlet: *pint*. Hans Liv var fuldt af Modgang, Modstand, Strid

og Kamp, han blev hånet og forfulgt af Fjender, forrådt og fornægtet af Venner. Han bar al Verdens Synd. Man går ikke let og behageligt gennem Verden med en sådan Byrde. Johannes siger om Jesus: Han kom til sit eget, men hans egne tog ikke imod ham. For en bitter Smerte, der ligger gemt i disse Ord! Nej, en lykkelig Mand i den almindelige Forstand kan man vist ikke kalde Menneskenes Søn, skønt han havde ikke gjort Synd, og der blev ikke fundet Svig i hans Mund.

Han talte heller ikke om, at han var kommet til Verden for at gøre Mennesker lykkelige. Derimod vilde han hjælpe os til at blive salige. Men at Salighed er noget andet end Lykke forstår man af den Måde, hvorpå Jesus bruger *salig* i Bjergprækenen: Salige er de fattige i Ånden. Salige er de, der sørger, osv. *Salighed er noget meget dybere og rigere end Lykke*; men det skal jeg ikke her komme ind på. Han talte jo om, at de, der vilde være hans Disciple, måtte tage deres Kors og følge ham.

De, der har fulgt Jesus Kristus gennem Tiderne, har da heller ikke fået særlig blide Kår eller i det ydre gode Dage her i Verden. *At være Kristen er ikke at være ulykkesforsikret*. At være Kristen er at leve i Kærlighedens evige Verden. Det er saligt men ikke uden Smerte, så længe vi lever her, hvor Synd og Død endnu har Magt. Nej, så langt fra uden Smerte, at *det* passer, hvad en Digter har sagt om Kærligheden:

Hvad her vi elske, ejes kun på Borg, på uviss Frist, så er Naturens Orden, og vil Du være fri for Savn og Sorg, så skal Du intet elske her på Jorden.

Altså: vil Du være lykkelig i den Forstand, at Du vil undgå Savn og Sorg og Smerte, så hav intet med Kærlighed at gøre! Det lyder overraskende. De fleste vil sige: Kærligheden er jo netop Livets højeste Lykke. Nej, det er det ikke, hvis vi derved forstår det: at ha' det nemt og behageligt, at være fri for Smerten. Kærlighed, ret forstået, er jo nemlig ikke Nydelse, det er ej blot at modtage men — især — at give, give sig selv og al sin Evne og Kraft til og for dem, man elsker, ja, give selve Livet, om så skal være, som Vorherre

sagde: Ingen har større Kærlighed end den, der sætter Livet til for sine Venner. Sådant var *hans* Kærlighed. At leve i denne Kærlighedens Verden giver både Arbejde og Møje. Der er også Angst og Frygt i Kærlighed, nemlig for at miste. Og kommer så den Stund, da Kærligheden må slippe, så kommer også den store Smerte.

„Men Smerten er kun Vranken af Salighedens (vi kan også sige: Kærlighedens) Dragt.“ Og derfor er der trods alt, en stor og rig Glæde gemt i Kærlighedens evige Verden, nemlig når Kærligheden hviler på og er grundfæstet i Jesus Kristus, Vorherre, thi han kan og vil trøste for Sorgen, genoprette Tabet, idet Kærlighedens Fællesskab med ham og mellem Mennesker gennem ham bliver evigt.

Det er mer end lykkeligt, det er saligt og velsignet at være i dette Fællesskab. Det er da også Saligheden og Velsignelsen ikke Lykken — Gud fra gamle Dage har tilsagt dem, der vilde leve deres Liv i Tro paa ham og i Pagt med ham. Det gælder alle dem, jeg har nævnt foran, de var alle, til Trods for alt det tunge, der kunde møde dem, inde under Guds Velsignelse, og derfor var deres Liv rigt og fuldt af dyb Glæde, som kunde holde under alt, hvad der mødte dem, både Modgang og Modstand, Savn og Smerte.

Klarest og rigest ser vi det i Vorherres eget Menneskeliv. Det var på Velsignelsen, han bar med sig og gav andre, de kendte ham fra først til sidst som den, der kom fra Gud, thi det er kun Gud, der kan velsigne.

Men hvad betyder egentlig Velsignelse? At velsigne betyder i det hebraiske Sprog: at udvide, gøre Plads for — nemlig Livet, så det kan udfolde sig, vokse frem til alt det, det bærer Muligheder i sig til at blive til. Vorherres Gerning her på Jord var at velsigne alt det, der var et Udtryk for hans himmelske Fars Tanke men endnu ikke var blevet til Virkelighed, ikke havde foldet sig helt ud. Således forstår vi, at Vorherre velsignede de små Børn, det Menneskeliv, der endnu er i sin Vorden, for at det kan få Plads til at folde sig ud, vokse op til alt det, der var Skaberens Tanke med det. Dette: at vokse op til at blive alt det, Skaberen tænkte med en,

at få alle sine af Gud givne Muligheder udviklede — det er det største og herligste, der er til, det er ret egentlig at leve, som Hjertet kræver det. Derfor er det det største og herligste i Verden at være velsignet af Gud, thi så sker det. Og kun *da* sker det. Det er en Herlighed at se en sådan Vækst, det er endda herligere at være inde i den selv. Aldrig færdig, stadig i Vækst, i Stigning fra Herlighed til Herlighed! Nu kan Mennesker vel berede Jordbunden hos sig selv og andre for en saadan Vækst, men det er Gud alene, der giver Væksten, idet han velsigner, giver Plads til Livets Udfoldelse.

Lykken bliver altid sammenlignet med Solskin, Lykken „smiler“ altid. Men ene Solskin er ikke godt. Skinnede Solen altid, vilde al Vækst gå i Stå, Livet vilde visne og dø. Det Liv, der skal gro, trænger også til andet Slags Vejr, til Blæst og Regn f. Eks.

„Velsignelse som Dugg og Regn nu falder i hver Himmeleegn.“ Ja, Velsignelsen fra Gud er som Dugg og Regn. Den er som Dugg: „Står man tidlig op om Morgenen, kan man endnu se Duggen, men den sænkede sig ned på Blomst og Blad i stille Nattetimer, uset af Menneskeøjne. Og når Soløjet åbner sig oven over den, bliver den snart ganske usynlig. Der bliver ikke Duggdråber på Bladet mer men et stærkere Liv i Bladet selv, og den glinsende Perle i Blomsterkalken går over i ny Evne til at sætte Frugt.“ Den er som Regn: Regnen kan falde stærk og tung, så det kan være vanskeligt at færdes, men den giver Grøde alligevel. Velsignelsen kan være gemt også i det tunge, det vi ikke har Lyst til, det vi må græde over. Der var en gammel dansk Biskop, der havde erfaret, at Velsignelsen fra Gud kunde være skjult under det tunge:

Hver Dag han ej kæmped med Modgang eller Nød,
han frygted Guds Nåde som før ej til ham flød.

Mange andre har erfaret, at *tunge Tider var de bedste Væksttider*: det dybeste og fineste i dem vokste bedst, når de kæmped med Sorg eller Savn, Modgang eller Smerte. Hvorfor? Fordi Velsignelsen fra Gud var gemt deri eller derunder.

Uforsagt, hvordan min Lykke end i Verden blive må,
det er just det Mesterstykke, som jeg daglig pønser på;
når jeg kun i Nåden står, uforsagt ihvor det går.

Ja, står jeg i Nåden, har jeg Velsignelsen fra Gud over mig, da véd jeg, at i Medgang eller Modgang, i Glæde eller i Sorg, i Dage, jeg kalder gode, og i Dage, jeg kalder onde — under alle Kår er der *Vækst i mit Liv*, opad mod det, som er Guds evige Tanke med mig.

Thyge Thygesen.

Nogle Tanker til Overvejelse.

Hvad vi Mennesker skal blive til, vil være bestemt af to Ting: vor Natur og de Kaar, vi kommer til at leve vort Liv under. Tænker vi paa Opdragelsen og Arbejdet med at forbedre Menneskene, maa vi sige, at med Hensyn til Naturen er der ikke meget at stille op. Vore Anlæg, legemligt og sjæleligt, er givet som Arv fra Slægten, og de lader sig vanskeligt ændre; vi har vor Natur, og det er ikke let at give Mennesker en anden Natur; thi vi skal her gribe ind i Følelsens og Villiens hemmelighedsfulde Maskineri og staar her famlende og usikre, for ikke at sige blinde, over for Midler og Maal. Vi skal dog ikke paa Forhaand opgive det hele som haabløst, men altid tro, at det er muligt ogsaa her at paavirke i god Retning.

Lad os tænke os, at Menneskets Væsen bestaar af en Mængde koncentriske Lag, af hvilke de dybeste er de mest uforanderlige, de yderste de lettest omskiftelige. Enhver Paavirkning medfører en lille Ændring i de yderste Lag; men jo kraftigere Paavirkningerne er, og jo flere der gaar i samme Retning, des dybere trænger de ind, og desto mere formaar de at omdanne selve Væsenet; men det gaar langsomt, og der er Lag, som aldrig lader sig paavirke, Anlæg, som aldrig lader sig ændre, og dette gælder baade med Hensyn til det legemlige og det sjælelige.

I Opdragelsen maa vi derfor først og fremmest have Opmærksomheden henvendt paa Omgivelserne, Kaarene; thi her er det muligt at gribe ind. Daarlige Omgivelser kan forandres til gode, uheldige Kaar til heldige. Lad os tænke paa Landmandens, paa Havebrugers Arbejde. Sædekornet lægges i

Jorden, Plantespiren sættes i Mulden, Hvedekornet giver Hvedeplante, og Egetræet bliver Egetræ; men man kan berede Mulden og tilsætte den i det rette Forhold de Stoffer, som Planten behøver for at blive sund og stærk og stor, og man kan sørge for Lys, for Lunhed og for Læ, for Væde og Varme i passende Maal. Og hvad Planten bliver til, afhænger jo i allerhøjeste Grad af dette — ja, i mange Tilfælde ganske og aldeles. Saaledes ogsaa for Menneskenes Vedkommende; Livskaarene spiller en overordentlig Rolle for os, lige fra Foster-tilstanden, til Døden lukker vore Øjne; de kan virke i god Retning sammen med de gode Anlæg, de kan virke æggende paa de slette Egenskaber og befordre deres Vækst. Vil vi have bedre Mennesker, maa vi altsaa have Opmærksomheden henvendt paa Omgivelserne, ikke alene paa dem, der virker rent materielt, men ogsaa paa dem, der virker etisk formende.

Med Hensyn til dette vil jeg nævne tre Faktorer, der faar væsentlig Betydning, nemlig Samfundet, Hjemmet og Skolen. Andre vilde maaske nævne dem i en anden Orden; jeg vil dog her holde mig til denne Orden og saa blot betone, at naar jeg sætter Hjemmet i anden Række og Skolen i tredie, betyder det aldeles ikke en Underkendelse af deres Betydning. Hver for sig kan de jo faa grundlæggende Indflydelse paa Mennesket, og det vil være nemt at nævne historiske Eksempler paa, hvilken Værdi et godt Hjem og en god Skole har haft i Menneskers Liv, og jeg kunde godt tænke mig, at jeg ved en anden Lejlighed netop vilde have det draget frem og i Forgrunden; men her vil jeg netop nu have Tankerne til at standse ved Samfundet, det, som er uden for Hjem og Skole. Jeg tror nok, at man i vore Dage er klar over, at som Hjem og Skole er, bliver Samfundet med alt det, som det er og betyder, og at det derfor bliver en Livssag for alle virkelige Menneskevenner at sikre Hjemmets Frihed og Fred og at bygge Skolen, saa den kan støtte og styrke dette.

Derimod er jeg mindre sikker paa, at man forstaar, hvilken Betydning det samfundsmæssige har for Hjem og Skole, hvorledes Samfundstilstanden kan præge dem, understøtte paa væsentlige Felter eller svække og ødelægge. Paa utallige

Maader griber Samfundets Organisation for Kulturarbejdet ind i det enkelte Hjem Liv baade økonomisk og moralsk. Selv de rigest mulige aandelige Kaar i det enkelte Hjem og selv den højeste personlige Dannelse hos dets Medlemmer vil ødelægges, hvis Samfundets Orden og Aand baandlægger dets Frihed og krænker dets Fred. Samfundets Livsvurdering og den moralske Maalestok, som det anlægger, virker i høj Grad ind paa Hjemmet og dets Kaar, og jo mere mangfoldigt Sammenspillet er mellem Hjem og Samfund, des større Betydning faar det, om Samfundsordningen er i Harmoni med det gode Hjem, om Samfundet er hjemligt, saa alle dets Medlemmer er lige Børn, og alt Arbejdet stiler mod det samme Maal: det heles Trivsel og alles Vel.

Et Folk kan under en god Statsforfatning og en god Samfundsorganisation hurtigt vokse sig stærkt, sundt og rigt; men det kan endnu hurtigere under en daarlig Forfatning ødelægges i Bund og Grund. Det raader selv for, under hvilken politisk Forfatning det vil leve, og hvorledes det vil organisere sig for Samfundsarbejdet; men har det valgt sin Form, virker den fast og sikkert efter sin egen Linie og Lov; man kan ikke sanke Vindruer af Torne eller Figen af Tidsler; et godt Træ bærer gode Frugter, men et raaddent Træ bærer onde Frugter.

Dette er saa lige til, synes man; Historien løfter advarende sin Finger, naar det gælder disse Forhold, og siger alvorsfuldt: „Pas paa! Hvad Mennesker saar, skal de høste. Saar de Vind, vil de avle Storm.“

Intet Vidnesbyrd er stærkt som Historiens, og Grundtvig har ganske Ret, naar han siger, at „Kundskaben om Mennesket og dets Liv er den vigtigste af alle, og alt dette forstaas alene i Lyset af ham, der skabte os, og hvis Lov, Villie og Hensigt med os det er vor Pligt at efterspore og maa nødvendig være vor udødelige Ære og vor uberegnelige Gavn at følge. Hvad enten vi spørger om vor Slægt og dens Kaar eller om Gud og hans Planer med os, da er der ingen anden Kundskab end Kundskaben om Slægtens Levnedsløb, der kan klare Dunkelheden i vort Indre. Vi føler os uopløseligt knyt-

tet til det forbigangne som det, hvori Oplysningen om det nærværende nærmest er at søge; thi det nye udviklede sig og udsprang af det gamle.“

Allerede i sin Ungdom var Grundtvig klar over, hvad det historiske Vidnesbyrd i Lyset af Jesu Liv og Ord var værd, da han i Fortalen til „Nytaarsnat eller Blik paa Kristendom og Historie“ udtaler: „Paa Randen af det bundløse Svælg, mod hvilket Tidsalderen blind fremhaster, dér vil jeg stande, jeg vil udspænde for den sit eget Billede, og ved Siden vil jeg stille de tvende Blus: „Herrens Ord og de forbigangne Tidens Vidnesbyrd.“

Men det er desværre saaledes, at Menneskene kun saa lidt vil lade sig belære af den historiske Erfaring. Med lukkede Øjne og lukkede Sind haster de af Sted mod Fremtidens Land og lader staa til, som om det er en Skæbne, at hvert Slægtled *skal* gøre de samme smertelige Erfaringer, fejle paa samme Maade om og om igen, vandre i Ørkenen under Lidelser, under Kamp og Møje, fordi de ikke kendte deres Besøgelsestider.

Men det synes, at for dem, der aabner Øjnene og *vil* se, bliver der Mening i Historiens Gang og Sammenhæng mellem de politiske og sociale Forhold og Folkeslagenes Stigen og Fald, Blomstring og Tilbagegang.

Gaar vi til de gamle Kulturfolk i Oldtiden, Grækere og Romere, ser vi, hvorledes de bryder sammen, fordi man samfundsmæssig set fornægtede de Naturlove, der gælder for et højt kultiveret „moderne“ Folkesamfund, Sammenslutningens og Lighedens Lov.

Det gamle Grækenland, der var steget saa højt i Kultur, og hvor der herskede den største politiske Frihed, gik tilbage med rivende Hast. Slaveriet var en Fornægtelse af Lighedsloven og hindrede Farten fremad. Samtidig med at Stordrift opstod, Jordan samledes paa faa Hænder, og Rigdommen voksede, øgedes de ufris Antal, og deres Lod blev værre og værre. Da de græske Stater havde naaet deres største Blomstring, og Rom havde naaet Højden af sin Magt, var Antallet af Slaver størst, deres Behandling daarligst og mest

umenneskelig, og i Grækenland endte Friheden i en rasende Klassekamp — den peloponnesiske Krig — hvor ikke alene By stod mod By, men Borgere stod mod Borgere inden for samme By, Landet ødelagdes, Folket demoraliseredes, Sædelighed og Moral sank overalt, mange Mennesker blev dræbt, og det var især Førerne, det gik ud over, de mest energiske og dem paa de mest fremskudte Poster. Vi har her et stortstilet Eksempel paa, hvorledes Kampen for Tilværelsen giver et bagvendt Udvalg, saa den folkelige Kvalitet forringes.

Et krigshærget Land, plyndrede Byer, Forfatningen omstyrtet, Lovene i Opløsning — det er Billedet, og Menneskene er bleven anderledes; man frygter sin Medborger mere end sin Fjende. Al Samfundsfølelse er borte. De rige har ingen Medlidenhed med de fattige; de fattige har ingen Moral, men røver uden videre de velstaaendes Ejendom. Religionen er borte af Sindene; hvor man før ofrede til Guderne, slagter man nu hinanden i Altrenes Skygge. Landbruget er ødelagt, og Samfundsbilledet har forandret sig. Smaaabønderne har maattet sælge deres Jord til Kapitalister, der drev den med Slaver, hvis Antal steg Aar for Aar. Foruden Samfundets Deling i fri og Slaver kommer der nu en Deling i (faa) Rigmænd og (mange) Proletarer.

Som før nævnt kan en god Forfatning opdrage et Folk til ydre og indre Styrke; men en daarlig kan endnu hurtigere undergrave et Folks bedste Kræfter. I Athen havde man en demokratisk Forfatning; men Statens Ulykke var Demokratiets *indre* Modsigelse, Mangelen paa Harmoni mellem politisk og social Organisation, mellem Stat og Samfund, mellem Forfatning og Klassevæsen. Og denne Disharmoni beroede paa Lighedskravets ulige Virkeliggørelse politisk og socialt. Der herskede politisk Lighed, men social Ulighed. Paa den ene Side stod et Faatal af rige og højtudannede, men politisk vanmægtige Mænd; paa den anden Side stod den store udannede Mængde, der levede i smaa Omstændigheder og for en stor Del af Statsgaver. Derfor *maatte* den Revolution komme, der, saa at sige, slog alt i Stykker; thi naar politisk Lighed møder en voksende økonomisk (social) Ulighed, afføder den

til sidst enten det organiserede Tyrannis Enevælde eller det løsslupne Anarkis Voldsherredømme.

Det er vemodigt at se ud over dette før saa rige Grækenland, der har lagt sig selv øde; men dets Fald taler et tydeligt Sprog til os. Desværre er det almindeligt, at man i Historieundervisningen standser ved Perikles og hans glimrende Tidsalder med de store Kunstnere, Digtere og Tænkere, og det skal villigt indrømmes, at her er der ogsaa en aandelig Rigdom, der er værd at dvæle ved; men paa den anden Side maa man ikke glemme, at Nedgangstiden rummer rig Belæring og har en mægtig Tale at føre. Man kan ikke se bort fra her, at Forfatningen, de sociale Forhold og alt, hvad hermed stod i Forbindelse, har spillet en afgørende Rolle for saavel det enkelte Hjem som for hele Folkets Liv. Det var her den store Fare for Folkeliv og Folkelykke lurede. Gaar vi til Roms Historie i Oldtiden, vil dette før saa mægtige Riges Tilbagegang føre et endnu tydeligere og mere lærerigt Sprog; thi den romerske Kejsertid var paa alle Omraader en fuldt moderne Tid, og vi kan derfor her studere de Farer, der truer en Kultur, der har naaet sin fulde Modenhed; man kan se den gaa i Staa og følge de Processer, hvor Samfundet igen opløser sig i sine Grundbestanddele.

Ogsaa her vil vi opdage, hvorledes det er Fornægtelsen af Samfundets naturlige Livslove, der hidfører Nedgangen, Fornægtelsen af Sammenslutningens og Lighedens Lov og Gensidighedens gyldne Princip. Vil vi i nyere Tid have et Eksempel paa, hvorledes Samfundsforholdene og Forfatningen griber ind i Arbejdsvilkaarene og Hjemlivet, kan vi tænke paa England i det 19. Aarhundredes første Halvdel. Men det vil føre for vidt at gaa nøjere ind paa Roms Historie og Englands nyere sociale Udvikling her ved denne Lejlighed, og en længere Udvikling af dette vilde heller ikke være paa sin Plads her i Højskolens Aarskrift. Det, som jeg vilde, var, ved at pege paa enkelte historiske Kendsgerninger, at understrege, at man ikke let kan overvurdere Samfundsforholdenes Betydning og det skæbnesvangre i Samfundets Livsvurdering. Thi disse Ting ikke alene griber mægtigt ind i

Hjemmets Liv og former i nogen Maade Skolen; men det møder Børnene, de unge og de ældre overalt, hvor de færdes uden for disse smaa sluttede Kredse, møder dem gennem de Mennesker, der bliver deres Kammerater, deres Arbejdssæller, deres overordnede og deres Venner, og tilfældigt, i et Øjeblik, sker den Vekselvirkning eller Paavirkning, som præger dybere, end hvad Skolen har kunnet give, og danner Modsætningen til de dybeste Livsindtryk fra Hjemmet og Forældrene.

Se, dette skal vi alvorligt overveje og dernæst betænke, om det ikke netop er mod disse udendørs Forhold, vi i vore Dage mere end før er nødt til at rette vor Opmærksomhed. Tiden med al dens Uro og Usikkerhed synes i høj Grad at mane dertil.

Men det betyder, at vi alle — Mænd og Kvinder — maa i god Forstand blive Politikere. Vi skal ikke opretholde den simple og helt gale Tankegang, at Politik og Partikævl er eet og det samme. Nej, Politik er noget, der angaar enhver; Politik er Arbejdet for at give os alle de bedst mulige Livskaar økonomisk og aandeligt og, saa vidt det kan ske samfundsmæssigt, støtte al ædel og god Stræben hos den enkelte og i Folket, og i det Arbejde maa alle være med, saa det ikke overlades til Fagfolk, hos hvem det rent parti- og fagmæssige lettere vil komme til at overskygge Tanken om det heles Trivsel. Det jævne folkelige Instinkt vil som oftest gribe rigtigt, naar det blot kommer til at gøre sig gældende, fordi det ser ud ad de store enkle Linier.

Fr. Paludan-Müller syslede paa sine gamle Dage i „Ivar Lykkes Historie“ med et Begreb, som han kaldte „det adelige Demokrati“, og det er vistnok et godt Udtryk. Det er mod et adeligt Demokrati, at den folkelige Udvikling bør gaa, og der er vist ingen Tvivl om, at det vil vokse frem af sig selv, blot de naturlige Livslove for Samfundets Liv kan komme til at virke og gøre sig gældende, de Livslove, der vil gøre Ret og Skel og give enhver sit: den enkelte sit, Samfundet sit.

Tiden kalder paa os alle, saa mange som er naaet til Skelsaar og Alder, til at sætte disse Livslove i Højsædet, og

vi maa møde Mand af Huse for med klare Øjne og varme Hjerter at danne det store Folkehjem i det gode Hjems Skikkelse, fordi de rent samfundsmæssige Livskaar truer med at ødelægge og nedbryde alt, hvad de gode Hjem og de mest idealistiske Skolemænd bygger op under mageløs Opofrelse og Taalmodighed.

Her tror jeg, at Tampen brænder for Øjeblikket; det er her, vort Slægtled skal kende sin Besøgestid.

Og spørger vi, hvor vi skal faa Hjælp til dette Rejsningsarbejde, som synes os saa svært og næsten ugennemførligt, da vil jeg sige, at det gælder for os om at faa Øje paa, hvorledes Oprejsningen af den faldne Menneskeslægt har sit Udspring fra det lille Guds Barn, der fødtes i Bethlehem midt i Verdens dybe Vintertid. Han er ikke alene det enkelte Menneskes Frelser; men han er ogsaa Folkeslagenes Frelser, han er den, der af Gud fik Evnen til at vise de Veje, hvorad Slægterne skal vandre, hvis de vil fare vel. Jesu Disciple skal være Lyset, der gennemtrænger det sociale Mørke paa Jorden, Saltet, der holder Samfundene friske, ogsaa derved, at de søger Guds Rige og hans Retfærdighed — socialt; de skal bevise deres Tro af deres Gerninger.

I Lyset af den Gudskærlighed, som lod Jesusbarnet fødes Julenat til Menneskenes Frelse, skal de store sociale Gaader klare sig for os, saa vi samfundsmæssigt giver Menneskene gode Livskaar.

Kristen A. Lange.

Fru Campbell, Frøken Butler og Frøken Canterbury.

Et Besøg fra De Forenede Stater.

Skal Folkehøjskolen nu finde Vej til Amerika?

I det sidste Skoleaar har vi haft et Besøg fra Udlandet, som har glædet os meget, og som vi synes har saa megen Interesse i Højskolekredse, at der vil være god Grund til at omtale dette Besøg og dets Formaal udførligt. Fire Damer fra De forenede Stater havde sat sig den Opgave at lære den danske Folkehøjskole at kende for saa siden at prøve paa at oplante den paa amerikansk Grund.

Fru Olive D. Campbell og hendes Søster, Frøken Daisy Dame og Frøken Margarit Butler kom hertil i Eftersommeren 1922; Frøken Dame maatte paa Grund af Sygdom rejse hjem

d. 9. Jan. 1923, men de to andre blev her til omkring August Maaned, hvorefter de rejste til Schweiz og videre til Frankrig og Krigsskuepladsen for til sidst at besøge England og derfra drage hjem til Amerika. Den fjerde, Frøken Canterbury, var her kun i Sommermaanederne 1923.

Efter et Ophold i København begyndte de Rundreisen i Askov i Novbr. 1922. Derfra kom de henimod Midten af Decbr. til Vestbirk. Fordi Vestbirk Højskole blev et af de første Steder, de besøgte, blev Opholdet der ogsaa et af de længste, saa at vi virkelig fik Tid til at lære dem en Del at kende. Julen fejrede de i Vestbirk, og hyggeligere Julegæster kunde vist næppe tænkes; med saa stor Forstaaelse og Glæde gik de ind i alt det nye paa det fremmede Sted og vandt alle Hjerter. De maatte love at komme igen til Sommeren og havde tænkt sig at være med til Elevmødet, men de naaede ikke at komme før en Ugestid efter og kunde ikke blive længere end i fem Dage.

De to af Damerne var omkring til mange Højskoler her i Landet, og i et Par Maaneder besøgte de ogsaa en Del norske, svenske og finske Højskoler.

Hvordan var de nu kommet paa den Tanke at tage hertil?

Ja dette, at man fra de store Lande i stadig stigende Grad tager til vort lille Land for at studere den danske Højskole, det er nok værd at lægge Mærke til, og ikke mindst fortjener dette grundige Besøg og dets Forhistorie en udførligere Omtale. Jeg skal da forsøge at gøre Rede for det ud fra flere Samtaler med Fru Campbell.

Frøken Daisy G. Dame.

Det var Fru Campbells Mand, som længtes mod Danmark. John C. Campbell afsluttede sine theologiske Studier i 1895 og blev saa Skolemand. I en Række Aar var han Skolestyrer, først i Staten Alabama, senere i Staten Tennessee, og endelig blev han Forstander for en Skole, der hedder Piedmont College, i den nordlige Del af Staten Georgia.

Ind over den nordlige Del af denne Stat strækker sig de sydvestlige Strøg af Alleghanybjergenes vidtspændende Højland. Beboerne af disse afsides Egne er for Størstedelen Landbrugere af skotsk Afstamning. John Campbell, der selv stammede fra Skotland, forstod saa godt disse Mennesker og deres vanskelige Kaar og fattede en dyb Sympathi for dem, og da det rigtig var gaet op for ham, hvor meget disse hans Landsmænd trængte til en hjælpende Haand, opgav han sin Post som Forstander for helt at kunne hellige sig den Opgave at være noget for dem.

Der findes inden for disse sydøstlige Stater i De Forenede Stater en Stiftelse, en Fond, der hedder Russell Sage Foundation, hvis Midler bruges til sociale Formaal og til Fremme af Skoler og alt, hvad der kan høre ind under Folkeopdragelse; ganske særlig er det en Studiefond, der giver Midler til Studier og Hjælp til Udgivelse af Værker vedrørende disse Spørgsmaal.

John Campbell blev nu Sekretær for „The Southern Highland Division (Det sydlige Højlands Afdeling) of the Russell Sage Foundation“, og han rejste i de følgende Aar rundt i hele dette Højland med det dobbelte Formaal at være Befolkningen til Hjælp og at samle Stof til et Værk om disse Egne og deres Mennesker.

Ja, afsides boede og bor de; der er undertiden 15—20 danske Mil til nærmeste Jernbane. Højlandet er ikke videre tilgængeligt, og Indbyggerne bor ret spredt. Kun lidt var der i Gang til Opdragelse og aandelig Opdyrkning af dette i saa mange Maader værdifulde Folk, som fristede Livet i de Egne under sunde, men barske Betingelser — Ansigt til Ansigt med den stærke, vældige Natur.

Til Hest og til Vogns drog han ud paa sine lange Rejser, meget ofte ledsaget af sin Hustru, der ogsaa blev en øvet

Rytterske, og som med Liv og Sjæl er gaaet op i hans Arbejde.

Det var tit besværlige og meget anstrengende Rejser, men hans Hjerte bankede for det Folk, og han tjente det til sin Død.

De blev kære, ja, jeg forstaar elskede Gæster i mangfoldige af disse ensomt liggende Hjem, hvor de gamle skotske Folkesange endnu var bevaret som et Minde om og en Tilknytning til det fjerne Hjemland. John Campbell talte i Menighederne og besøgte Skolerne; alle Vegne var han en Opmuntrer, en Vejleder, en Igangsætter. Opgaverne var saa mange — at fremhjelpe Skoler, at bringe Hjælp til lidende Børn eller Krøblinge, at bringe Mennesker i Forbindelse med hverandre, at række en Haand til Fremhjælp af aandeligt Liv, at ildne og vejlede paa de hundrede Maader. Særlig dem fra de mest afsides Egne higede han efter at være noget for, fordi han vidste noget om, hvor mange Hindringer de havde at slaas med, hvor nemt Modløsheden kunde snige sig ind over dem. Med moden Erfaring, en udtømmelig Taalmodighed, fin Takt og en Personlighed, som udstraalede Venlighed og Humør, arbejdede han blandt alle disse Mennesker.

Han gav Stødet til Oprettelsen af „The Southern Mountain Workers Conference“, det vil sige en Sammenslutning af alle dem, der vilde tage et Tag for at løfte og glæde Befolkningen i disse Bjergegne. Han ledede den i syv Aar. Sit Hovedkvarter havde han i Byen Ashville; hans Kontor dér blev et Centrum for Arbejdet i det sydlige Højland, et Kontor, hvortil mange henvendte sig baade fra det offentliges og fra Beboernes Side.

Det Værk, som allerede er nævnt i det foregaaende, bliver til i disse Aar, skrevet ud fra næsten 25 Aars Erfaring. Det er en stor og statelig Bog med en Rigdom af Billeder fra den storslaaede Natur og fra Folkets Liv.

John Campbell naaede ikke selv at faa Bogen fuldført, men hans trofaste Medarbejder igennem det altsammen, hans Hustru, fuldførte den og fik den udgivet i 1921 med Bistand af Russell Sage Foundation. Bogens Titel er: The Southern

Highlander and his Homeland (Den sydlige Højlænder og hans Hjemland). New York 1921.

I Tiden omkring 1911—12 er John Campbells Opmærksomhed blevet fanget af den danske Højskole.

Den berømte Negerfører Booker Washington, der selv var Neger, og som i sin Drengetid var Slave, og som siden havde faaet oprettet sin mægtige Skoleby for Negre i Tuskegee i Alabama, besøgte i 1910 Europa og var da bl. a. i Danmark ogsaa med det Formaal at faa et Førstehaandsindtryk af den danske Højskole. Han var dybt interesseret i, hvad han der hørte og saa, og har i det amerikanske Tidsskrift „The World's Work“ (Verdensarbejdet), Juniheftet 1911, givet en Skildring af sit Indtryk af den danske Højskole.

Men ogsaa andre i De Forenede Stater end Booker Washington har haft sin Opmærksomhed henvendt paa Danmark i den Henseende. I 1911 sendte Regeringen tre Mænd hertil for nøjere at studere dem. Regeringen har udgivet nogle Smaaskrifter om denne Rejse, og en af de tre har udsendt en større Bog. John Campbell har læst disse Artikler og Bøger og har ogsaa været i Forbindelse med disse Mænd, og ved hele sit hidtidige Virke har han været indstillet til at kunne fatte netop denne Skoletanke fra det lille, fjerne Danmark. Det slog ned i ham — her er vist en Vej for mit Folk. Han planlagde saa 1914 en Rejse til Danmark, men just, som han skulde afsted, kom Krigen, og Rejsen blev foreløbig opgivet.

John Campbells Arbejde var for anstrengende, han sled sig formelig op i det og døde forholdsvis ung i 1919.

Efter at være kommet lidt til Kræfter ovenpaa den svære Tid og efter at have faaet Bogen fuldført og udgivet, fattede hans Hustru den Tanke, at hun vilde føre hans Værk videre og gaa frem efter hans Plan.

Og hun og de andre Damer drog saa ud paa den lange Rejse, økonomisk udrustede til den af American-Scandinavian-Foundation, en stor nordisk Sammenslutning i De Forenede Stater.

Fru Campbell og hendes Søster, Frøken Daisy Dame, er fra Boston i det nordlige, hvor deres Fader har været For-

stander for en Skole for 14—18aarige. Frøken Dame har ledet en Børnehave i Boston, men har ogsaa været en Del hos Søsteren nede i de sydligere Egne. Hun maatte jo desværre rejse hjem for tidligt og der gennemgaa en svær Operation, hvorefter hun var syg i flere Maaneder; men hun er nu kommet godt over det.

Fru Olive Dame Campbell er af Stilling Sekretær for The Southern Mountain Workers Conference og gør ud fra denne Sammenslutning sit Arbejde for Højlænderne.

Frøken Margaret Butler har i et Par Aar været Lærerinde ved en Centralskole (en noget større Skole, beregnet baade for Børn og voksne; dér har hun sit Hjem, men hun er nu Inspektør for Børneskolerne i det Amt, hvori Centralskolen ligger, og hendes Opgave er at drage rundt til Landsby-skolerne, for det meste til Hest, for at se til dem, vejlede og sætte i Gang.

Frøken Butler sagde, at hun efter sit Besøg i Danmark ikke vilde være tilfreds med at gaa tilbage og gøre det samme som før. Hun ser nu, at det vil være langt bedre at faa Højskoler efter dansk Mønster i Stedet for Centralskolerne, og det var hendes Mening, at hun vilde prøve paa at faa sine Landsmænd til at omdanne en saadan Centralskole til en Højskole.

Frøken Canterbury har ogsaa arbejdet som Lærerinde i det sydlige Højland og har i to Aar været Sekretær hos John Campbell og hos ham ogsaa arbejdet med paa Bogen. Tillige har hun i et Par Aar under Krigen haft sit Virke ved Røde Kors. Hun vilde gerne være Lærerinde ved en Højskole i sit Hjemland.

Vi havde det Indtryk, at disse intelligente og rigt udviklede Kvinder virkelig havde forstaaet Ideen i den danske Højskole, og at de nu vilde gøre deres Bedste for at faa den til at slaa Rod i amerikansk Jordbund.

Det vil ikke blive noget nemt Arbejde, og helt klare over, hvordan der skulde tages fat, var de ikke. De maa til at begynde med søge at samle Lærerne og Præsterne og fortælle dem om Højskolen og vinde dem for Tanken. Hvor

der i den kommende Tid er en Lejlighed, vil de møde op og slaa et Slag. Der skal f. Eks. i 1924 være et stort Skolemøde i Byen Knoxville, hvor alle fire Damer vilde med for at føre Sagen frem.

Froken Margaret Butler til Hest.

Fru Campbell sagde, at Tiden for saa vidt var gunstig, som der netop nu er stor Interesse for Frihed inden for Skolen i Amerika.

Men de vil tillige ud med Tanken iblandt de Folk, som kender dem og har Tillid til dem, og prøve paa at faa dem til at forstaa den og mulig selv sætte noget i Gang. Vanskeligt vil det blive; de er i Forvejen godt klare over, at der Gang paa Gang vil blive sagt, at det er dog underligt, at de

vil tage unge Mennesker fra Arbejdet en hel Vinter, og saa, naar de gaar ud fra Skolen, har de ikke faaet nogen Faguddannelse, har de ikke faaet nogen Eksamen, som direkte kan hjælpe dem frem til en Stilling.

Mange Steder i Amerika, særlig i Bjærgegnene, er der Skoler for Voksne og Børn sammen, fordi de voksne ikke kan læse og skrive. „Men,“ siger Fru Campbell, „vi vil faa dem til at skille disse Skoler ad.“

En ikke ringe Vanskelighed for Planens Gennemførelse er de mange forskellige Kirkesamfund, der jo som Regel staar skarpt afgrænsede overfor hinanden. Damerne har i disse Egne baade med Presbyterianere, Methodister, Baptister, Episkopale o. s. v. at gøre.

Det kan i de senere Aar paa saa mange Maader se ud, som om Folkehøjskolen fra Danmark skal faa Lykke til at gaa fra Land til Land og bringe vor underlige, forvirrede Tid en Hjælp til Folkenes Opdragelse og til, at de finder sig selv som Folk i bedste Forstand. Festlige Tanke — om vort lille Folk her kunde gøre en særlig Indsats i det store Verdensfællesskab.

Vi ønsker vore amerikanske Venner Lykke og Kraft fra Gud til at magte den Opgave, de er begyndt at tage op.

Holger Budde-Lund.

Grønvald Nielsen:

„Minder fra min Barndom og Ungdom.“

Det er nu mange Aar siden, jeg med min Rejsesæk paa Nakken vandrede den lange Vej fra mit Hjem til Vestbirk Højskole. Jeg begyndte om Morgenen straks med en god Mellemmad i Tasken og satte tværs paa al Ting. Paa et Landkort havde jeg udstukket Retningen, og den fulgte jeg. Marken var jo bar, den lagde ingen Hindringer i Vejen. — Hist og her mødte jeg en Plovkarl, som jeg spurgte til Raads. Jo, — Vestbirk maatte være helt Pokker i Vold vesterude, he, — det var en lang Historie, om jeg skulde tjene der! — Endelig naaede jeg Nim og var inde i en Kro for at faa en Kop Kaffe. Jeg spurgte den unge Pige, som serverede for mig, om der var langt endnu til Vestbirk. — Nej, det er der it, sagde hun og slyngede sine kønne, bare Arme sammen under Brystet. Der var a Elev i Sommer. — Nej, det kunde jeg nok høre paa hende, at her var der ikke langt til Vestbirk Højskole. Efter hendes Opfattelse gik jeg lige mod Paradisets Dør, og jeg kunde prise mig lykkelig, at jeg havde det tilbage. — Hun fulgte mig ud og viste: Derhenad. Jo, og saa en Vending i Nord, jeg kunde aldrig tage fejl. — Hun og jeg var i de faa Minutter blevne gode Kendinge. Jeg har aldrig set hende siden; men hun var et skønt Varsel, frisk som Efteraarsdagen, et tiltalende Symbol paa, hvad jeg gik imøde. Nu er hun vel en sat Kone, der forlænge siden har glempt den unge Vandringsmand, der hin Dag spurgte efter Lykkens forunderlige Verden.

Mærkeligt nok! Da jeg stod med min gode Forstanders Bog i min Haand, og Solen faldt hen over dens skønne

Titelside med Møllen og den gamle Gaard, kom det lille Erindringsbillede op i mit Sind, og med det samme forsvandt de mange Aar, og jeg var atter ved den høje Portal, der stod foran mine Længsler's By. Og med en lignende Stemning, som da jeg den Gang satte mig foran hans Talerstol i Vestbirk Samlingshus, gav jeg mig til at læse den lille, kønne Bog.

— — —

For mig blev det ikke blot et Stykke Historie, det var atter et Møde med Poesiens Aand, som da jeg i min grønne Ungdom sad paa Skammelen under hans mandige Forkyndelse. — En stor Glæde har det været for mig at læse disse Blade og at følge ham endnu engang gennem Riget. — Jeg ser hans Hjem med hans brave Far og Moderen med det kloge, sjælfulde Ansigt. Med smaa, fine Træk, lunt og fortroligt ridser han Billedet op, og med Skæmt i Øjnene lægger han Farven paa, saa det staar der. Møllen og Egnen . . . og Vejene, hvorad Folk kom og gik. Stovte Bønder, snurrige Fyre, Ungdom og Letsind paa dansende Sko. — Og djærvt fortæller han om Menig Nr. 192 og hans Oplevelser i „Kongens Klæder“. Pudsig Træk. Harmløse og spydige mellem hinanden. Men alle sammen berettede saa Pas ovenfra, at deres Raahed forstummede, og deres Giftighed bliver Humor. — Ser man paa Rekrutten, som han staar der i fuld Krigsmundør, lige fra Feltstøvlerne og til Bajonetspidsen, ligner han jo de andre „Jenser“. Han er lige saa klippet og flandøret og udhalet som f. Eks. Peter Grau, der sidder et Par Sider længere fremme med Sabelen i Skødet. De er begge færdige til at gaa ud til Dræbning. Men Ansigterne er forskellige. — Nr. 192 er en prægtig Knøs, — Peter Grau ufortalt; — men maaske er det, fordi jeg nu kender Facit og har ham saa meget at takke for, at jeg ser noget særegent ved ham. Han er en solid Fynbo, og jeg synes, man kan se paa ham, at han har taget hele Kramkisten med hjemme fra og vil forsøge at pakke den ud for sine Venner ved Tid og Lejlighed. — Rejseskrinet fra Ryslinge og Vejstrup fører han for Resten med sig videre ud i Verden. Det er en usædvanlig flink Højskoleelev, der drager op gennem Jylland i Sommeren 1880 og gæster Norge. Han

kan sin Bjørnson og er op til Ørerne indfanget af hans Romantik. Men der er en egen Farve over disse Dagbogsblade, Ungdommens og Sommerens ureflekterede Glæde.

For os, der har hørt Grønvald Nielsen tale om sin Norgesrejse, er det, som at opleve disse Timer igen. Da vi sad og lyttede og hørte Fossedurens sørgmodige Klage i Natten, Sæterjentens Hauken fra Fjældet ved Aftentide, naar hun venter sin Ven, og Suset fra de dybe Skove, hvor Dovregubben holder til. — Men der er altid Vemod i Minderne — ogsaa dem fra Vestbirk Højskoles Stuer. Den Tid er jo borte. — Om man én eneste Gang endnu kunde høre Klokken ringe som „før“ og saa sætte sig hen og lytte. — Hvem har heller kunnet fortælle os om de norske Digttere som Gr. N.? — En Flok af skønne Skikkelser med Welhaven i Spidsen ser jeg gaa over Lien ved den graa Fjord. Ved hans Ledsagelse blev Norge mit andet Fædreland. Hvad for en Varme var der ikke i Bjørnsons Navn, i Wergelands, Nielsen Hauges, Henrik Ibsens. — Da han havde læst Terje Vigen for os, gik jeg op paa mit Kammer og lærte det straalende Digt udenad og har til Dato ikke glemt det. — Ja, Norge blev et mægtigt Rige under hans levende Førerskab, og jeg takker ham derfor. Siden kom jeg til at se *noget* anderledes paa Folket ved de trange Fjorde. — Mulden er tynd paa Fjeldet.

Ogsaa Læsningen af hans Englandsrejse vækker kære Minder i en gammel Lærlings Sind. Ogsaa der hæver de store Skikkelser sig fra Bogens Blade og griber ved deres mægtige Aand, som da man var ung og indstillet paa det vidunderlige. Thomas Carlyle, John Ruskin, Shakespeare, William Gladstone — alle disse Aandens Helte fortolkede og forkyndte af et troende, ildfuldt Sind for en opvakt tyveaarig Hjerne, for en sulten ung Mand, der i blind Tillid fulgte sin Fører — og endnu ikke kendte den højtskattede Glose, der hedder Kritik.

— — —

Det er med en egen Glæde, en „gammel Elev“ tager denne Bog i sin Haand. Og efter Læsningen nynner det i Sindet fra de gode Dage om en Lykke, der engang var til. Kildernes

Klukken ved Drømmenes Sletter, den drivende Længsel, der aldrig slipper, — Uroen og Vandringen mod Riget. Vi kender det alt sammen: Vandringens Lykke, Vandringens Higen, Kimingen dér langt ude, som vi engang skal naa.

Det er denne Vandring fra sit eget unge Foraar, Grønvald Nielsen fortæller om, nu Sol gaar mod Aften, og der er Tid til at dvæle. En klog og hjertevarm Mands Tilbageskuen over de Egne, der gav hans Sind sin Styrke.

Kristjan Jensen.

Kristjan Jensen, der har skrevet ovenstaaende, er den kendte Forfatter og Efterskoleforstander i Elbæk. Det er en anselig Række Bøger, der efterhaanden foreligger fra hans Haand — Kaar, Mellem Jul og Slet, Riget, Fire Uger, Den Fremmede, Løft dit Hoved — for blot at nævne nogle af dem. Vestbirkelever fra de senere Aar vil huske den lille fine og morsomme Fortælling: Søren og Bedste, som Nørgaard af og til læser.

H. B.-L.

Et lille besøg i bønnens verden.

Vi kender allesammen noget til den store forskel, der kan være iblandt mennesker. En er fattig som en kirkerotte; en anden har alt, hvad penge kan hidskaffe. En har glimrende evner, husker udmærket og tænker klart; en anden er meget småt begavet, og således gennem alle livsforhold, både de ydre og de indre. Men der er dog noget, som sætter et dybere skel imellem mennesker end alt andet, og det er dette, om mennesket lever sit liv i bønnens verden eller står udenfor. Ligeså, når talen er om en nation, et folk.

I Grækenland blev i Oldtids dage intelligensens udvikling, åndsevnernes vækst, fulgt af fromhedens undergang. De Homeriske helte kunde bede til deres guder; men da folket kom højest op i dannelse og kultur, var bønningen forsvunden, og så kom nedgangstiden. Livstræet blev ormstukken. Folket sank for aldrig mere at rejse sig i sin gamle højde.

Det viser sig allevegne, at en nation, hvori der ingen løn-kamre findes, rådner tilsidst op i tarvelige nydelser.

Vi har vistnok alle erfaret, at der risler en uafsladelig strøm af tanker gennem vort sind. Som skyer jager hen over Himlen på en stormdag, således følger den ene tanke efter den anden i sjælen. Vor indre verden er så rig som selve naturens evig unge kraft! Det er i denne strøm, at det næringsstof flyder, hvoraf vor personlighed dannes. Men det aller mest værdifulde i denne kan kun udvindes gennem bøn. Den, som aldrig beder, forsømmer det vigtigste i sit korte jordeliv.

Bønningen er ret egentlig menneskets store kraftkilde, viljens vinger og troens salt. Men den er meget vanskelig at tale og skrive om. Man gør det ikke, før en stærk indre stemme siger: Du skal! Du må føje dit vidnesbyrd til de andres.

Bønnen er nemlig som et undseligt barn, der helst bliver i hjertekamrets løndom. Når William Gladstone skulde holde en tale eller fremlægge et lovforslag i det engelske parlament, styrkede han sig forud ved bøn; men der gik over 60 år, før folk fik det at vide. Han var jo en skarp modsætning til de gudelige talere i vor tid, der i fremmede forsamlinger holder alenlange bønner, bruger en masse kønne ord uden egentlig at bede — for det kan jo godt lade sig gøre, lige så vist som man til tider kan bede uden at bruge ord. Når vi vil veksle kærlige og fortrolige ord med mennesker, da er vi helst fri for vidner. Og der er så meget i et menneskes bøn til Gud, der ikke må fremstilles som et skuespil for en snakkende mængde.

Bøn koster arbejde. Det har få fortalt os bedre end Morten Luther. Han kunde ofte afbryde Trosbekendelsen eller Fadervor flere gange og begynde forfra, fordi strømmen gennem sjælen var for stærk; der gled verdslige tanker midt ind i bønningen.

Bøn kræver både orden, plan og tugt; thi den som f. e. ikke beder på bestemte tider, vil inden ret længe heller aldrig bede på ubestemte. Men om dette bønnens arbejde kan man sige det samme som om læsningen af gode bøger, at „Dørrinet er verdens højeste bjerg“; thi den, der får godt begyndt, hører sjælden eller aldrig op med at bede. Han mærker jo ret snart, at det er i lønkammeret, Gud åbenbarer sin tilværelse. Her er det bedste sted, hvor vi kan blive ganske sikker på, at han er til. Kun i bønningen kan vort hjerte holdes varmt over for mennesker og vor gerning iblandt dem. Vor bøn skulde nødvendigvis indskrænkes til korte andagtsstunder med lange mellemrum, en bøjen knæ ved visse højtidelige lejligheder, et råb om hjælp i nødens stund. Nej, den skal være en daglig inderliggørende kraft, som åbner døren ind til den usynlige verden, hvor Gud boer, så hans kræfter kan strømme ind i os, som når duggen falder på sommertørre enge. Det er ved at åbne denne dør, at ungdommen overbevises om Kristendommens sandhed. Og nøglen til at lukke døren op med var for mange af os det Fadervor, som moder lærte os at bede i barndommens lykkelige dage.

Som ganske ung gik H. C. Andersen inde i København og ledte efter sit livskald. Det var endnu theatret og ikke digterkunsten, der vinkede ham. Hjemme i Odense havde han hørt, at hvad der lykkedes godt for et menneske Nytårsdag, det vilde der være velsignelse ved hele året igennem. Med denne tanke i sindet listede han sig sådan en dag forbi den gamle, halvblinde portner ved theatret og hen på scenen for at fremsige noget af et digterværk; men ikke så meget som et vers kunde han få fat på. Da fremsagde han højt og lydt et Fadervor på den store, tomme scene og gik bort med godt håb om at komme frem i en rolle i det nye år!

Der er vist mange flere mennesker, end vi aner, som under andre former har oplevet noget lignende. „Der sker så meget stort og godt, som Verden knap får vide“, han oplevede det, som Chr. Richardt synger om i digtet „Tornerose“:

„Aldrig ræd for mørkets magt,
stjernerne vil lyse,
med et Fadervor i pagt
skal Du aldrig gyse.“

Det var den fattige moders bidrag til sønnens fremtid. Uden dette var han næppe nogensinde bleven den Andersen, som vi kender.

Der er al anledning for os til at nynne med Grundtvig:

„Stol Du kun på dit Fadervor,
lad Dig der fra ej forlokkes!
Himmel og Jord engang forgår,
aldrig dog Fadervor rokkes,
det er Guds ord i barnemund,
klippe og skjold i farens stund,
pant på Guds faderligheden.“

I en vanskelig tid, som vor, med megen religiøs tvivl, stiller Fadervor så små fordringer til den unges tro. Der er ikke noget om evige Helvedesstraffe, treenighed, forsoning og alt det, som mange af kirkens mænd strides så lidenskabelig om. Denne bøn er så let tilgængelig og dog dyb som Verdenshavet. Ingen har loddet den tilbunds. I livets trængsler bliver Fadervor os mere og mere dyrebart. Vi vilde så gerne dø med det på læberne.

Hvis vi fra vort lønkammer ved bønnens arbejde får døren lukket op ind til den Verden, hvor Gud boer, så opdager vi snart, at vor dør ikke er den eneste, som nu står åben. Det gør alle de døre, der fører ind til ethvert bedende Guds barn på den ganske Jord. Og med nogle af disse har vi en usynlig, men derfor ikke mindre virkelig forbindelse. Det er dem, som holder af os. Sommetider kan man ligefrem erfare denne usynlige men levende forbindelse med kristne venner, som igennem bønnen har vunden sjælelig dybde og lært, at uden bøn bliver livet aldrig andet end overflade.

For mange år siden kørte jeg en 5. Juni formiddag vest på for at betale nogle rentepenge. Dette kunde godt nåes, før grundlovsfesten i Rasmus Knudsens skov her i Vestbirk skulde begynde. Seletøjet gik i stykker, den lille sorte hest løb, jeg væltede, slog næsen i stykker og måtte hjem i seng en halv snes dage. Så en formiddag oplever jeg det mærkelige, at to gamle elever forekommer mig ganske nærværende, lige ved sengen, og der gik ligesom en varm, frydefuld sjælelig strøm igennem mig. Da jeg senere traf sammen med dem — de er mand og kone — fortalte de mig, hvilket stærkt indtryk avisernes skildring af denne køretur havde gjort på dem. Jeg spurgte da: „Hvad gjorde I så“? „Skal vi sige det“? „Ja, det synes jeg“. „Ja — kom det lavmælt fra konen — vi kunde ikke lade være med at bede Gud om, at Du måtte komme over det, for vi er jo nogle, som nødig vil af med dig“. I det øjeblik denne bøn gik ind til Gud, mærkede jeg altså deres nærhed.

Dette er ikke tåbelig spiritisme. Nej, der en usynlig forbindelse imellem bedende mennesker, hvor den ene kan hjælpe den anden. At vinde plads i sådanne hjerter, det er noget ganske vidunderligt. Man føler dets vældige bærekraft i trange tider. Det kommer med livsglæde i sorgfulde stunder.

„Ja, det kan jo være meget smukt alt det“, siger tvivlerne, som endnu ikke er bleven hjemme i bønnens verden, „men I beder jo da om så meget, som I aldrig får“. Ja, det er sandt. Det gør vi. Jeg er næppe den eneste, der daglig gennem en lang årrække bad Gud om noget, som han aldrig gav mig. Men alle vi, der har sådanne erfaringer, ved også,

at fik vi ikke det, som vi inderlig og oprigtig måske i lange tider bad Gud om, så gav han os noget, der var bedre, og som aldrig var bleven vor ejendom, dersom vi havde levet uden bøn.

Forældre, som i langtskuende kærlighed maa sige nej til barnets bøn, sætter alle kræfter ind på at give det noget andet og langt bedre. Sådan bærer Gud Fader sig også ad med sine bedende børn til alle tider.

En nordmand, som jeg kom til at kende ret nøje og satte megen pris på — han er nu død — fortalte mig engang i en stille aftentime, hvorledes han i sin ungdom elskede en jente, som han længe bad Gud om måtte blive hans brud. Det skete ikke, og „det var vist godt“, sagde han, „thi vi var næppe nogensinde bleven lykkelige sammen. Men — føjede han til — den såkaldte ulykkelige kærlighed holdt min sti ren gennem de vanskelige år“.

Tænk, hvor stor var dog ikke denne erstatning. Sanseligheden fik ikke lov til at ødelægge eller plette noget af det herligste, som er givet et ungt menneske, nemlig evnen til at elske trofast, dybt, livsvarigt mennesker og ideer!

En meget vigtig side af bønnerne er taksigelsen. Pavlus nævner den som et kendetegn på kristelig vækst, når han i Efeserbrevet udbryder: „Siger altid Gud og Faderen tak for alle ting i Vorherres Jesu Kristi navn“.

Når vi står stille og ser tilbage på vort liv, da viser der sig såre meget at takke for: barndomshjem, forældres kærlighed, ungdomsvenner, Guds førelse med os, hans kraft i vor syndige skrøbelighed. Hver har sit. H. C. Andersen sagde en gang så træffende, at taknemlighed er hjertets hukommelse. At vække de unges historiske sans, som er højskolens opgave, ja, det er det samme som at lære dem taknemlighed imod svundne slægters arbejde, lukke deres hjerter op for, at

„Alt, hvad fædrene har kæmpet,
mødrene har grædt,
har den Herre stille lempet,
så vi vandt vor ret“.

Lad os ønske for hinanden, at Guds gode ånd, alt som

vore dage rinder, må lære os bedre og bedre at holde vort lønkammer i orden, og vi kan jo i denne forbindelse gerne nynne på Grundtvigs vers til Helligånden:

„Hver gang en ærlig sjæl på Jord
vil sine hænder folde
i Jesu navn, men bønnens ord
vil dø på læber kolde:
Forbarm Dig over støvets kår!
Vis Du på alt kan bøde
og hvisk til os dit Fadervor,
så vore tunger gløde“!

Grønvald Nielsen.

Et frigjort Folk.

Der er ingen Tvivl om, at Krigen 1914—18 har bragt store Ulykker over Europa, og man behøver ikke megen Eftertanke for at kunne fremdrage talrige Eksempler paa al den Ondskab og Elendighed, som hænger sammen med den; men saa kan det ogsaa være paa sin Plads at minde om, at der trods alt ogsaa kom noget godt ud af den store Krig.

Takket være dens Udfald begyndte Fredsforhandlingerne nemlig med en Godkendelse af Wilsons 14 Punkter, blandt hvilke Hævdelsen af Folkenes Selvbestemmelsesret indtog en meget fremskudt Stilling, og man kan nu mene om disse Punkter og deres Gennemførlighed, hvad man vil; men ved Fremhævelsen af Nationernes Ret til selv at bestemme om deres Skæbne, en Ret, som ingen sundttænkende Mand noget Sted officielt har turdet tage Afstand fra, er der dannet et Retsgrundlag for Folkenes nationale Frigørelse, som Fortiden ikke har kendt Mage til.

Tværtimod har forrige Aarhundrede været opfyldt af de europæiske Folkeslags Kamp for politisk og national Frihed. Nogle vandt Sejren snart, andre senere, og en hel Række oplevede først Frigørelsen, da det blev dem muligt ved Vestmagternes Sejr over de Stormagter, som var deres Undertrykkere.

Det er derfor, vi i de sidste 5—6 Aar har været Vidne til Opblomstringen af den ene Stat efter den anden, alle fremkomne og styrkede i Ly af Grundsætningen om Folkenes Selvbestemmelsesret, anerkendt og mødt med Velvilje af alle Folkeslag, der ikke har nogen særlig Fordel af deres Undertrykkelse.

Jeg tror, man kan have Udbytte af at lære disse Folk og deres Skæbne at kende; men det er naturligvis begrænset, hvad der paa disse Sider kan blive Plads til, og naar jeg da vælger at fortælle noget om Litauerne, saa er det, fordi de for de fleste vil være saa temmelig ukendte. Finland kender næsten alle en Del til, om Estland og Polen ved man vel ogsaa noget; men hvad Litauen er, har Folk i Almindelighed kun dunkle Anelser om.

Hinsides Østersøen i den store Sænkning, som gennemstrømmes af Niemen og dens nordlige Bifloder, bor Litauerne. Deres Land støder mod Nord op til Letland, som bebos af nære Stammefrænder; mod Øst og Syd grænser det til Polens og Tysklands nordøstligste Egne, og kun paa en kort Strækning ved Mundingen af det kuriske Hav beskylles Litauens vestlige Kyster af Østersøens Bølger.

Landet er fladt med afrundede Bakker, der kun sjældent naar op imod en Højde af 300 m. over Havet. Størsteparten er Agerjord, noget er Eng og Mose; men en Femtedel optages af Skov, hvis Hovedpart er Gran og Fyr.

I den tidligste Middelalder og i Oldtiden var det imidlertid anderledes. Dengang dækkede vældige Egeskove næsten alt, og kun aabne Pletter hist og her og en Strimmel langs Kysten afgav Plads for den spredte og meget faatallige Befolkning.

Hvor Litauerne er kommet fra, ved man ikke. De er et meget gammelt Folk; thi deres Sprog viser sig efter de nyeste Undersøgelser at ligge nær ved det, som man mener har været det fælles indoeuropæiske Ursprog. Allerede i den forhistoriske Tid boede de, hvor de nu bor, uden Samkvem med de nærmeste Folk, men ad Søvejen i Forbindelse med Fønikerne, de ivrige Handelsfolk fra Syriens Middelhavskyster, som paa deres Rejser til Verdens yderste Grænser ogsaa naaede op i Bunden af Østersøen for at hente det Rav, som de satte saa stor Pris paa, og som her findes i store Mængder.

Tildels under denne Paavirkning udvikledes der hos Litauerne en ret høj Kultur. De var af Naturen fredelige, ødte derfor ingen Kræfter paa Erobringstog, men levede deres

stiltfærdige Liv for sig selv, og i de ældgamle Folkesange finder man saadanne Sætninger som: „Forbandede Krig, hvem har udpønset dig? En Røver har lært at slaas, en Slagter har vist andre Maaden at sønderskære Fædrelandets værgeløse Børn“ — en Vending, man forgæves vil lede efter Magen til blandt nordiske Vikinger, hvis højeste Lyst var Kamp og Plyndring. Men netop vore Forfædre, der i Vikingetiden var en Svøbe for alle Europas Kyster, lod sig lokke til Litauen, hvor Folkets fredsæle Natur og manglende Krigsøvelse gjorde Byttet letkøbt. Mange bosatte sig derovre, og saa sent som i det 13de Aarhundrede skal der have været Efterkommere af dem, som endnu talte „den danske Tunge.“

Vikingerens Togter var dog kun Smaating i Sammenligning med det, som fulgte efter; men de var som Forvarslere om den Skæbne, der ventede Folket, naar dets Naboer fik Opmærksomheden henvendt paa det, og det er kun faa Folk, der har været Genstand for saa megen Undertrykkelse og Mishandling som netop det litauiske; thi bortset fra en Tid midt i Middelalderen, har Litauernes Tilværelse i det store og hele været en eneste Lidelseshistorie fra det 12te Aarhundrede til 1923. Som et Stridens Æble mellem Tyskland, Rusland og Polen er Landet blevet kastet hid og did, plyndret, udsuget, flaaet og delt.

Begyndelsen blev gjort af „de tyske Riddere“. Det var en Forening af nordtyske Krigere, der i Slutningen af Korstogstiden blev dannet med det Maal for Øje at bringe Kristendommen til de hedenske Naboer mod Øst. Men hvilken forfærdelig Tilsmudsning af Guds Riges Sag denne Forkyndelse var, faar man et lille Indblik i ved at læse en Deltagers aabenhjertige Beretning om Fremgangsmaaden.

Man er netop naaet ind i Litauernes Land, og saa fortæller han: „Dér traf vi paa et Bryllupsgilde. Gæsterne kom ubudne og traadte en Dans med Hedningerne, saa at vel tres af dem døde. Saa gjorde vi Landsbyen rød af Ild, saa at det flammede op i Luften. . . . Nu drog Hæren hid og did i Eggen. Gud gav de Kristne den Lykke, at de kom uventet; det fik mangan Hedning at føle, som man paa Ridder-

vis jog efter og overvældede med Stik og Slag. . . . Inde i Kratskoven hylede Hedningerne over de mange, man slog ihjel. Man saa da mangan Kvinde med tvende Børn, bundne til Kroppen, et foran og et andet bag ved. . . . Hedningerne led stor Kvide, man fangede dem, bandt dem med Hænderne paa Ryggen og førte dem som Jagthunde. . . . Landet var tændt og brændt med Ild, og for Røg og Damp kunde ingen se.“ Alt dette skete „Gud og Jomfruen til Ære.“

Det er ikke til at undres over, at de før saa fredelige Litauere ved denne Medfart blev anderledes. De blev tvunget ind i et krigerisk Liv og fyldtes af et ubændigt Had til Kristendommen. Det varede derfor længe, før de lod sig omvende og døbe, og endnu længere, før den kristne Tro blev Alvor for dem, og helt op til vore Dage har en Mængde Overtro og gamle hedenske Skikke holdt sig mange Steder i Landet.

Da Tyskerne kom, maatte Litauerne flygte fra Hus og Jord for at bygge nye Hjem ude i Moserne paa nedrammede Pæle bag Broer, som let kunde brydes. Men i Nødens Tid voksede der frem af Folkets Midte en Herskerslægt, under hvis Førerskab Fjenden til sidst blev slaaet tilbage til alle Sider. En af disse Herskere var Mintautas, og under hans Efterkommere udvidede det lille litauiske Folk sin Magt til et Storfyrstendømme, som strakte sig fra Østersøen til Sorte-havet.

Dette er Litauens Storhedstid, og den kulminerede, da dets Hersker, Jagiello, 1386 indlod sig i et Ægteskab med den polske Prinsesse Hedvig, der skaffede ham ogsaa den polske Trone. Resultatet heraf var først Storhed og Glans for Litauen. De forenede polsk-litauiske Hære tilføjede saaledes 1410 i et stort Slag ved Tannenberg i Østpreussen de tyske Riddere et saadant Nederlag, at deres Magt i disse Egne for stedse var brudt.

Da Jagiello var borte, voksede imidlertid Polens Magt over Litauen fra Dag til Dag, indtil det baade aandeligt og materielt blev opslugt. Polsk Adel blev toneangivende i Litauens Skove og holdt sammen med det polske Præsteskab,

det litauiske Bondefolk nede i Umyndighed. Dette var i Længden en Ulykke for det litauiske Folkeliv. Da Landets Skæbne nu var knyttet til Polens, kom det ogsaa til at svaje hid og did i det Virvar, som de polske Adelsmænd efterhaanden førte deres Land ind i paa Grund af den grænseløse Individualisme, der ikke tillod nogen at bøje sig for andet end sin egen Vilje. Da saa Polen endelig i det 18de Aarhundrede blev splittet i Stumper og Stykker, blev Litauen delt mellem Rusland og Preussen, saadan at Preussen fik den mindste Part, Havnebyen Memel og dens Opland, og Rusland fik Resten.

Litauerne fandt sig ikke uden videre i deres Skæbne; thi trods al Uvilje mellem dem og Polakkerne støttede de flere Gange de polske Oprørsforsøg, fordi de mente kun ved Polens Frigørelse at vinde deres egen. Men alt var forgæves, og til sidst fandt man sig da sløvt i det, som var sket. Folkets Aand sov hen. Gamle Mænd og Kvinder holdt vel endnu fast ved Sproget og de gamle Skikke; men man saa Forældre, som lod deres Børn lære Tysk eller Russisk og sendte dem ud i det fremmede, for at de kunde skabe sig en Fremtid borte fra Hjemmet.

Det var mørke Tider for det litauiske Folk, da det ved Midten af forrige Aarhundrede var saa langt nede, at det var ved at fornægte sig selv og sin Fortid. Hele Embeds- og Regeringsmaskineriet var russisk eller tysk, og det tog haardt paa Folket for at kvæle alle „rigsfarlige“ Tilkendegivelser. Modbydelig i sin Raahed er Begivenheden i Krazei, en lille Landsby nær den tyske Grænse. Russerne vilde her nedrive et romersk-katolsk Kapel, under Paaskud af dets Ælde, og paatvinge Befolkningen et græsk-katolsk i Stedet. Menighedens Medlemmer skiftedes imidlertid i otte Uger til at holde Bedevagt i Kirken; men saa lod Guvernøren dem drive ud af Kosakker, der bagefter nedbrød Kirken, afbrændte flere Gaarde og dræbte en Del af de standhaftige.

Memel fyldtes med indvandrede Tyskere, og i Kovno og Vilna gav Jøder og Polakker Tonen an. Kun ude i Landsbyerne og de afsides Skovflækker levede det foragtede Bonde-

folk sit slidsomme Liv, glemt af Verden og uden anden aandelig Føde end den, som Forbindelsen med den romersk-katolske Kirke kunde bringe dem.

Dog, rundt om i Krogene levede gammel litauisk Kultur endnu videre. Naar Lejlighed gaves, kom de gamle Sange og Skikke frem, og derved bevaredes en Rest af Folkets Aand, som til sin Tid kunde give Jordbund for en Opvaagnen.

En virkelig Litteratur havde Litauen dengang ikke; men Folket var absolut ikke uden digterisk Evne. Tværtimod har det faaet en meget stor Part af den poetiske Sans skænket, som intet levende Folk mangler helt. De litauiske Bønder lever og aander i Sang. De synger altid og om alle Ting. De synger fra Vugge til Grav, baade Søgn og Helg, om Himmel og Jord, om Dyr og Planter og om Menneskers Følelser og Lidenskaber.

Denne Trang til at synge og Folkets Evne til at give sine Tanker poetisk Udtryk affødte et Utal af Folkesange, de saakaldte „Dainos“, som gik fra Mund til Mund, i Arv fra Moder til Datter og fra Fader til Søn.

De fleste „Dainos“ er meget gamle; en Del er rent hedenske; men i andre er Hedenskab og Kristendom paa den barnligste Maade sammenblandet. F. Eks. i følgende Vers af en Sang, der skildrer Solens Opgang og minder om en ældgammel Soltilbedelse, forenet med Katolikernes Ærbødighed for Jomfru Maria:

Hvilken herlig Hal, der lyser
hist bag Bjerget i den dybe Dal!
Høje Porte tre fører ind,
alle tre sølvglitrende.
Ind ad en farer Gud,
ad den anden Maria den milde;
men ad den tredie Solen
med gyldent Hestespand.¹⁾

---

¹⁾ Dette og de følgende Vers er taget af Aage Meyer Benedictsens meget læseværdige Bog om Litauen: „Et Folk, der vaagner“. Den har ogsaa i andre Henseender været mig en vigtig Kilde.

Allehaande Naturguder optræder i de litauiske Sagn. Størst af dem alle var Lynets Gud, Perkunas, der langt op i den kristne Tid fejredes paa hellige Steder rundt om i Landet. Men andre Aandevæsener levede i Luften, Jorden og Vandet, og om Ellepigerne hedder det f. Eks.:

Er du ung og skøn at skue,
skal du ingen Taarer græde;
lev blot Dagen hen i Glæde,
men gaa ikke ned til Floden.

Thi naar Solen først er sunket,
stiger Maanen over Lande,
lyser gennem Taagens Hvidhed,
spætter Flodens mørke Vande.

Vandet viger tyst til Side,
danner underklare Vægge,
og da ser du dybt dernede,
hvad ved Dag du ej kan vide.

Piger danse — ej som vore —
lette, fine, underskønne;
men de vilde slet dig lønne,
om du prøved dem at daare.

Finere end Nattergalens
stiger da en dejlig Stemme;
alt vil du forvildet glemme
i et tusindstemmet Kor.

Unge Daare! Flygt i Angst!
Falsk er Dans i Maaneskinnet;
staar du blot en Stund forblindet
er du Pigens, Bølgens Fangst.

Ogsaa i Prosa beretter den litauiske Sagnverden om Bølgernes dragende Magt over Menneskesindet, et Billede paa falske Kvinders skæbnesvangre Indflydelse paa den troskyldige Ungersvend, der, om han ikke varer sig i Tide, vil tabe sin Sjæl hos hende. Der er saaledes et Sagn om det meget Rav, som findes langs Østersøens Kyster:

„Havets Dronning havde dybt paa Østersøens Bund et pragtfuldt Slot. Dets Vægge var af det rene, lyse Rav, med Vinduer af Diamant. Engang fortornedes hun over, at en ung Fisker formastede sig til at fange af hendes Undersaatter, Fiskene, og drog med alle sine Terner, Havets Nymfer, i Baade af hvid Rav ind til Kysten, hvor Fiskeren netop var ved at kaste sine Net. Med fortryllende Sange begynder de skønne Kvinder at lokke og drage. Fiskeren lytter betaget, og til sidst vil han, beruset af Havdronningens Skønhed, kaste sig i hendes Arme. Da han nu faar Valget mellem at lide den strengeste Straf for sin Brøde eller at sværge hende evig Kærlighed, vælger han det sidste, og i et helt Aar besøgte Havets Dronning ved Kysten sin elskede. Men Perkunas, Lynets Gud, hørte om denne brødefulde Forbindelse

mellem en Gudinde og et Menneske, og da de kom til Ravpaladset, slyngede han sin Tordenkile, som knuste Slottet i Stumper og Stykker og dræbte dets Dronning. Men den unge Mand blev lænket til Havets Bund, og naar Havet stønner under Stormens Tag, er det den ulykkelige, som sukker dernede, og naar Vandet kaster Ravstykker ind paa Land, saa er det Ruinerne af Havets Dronnings Palads“.

Herligst af alle Følelser priser „Dainos“ Kærligheden mellem Moder og Barn. Saa kommer Kærligheden mellem Søskende og sidst mellem elskende. Som f. Eks. i følgende Vers:

Jeg red over Broen
og faldt af min brune,
til Bunden af Floden jeg styrted’.

Min Brud ved min Fod,
min Søster ved mit Hoved,
men Moderlil tæt ved mit Hjerte.

Dér laa jeg ene
tre samfulde Uger,
thi ingen efter mig længtes.

Min Brud, hun sørged’
i trende Uger,
min Søster i Maaneder tre.

Da kom i Natten
med Vingeslag
tre dejlige, brogede Gøge.

Min egen Moder,
min elskede Moder,
hun sørgede sig til døde.

Ved Hovedet en,
ved Fødderne en
de satte sig ned og kugged’.

Min Brud mig fulgte
paa jævne Veje
min Søster til Kirkehaven.

Men den tredie Gøg,
den smukkeste Gøg,
den satte sig ved mit Hjerte.

Min egen Moder,
min elskede Moder,
hun fulgte mig til Graven.

Der kunde fremdrages talrige andre Prøver paa den fine Tone, som lever i de litauiske Folkesange; men det faar være nok med de allerede fremførte.

Men ligesom Sagn og Folkesange har levet længere i Litauen end mange andre Steder, vrimler det ogsaa her med Sæder og Skikke, hvis Oprindelse maa søges i den allerældste Tid. Kristendom og Hedenskab mødes ligeledes i disse i den forunderligste Blanding. Foraars-, Sommer- og Høstfester følger hinanden i en broget Række og hver med sine særlige Glæder. Til disse hører ogsaa en stærk Drik, som Litauerne laver af Honning og Brændevin. Den bringer hurtigt sin Mand

under Bordet, hvis han ikke er hærdet gennem lang Øvelse, og er nem at faa fat paa, da Bier findes i Mængde, og næppe nogen Gaard savner et eller flere Stader i Haven.

Blandt de gamle Danse er der en, som paa Grund af sin vilde Raahed maa antages at bære Bud fra den Tid, da Folket i Middelalderen blev drevet til Selvforsvar mod de indtrængende Fjender; thi den stemmer kun daarligt med Litauernes oprindelige Natur og er da ogsaa nu saa godt som helt forsvundet. Gangen i den var ellers følgende: Alle de unge Karle stillede sig op i en Rundkreds omkring en af de unge Piger, der blev staaende i Midten med en Økse i Haanden. Saa sang de vildere og vildere, indtil Pigen pludselig af al Magt slyngede Øksen op i Luften, mens Karlene stormede sammen for at gribe den og derved vinde Pigens Gunst. Ofte flød der Blod af den lykkelige under den Dans, som fulgte paa, og ikke sjældent skete der alvorlige Uheld, naar Øksen blev forfejlet.

Størst af alle Gilder er i Litauen, som blandt de fleste Bondefolk, Bryllupsfesten. Den varer gerne en Uge til Ende og kræver stor Udholdenhed af den, som skal igennem dens Utaal af anstrengende Skikke. Alle optræder i stiveste Stads, og navnlig Kvindernes Dragt er maleriske med sine farvede Skærter, brogede Liv med hvide Ærmer, spraglede Strømper og kunstfærdige Haaropsætninger. I indtil atten Strenges flettes Haaret. Det er et stort Arbejde; men man behøver ogsaa kun at gøre det om Søndagen, saa holder det hele Ugen ud. Dagene gaar med al Slags Skæmt og ofte ret kraftige Løjer, som f. Eks. naar Landsbyens Ungdom pludselig farer Omegnen rundt og snapper en Gaas hist en And her o. s. v., for at de unge Folk kan „faa noget at begynde med“.

Saadan var de litauiske Bønder af Naturen glade og fredssommelige Mennesker, der kun ønskede at faa Lov at passe deres Jord i Fred; men fremmed Paavirkning af fjendtlig Art havde indvirket forraaende paa dem, og den havde ved List og Tvang efter de velkendte tyske og russiske Mønstre til sidst virket sløvende paa Folkets Aand, saa det skulde synes mærkeligt, at den kunde vækkes igen.

Men den blev vakt, og forunderligt nok fik den sit første store Stød fremad gennem en Tysker. Der havde ganskevist i Forvejen bredt sig en gunstig Stemning blandt Litauerne. Mange af dem, der fra tysk Litauen kom ud i det fremmede, mødte her dumme og slette Mennesker ogsaa blandt Tyskerne, som de ellers blev vænnet til at se paa som Folk, der var dem overlegne i enhver Henseende. Saa gik Forgyldningen af St. Gertrud, og Litauernes Selvagtelse steg, samtidig med, at det gik op for dem, at den menneskelige Fornedrelse, som mange af dem levede i, stammede fra Magthavernes Forsøg paa at gøre dem til Tyskere eller Russere.

I denne Gæringstid kom Dr. Sauerwein til tysk Litauen. Han var et Sproggeni fra Hannover og beherskede næsten alle europæiske Sprog og flere til. Han var desuden Digter paa mange Tungemaal; og grebet af Tanken om alle Nationaliteters lige Ret til fri Udfoldelse viede han sit Liv til Kampen for de undertrykte Folks Ret.

Snart havde Sauerwein lært Litauisk og skrev det næsten bedre end de indfødte. I Tale og Skrift besvor han Folket for dets Æres og Tros Skyld at holde fast ved Modersmaalet og deres folkelige Ret; og hans Værk bar Frugt trods Embedsmændenes Modstand. Selv Folk, der helt havde glemt deres Modersmaal, vaagnede op til Bevidsthed om deres Afstamning; begejstret Ungdom sluttede sig sammen i Foreninger og Forbund, udgav Bøger og Blade og bragte derved Bevægelsen ud til videre og videre Kredse af Folket.

Litauerne i Østpreussen var imidlertid kun faa; først da Opvaagningen rigtig tog Fart ogsaa i russisk Litauen, blev dens Styrke saa stor, at man kunde have Haab om varig Fremgang. Men man maatte kæmpe paa mange Fronter: mod tysk og russisk Statsmagt, Jødernes Pengevælde og Polakkernes Aandsaristokrati. Alle Slags Vaaben blev brugt. Man stredes i Aviser og Tidsskrifter, og ved aabenlyse eller hemmelige Kreditforeninger og andre Pengeinstitutioner førte man Krig om Jorden. Ikke mindst paa dette Omraade fik man værdifuld Hjælp fra de mange Litauere, der havde skabt sig Vej i Amerika, da Trangen fra oven drev dem fra Hjemmet.

Hvor nu Folket vaagnede nationalt, fulgte højere og renere Kultur efter. I de vestlige Egne begyndte Bevægelsen, og den trængte derfra stadig mod Øst. Egnen om Kovno var allerede naaet; man nærmede sig Vilna, hvor fremmed Indblanding har gjort sig stærkest gældende, og beredte sig netop til Kampen om den gamle Hovedstad; men saa kom Krigen.

Den slog meget i Stykker af alt det, som var ved at vinde frem i Litauen og blev straks et frygteligt Martyrium. Længe bølgede Kampen mellem de tyske og de russiske Hære frem og tilbage paa litauisk Grund. Landsbyerne blev brændt af, Markerne ødelagt af Skyttegrave og Granathuller. Korn og Kvæg bortførtes, først af Russerne og Resten af Tyskerne, da de blev Herrer i Landet.

Revolutionen i Rusland medførte imidlertid allerede i 1917 en retslig Anerkendelse af Litauens Frihed, idet Kerenski erklærede det for en selvstændig Stat. Det kunde han nu ogsaa sagtens, for det var Tyskerne, der havde Magten i Litauen, og de var af en anden Mening. De begyndte med at erklære Landet for tysk Ejendom og styre det med tyske Embedsmænd under militær Beskyttelse. I Foraaret 1918 tillod de dog Sammenkaldelsen af en litauisk Raadsforsamling, der imidlertid straks erklærede Landet for en selvstændig Stat indenfor sit etnografiske Omraade. Dette kom Tyskerne yderst ubelejligt, og de gjorde naturligvis Vanskeligheder, saa først da Tysklands Sammenbrud havde fundet Sted i Efteraaret 1918, kunde den midlertidige Regering træde sammen.

Hermed var Ufreden dog ikke forbi; thi nu blussede Striden med Polen op igen. Polakkerne kom efter Ruslands Sammenbrud og indbød i smukke Ord Litauerne til Forbund og Broderskab som i gamle Dage. Men Litauerne kunde ikke saa let glemme den Uret, de havde lidt, og viste Tilbudet tilbage. Dermed steg Spændingen mellem de to nye Stater imidlertid til en saadan Højde, at alle Forhandlinger maatte være forgæves.

Der begyndte et sandt Kapløb mellem de to Folk om at komme først til Vilna. Begge havde store Værdier at væрге; Litauerne den gamle historiske Ret og Polakkerne en Mængde rige Minder. Fra Litauen kom deres stærkeste Kongeslæggt,

herfra hentede deres berømteste Digter, Mickiewicz, de største af sine Motiver, og i Vilna findes kulturhistoriske Skatte, som er hellige for enhver fædrelandskærlig Polak.

Polakkerne viste sig at være de stærkeste, de besatte Landet og sidder inde dermed den Dag i Dag. Det er svært at dømme de stridende Parter imellem; men man vil let kunne forstaa, at det er en alvorlig Svækkelse for et Folk, som kun tæller faa Millioner, at blive berøvet de 33000 km^2 af de 85000, som er dets historiske Omraade.

Ogsaa med Memelomraadet har der været nogen Vanskelighed. Det var jo gammel tysk Besiddelse, blev derfor besat af Franskmænd, da Krigen var endt, og først overgivet til Moderlandet, da et ligefremt Oprør havde fundet Sted i Januar i Aar.

Efterhaanden er Forholdene i Litauen blevet mere rolige, og Folk har kunnet tage fat paa Genrejsningen af deres Land. De er ivrige efter at lære af andre og har f. Eks. haft mange Landmænd paa Studierejse i Danmark, ligesom flere Danske allerede paa Opfordring er rejst til Litauen for at indføre danske Metoder der.

Taget under et, maa Litauen siges at være et Land med rige Muligheder; men der maa arbejdes for at gøre dem til Virkelighed. Trafikmidlerne skal istandsættes, Gaardene bygges op osv. Men efterhaanden, som det sker, vil Produktionsevnen forøges, og Varer vil kunne udføres som Vederlag for de Ting, der maa indføres. Hvad Litauen kan byde paa, er særlig Tømmer og Landbrugsprodukter som Æg, Smør, Fjerkræ, Lærred og Linolie med mere, og til Gengæld har de saa Brug for alle Slags Maskiner.

Der er Gang i Erhvervslivet derovre nu; men med Friheden skulde ogsaa gerne Sansen for højere Idealer kunne trives og udvikles. Nu er det, at Verden for Alvor skal kunne se hvilken Skønhed og Kraft, der er i det litauiske Folkeliv.

Lad os haabe, det maa vokse frit og stærkt.

Holger Bennike.

Vor Ungdom og Tiden.

Der er nu hengået ca. 5 Ar, siden den store Verdenskrig ophørte. Desværre er det gået med Verdenskrigen som med den spanske Syge, at der med den har fulgt en Del Eftersygdomme, der på en Måde kan være lige så farlige som den rigtige Sygdom, fordi Legemet er modstandsløst efter at have gennemgået den forfærdelige Sygdom, som Verdenskrigen har været. Livsdriften i Menneskeslægten råber selvfølgelig på Genrejsning, og man hører derfor bestandigt Spørgsmålet: „Hvor er Lægemidlerne, der skal hjælpe os her?“ Af Svar er der en Mangfoldighed. Der snakkes i Øster og Vester — snakkes frem og tilbage i det uendelige; men det hjælper så lidt — kunde Ord hjælpe os her, ja, så var det ingen Sag.

Da man må sande det gamle Ord, at Ungdommen er Fremtiden, er det jo ret naturligt, når man tænker på det kommende Genrejsningsarbejde, at man da ser hen til vor Tids Ungdom med stor Spænding og Interesse. Spørgsmålet melder sig da: „Hvad ser vi der?“ Uvilkaarligt tænker man først på Ungdommens Forhold overfor den sidste Krig. En ung dansk Mand udtalte for nylig under et Møde nede i Tyskland: „Danmarks Ungdom har intet lært af Krigen, denne er gået uden Virkning hen over den“. Selv om denne dristige Udtalelse kan vække en til Eftertanke, saa har man dog med fuld Ret Lov til at sige, at dette må og kan ikke være Sandhed.

Dansk Ungdom har selvfølgelig ikke i den Grad som de krigsførende Landes Ungdom haft de store Oplevelser under og efter denne Krig; men vi havde alle troet og håbet og er blevet bittert skuffede. Dog — noget har vi beholdt tilbage, og det vil vi bygge videre på med Ungdommens Tro og Mod.

Dette noget er først og fremmest Troen på den enkeltes Magt til at bygge op, og at Vejen til bedre Tilstand ligger hos den enkelte. På denne Vej må først og fremmest stå: Fred, og Forståelse mellem Folkene. Blot hvert Menneske gjorde sig det klart, at de hver især skal svare for, om vi får Fred, og så stadigt holdt sig det for Øje, at det gode er i Verden, blot vi stadig må kalde det frem hos hinanden. Vel oplever man mørke Øjeblikke, hvor man kan tvivle på dette — prøv da at se ind i et lille Barns Øjne, og man tvivler ikke længere.

Den franske Digter Victor Hugo fortæller så smukt i en af sine Bøger, at der oppe i Tårnet på den store Notre Dame Kirke findes en mægtig, stor Klokke, der ringer Aftenfreden ud over den store By Paris. En Aften er Digteren oppe i Tårnet for at se på den store Malmklokke, han bliver da så bedrøvet over at se, at Tiden havde lagt sin snavsede, grimme Hinde over den pragtfulde Klokke, og Menneskene havde overridset den med Navne. Tung i Sinde gik Digteren ned; men da han kom ned på Gaden, begyndte Klokken pludselig at ringe Solen ned. Hvor syntes han, at det lød kønt, Tonerne lød dog lige ædle trods alt Snavset og Ridserne på den. — Mon det ikke er noget lignende med os Mennesker? Livet kan trække mørke og ridsede Hinder over vor Klokke; men derfor kan den dog ringe ædelt og kønt, fordi det gode, som vi så i Barnets Øjne, det er der, og det var det, vi skulde kalde frem hos hinanden ved at slå på de rigtige Streng. Det må vor Ungdom have lært af de sidste Års Oplevelser, at når man i Årrækker stadig sår Had, da må det føre til den Krig, vi nu har oplevet; derfor må der slås på andre Streng i Fremtiden, hvis dette ikke skal gentage sig.

På en Måde er det en rig Tid at være ung i, fordi den byder sin Ungdom mange Opgaver; men samtidig er det en vanskelig Tid, fordi Tidens Rastløshed og Uro vanskeliggør de unges Modning. Når man siger, at Ungdommen er Fremtiden, siger man dermed også, at Nutiden hører de ældre til; vi unge skal blot søge at udvikle os til Fremtiden, som nærmer sig Dag for Dag. I Ungdomstiden trænger vi til en Forårstid med Brydninger og Gæringer; men vi trænger også til en

Sommer, hvor de mange Spirer kan få Lov til at gro og suge Næring i Ro og Stilhed. Det er noget lignende med os som med en hoppende, jagende Bæk, den fortæller os om Tidens rastløse, forjagede Liv, -- dog somme Steder er Bækken bredere, derved bliver Strømmen mindre stærk, og de mange Smådele, Strømmen fører med sig, kan få Lov til at bundfælde sig. Sådanne Steder trænger Tidens Ungdom til, og sådanne Hvilesteder finder vi bl. a. i Kirken og Naturen, men først og fremmest i de gode Hjem. Desværre er der noget om, hvad en klog Mand har udtalt, at Årsagen til megen af den Elendighed, vi oplever, skyldes, at Europas Hjem har givet op. — Hjemmene har så travlt med tusinde andre Ting, man råber så på, at Staten og de mange Foreninger skal tage sig af de unge. — Dog findes der heldigvis talrige af gode Hjem, der påvirker de unge i det daglige Liv således, at den naturlige Udvikling får Lov til at vokse frem indefra.

Vi nærmer os Julen. Den fører bl. a. det gode med sig, at alle føler, at Julen er Hjemmets Fest. Ligesom man får for lidt ud af Julehøjtiden, hvis man ikke fører den med sig i Hverdagslivet, kunde man så ikke på en Måde trænge til at føre denne Julefornemmelse overfor Hjemmet ind i det daglige Liv, da vilde meget været nået, og med endnu større Tryghed vilde vi se Fremtiden og Genrejsningsarbejdet i Møde, idet vi ved, at som Ungdommen er og bliver, sådan bliver Fremtiden.

Holger Bidstrup

En Delingsførerafdeling.

Alerede i Sommeren 1910 var der et lille Hold, der fik Delingsføreruddannelse her paa Skolen under Gymnastiklærer Povlsens Ledelse. Og de, der har været her de sidste to Vintre, vil vide, at vi nu er ved at faa en fast Delingsførerafdeling knyttet til Skolen her.

Vi fik til Novb. 1921 en ny Gymnastiklærer, nemlig Bornholmeren Holger Bidstrup, der har faaet sin Uddannelse hos Niels Bukh i Ollerup og paa den udvidede Højskole i Askov. Han viste sig hurtig at være saa fyldt med Gymnastik, saa det ikke længere kunde slaa til med den almindelige Gymnastikundervisning. Der kom nogle af Eleverne til ham og spurgte, om det ikke var muligt, at de kunde faa Delingsførerundervisning ogsaa. Og inden længe havde Bidstrup i nogle Aftentimer et Hold paa godt 20 Elever, der øvede sig til at blive Gymnastikledere.

Skønt det var meget knapt med den Tid, der kunde blive til en saadan ny Undervisning, saa blev de fleste af dette Hold virkelig meget flinke til at „kommandere“ med hinanden, inden Skolen sluttede til April.

Dette rygtedes jo i Vestbirkkredsene ud over Landet, og næste Vinter mødte der et nyt Hold paa lignende Størrelse op, som ogsaa gerne vilde have Del i en saadan Undervisning, og vi kunde jo ikke sige nej, tværtimod, vi vilde gerne imødekomme den Trang, der her viste sig blandt vore Elever.

Vi talte videre om Sagen, og det endte med, at vi besluttede at arbejde videre for at faa mere Plads paa Timeplanen til denne Uddannelse, saadan at det, der paa den naturligeste Maade er groet frem af sig selv, efterhaanden kan

blive til en rigtig Delingsførerskole. Og fra Novb. 1924 er det da Meningen, at denne Afdeling skal have en Plads lignende den, Haandværkerafdelingen nu har.

Det er altsaa for at imødekomme en Trang, der har vist sig hos vore Elever, at vi udvider Undervisningen, og ikke for at faa en ny Afdeling. Men noget praktisk skal og bør vi jo ogsaa have ved Siden af det andet, og saa er Gymnastikundervisningen noget af det, der paa bedste Maade udfylder Pladsen. Eller som Holger Bidstrup selv sagde det i Højskolebladet engang i Sommer:

„Gymnastikken er en Udvidelse af Højskolens Virksomhed. Gymnastikuddannelsen kan ikke betragtes som et Fag eller noget i Retning af en Fagskole, idet den ingen økonomisk Vinding giver; men den maa betragtes som et Led, der yderligere fremmer, hvad Højskolen tilstræber, nemlig den personlige Dannelse og det at gøre Menneskelivet mere rigt. Derfor har alle, der ønsker vort Land en sund og stærk Ungdom, Grund til at være glade ved det stadigt voksende Samarbejde mellem Højskolen og Gymnastikken.“

Men for nu at udføre det Arbejde, der saaledes er begyndt her, paa bedst mulige Maade, har Bidstrup søgt videre Uddannelse, idet han er rejst til København, hvor han for Tiden har Aarskursus paa Statens Gymnastikinstitut.

Derfor kan det først blive til Novb. 1924, at Bidstrup igen tager fat her. Men i indeværende Vinter har vi i Stedet hans yngre Bror, der ogsaa er Bukh-Elev, og som har undervist i Gymnastik i flere Aar. Og nu da det allerede er godt paa Vej til at blive almindelig kendt blandt gamle „Vestbirkere“, at vi har Delingsføreruddannelse her, saa kom der ogsaa af sig selv nogle Elever i Vinter og bad om at faa Del i en saadan, saa den ligger heller ikke stille i Aar.

Det er da egentligt ikke noget nyt, vi agter at begynde paa til næste Vinter, men kun det, at vi gerne vil give noget mere Tid til og ofre nogle flere Kræfter paa det, der allerede er saa godt i Gang. Og vi haaber, det skal blive til Gavn og Glæde for dem, der i Fremtiden bliver Elever her, og virke videre ud, hvor de kommer til at leve og virke.

Kristen Nørgaard.

En lille Hilsen fra U. S. A.

Kære Vestbirkere fra 1921—1922!

Mange Tak for de Hilsner, I sendte mig fra Elevmødet! — Nogle af dem var temmelig længe om at finde mig, hvad der dog ikke var saa sært, da jeg i Sommer var ude paa en saare lang Tur. Brevet (fra Marie Hansen, Mary Friis, Ragnhild Bonde o. s. v.) rejste gennem U. S. A. helt over til Stillehavet, til San Francisco i California. Men det kom for sent dertil til at træffe mig, gik derfor den lange Vej tilbage til Vestbirk, hvorfra saa Nørgaard hjalp det over til mig. Nu har jeg det. Det var morsomt i disse Fællesbreve at se Jeres Skrifter igen.

Jeg har oplevet og oplever stadig saa meget, som jeg egentlig gerne vilde fortælle en hel Mængde om, men jeg har for Tiden saa mange Timer og Ekstratimer, saa hele min Tid næsten gaar med at pynte Stile- og Diktatbøger med rødt. Men nogle af dem bliver saa ogsaa virkelig pæne. Rødt, hvidt og blaåt! Stjernebannerets Farver.

Jeg var glad ved sidste Aar her paa Skolen. Derfor blev jeg et Aar mere. Ferien var paa godt tre Maaneder (Juni, Juli og August), og jeg anvendte den, som nævnt, til at rejse.

Jeg saa mangt og meget; prægtige Landskaber, uhyre Parker (f. Eks. Yellowstone Park, der er en hel Del større end Sjælland) Bjerge med evige Snemasser, hede Geysere (en med en Vandsøjle paa 150 Fod), vilde brune og sorte Bjørne, Blomstertæpper lige op ad store Snemængder. Helt op i Canada naaede jeg. Syd paa langs Stillehavet gik det. Californien er Sollandet. I de ca. 10 Maaneder skyfri Himmel saa godt som hver Dag. Og det er Olielandet, Guldlandet

Frugtlandet. Dog vilde store Strækninger være Ørken, hvis de ikke blev vandede.

Et Par Dage gik jeg paa Arbejde paa en Frugtfarm (Abrikoser, Fersken og Æbler). Naar jeg stod i den store, solbeskinnede Frugtmark og slog med en „Ryster“, en tyk Stang med Læder om yderste Ende, mod Abrikostræernes Hovedgrene, saa var det, som om det regnede ned over mig med smaa Sole. Disse gule, svagt rødkindede, saftfulde Frugter straaledede som Striber af Guld om mig. Hvor var jeg kræsen dér som i de vældige Druemarker, jeg besøgte! Paa Jorden under Træerne var der næppe en Plads at sætte Fødderne paa. Saa tæt laa de „rødgule“.

Jeg var i Verdens Filmsby, Los Angeles. Kom gennem triste Ørkenstrækninger. Bjergkæder randede dem, saa ethvert Vindpust holdtes ude. Mormonstaten, Salt Lake City, var ejendommelig. Mere besynderligt end rart var det som en Prop at flyde i Søen med over 20 p. C. Saltindhold. Det varede lidt, inden mine Øjne holdt op med at minde mig om den Svømmetur.

Paa hele den mange Tusinder af engelske Mile lange Rejse fik jeg maaske dog de værdifuldste Oplevelser i de mange dansk-amerikanske Hjem og Kredse, som jeg besøgte.

Herlig var Turen; men Hjemkomsten til „Grand View College“ var ikke det mindst herlige ved den. Udfærd godt. Hjemfærd bedre!

Skolen her har haft et uforglemmeligt Besøg af Bukh og hans Amerikahold. Det var blot alt for kortvarigt. Hvor var det rart at se disse dejlige, sunde, pæredanske Ansigter. Og høre dem tale! Hvor uforfalsket rent Dansk!

Højskoleforstander Vedde, Hadsten, har vi ogsaa haft den Glæde at have Besøg af.

Paa en Maade trak disse Besøgende fra Landet „bag bølgende Have“ en Smule i mig. Men jeg synes paa den anden Side, at der endnu er saa uhyre meget herovre, som jeg egentlig burde noget mere i Forbindelse med, inden jeg atter tager til Europa. Thi „Vandgrøften“ mellem os er jo temmelig bred. Efter al Sandsynlighed tager jeg derfor næste

Sommer paa et af de mægtige amerikanske Universiteter for i nogle Maaneder at lære et saadant at kende og for at komme til at sidde lidt paa Skolebænk igen.

Senest Forsommeren 1925 stævner jeg mod Danmark. Mod vort Land. Mod Landet med Historien med de ædle Sagn og den vaarfriske Folkedigtning. Mod Landet, hvorover Dannebrog vajer med sine røde og hvide Farver, der kan virke paa én som den fineste Musik, som straalende Stjerner paa høj, klar Himmel. Ja, Dannebrog med Korset, der minder én om det største, der er sket i Menneskeslægtens Liv.

Ja, sikkert! Nogle af os ses ad Aare!

En rigtig god Jul og et rigt Nytaar ønsker jeg alle Læserne af Aarsskriftet.

En særlig Hilsen faar de 1921—22 Vestbirkere!

Johannes Terkelsen,
„Grand View College“,
Des Moines, Iowa, U. S. A.

Det svundne Aar.

Vinterskolen.

Igen skal vi til at se tilbage paa et Aar, igen er der lagt to store Flokke til de mange, vi kender; for dem, der ser det ude fra, kan det hele vist godt komme til at se maskinmæssigt ud med denne stadige Skiften, men for os, som lever i det, er det bestandig nyt, hvert Hold har sit Præg og sine Oplevelser, eller oplever dem paa sin Maade, det bliver aldrig ens. Og Ordet Hold er jo kun et sammenfattende Ord, vi bruger for Nemheds Skyld; det er spændende, hver Gang et nyt Hold er kommet, for de er alle forskellige, fordi det er levende Mennesker, og efterhaanden opløser de sig i Enere, alt som vi lærer dem at kende, den ene efter den anden. Og naar vi skal til at sige Farvel, saa er ogsaa det lige forunderligt nyt og vanskeligt hver Gang.

Der var stop fuldt igen sidste Vinter. I de senere Aar er der mange, hvis Forældre har været Elever i Vestbirk Højskoles første Aaringer; det er selvfølgelig en ganske særlig stor Glæde for Grønvald Nielsen nu at tage imod deres Børn.

En Aften i Slutningen af Novbr. læste H. C. Andersen-Fortolkeren, Jacob Texiere, Andersenske Eventyr for os i Gymnastiksalen, og d. 10. Decbr. gav Adjunkt Poul Reinvaldt fra Vejle os en smuk Sangaften, idet han sang en Række af Blichers, Poul Møllers og Jeppe Aakjærs Sange.

Ved Midten af Maaneden kom de amerikanske Damer, hvis Besøg er udførligt omtalt et andet Sted i Aarskriftet.

Den 23. Decbr. fejrede Grønvald Nielsen sin 65 Aars Fødselsdag — eller rettere, vi fejrede den Aftenen før, den sidste Aften før Juleferien. Det blev en god Aften, der føjede sig

festligt ind imellem de mange Gange, vi i de senere Aar har haft Lejlighed til at bringe ham vor Hyldest og Tak.

Det er jo nu blevet Tradition, at Vestbirk Hovedkreds af De danske Ungdomsforeninger holder et To-Dages Stævne paa Vestbirk Højskole lige over Nytaar; det var i Aar Lørdag d. 6. og Søndag d. 7. Januar.

Holstebro Dagblad læses af et Aktieselskab.

Ogsaa denne Gang var der mange Deltagere, navnlig Søndag var baade Foredragssal og Spisesal ganske overfyldt.

Uden at det i Forvejen var ordnet saadan, kom de sociale Spørgsmaal, der er saa stærkt oppe i Tiden, til meget væsentligt at præge Mødet; men det baade begyndte og sluttede med det personlige, med det, som gælder det enkelte Menneske i dets Forhold til Livet.

Første Dag begyndte med, at Mødets Leder, Valgmenighedspræst Thygesen, bød velkommen.

Inden Forstander Grønvald Nielsen holdt det første Fore-

drag, blev nedenstaaende Morgensang, som han havde skrevet til denne Lejlighed, sunget:

Tone: Det kimer nu til Julefest.

Nu samler vi vort spredte sind,
mens vi til arbejd' rykker ind
og nynner glad en morgensang
med ungdomsfrejdighedens klang.

Dybt i vort hjerte, men i løn,
der gemmer sig en stille bøn
om fremtidslykke, ædel dåd,
i trængselstider gode råd.

Du, vore fædres stærke Gud,
følg os i solskin, regn og slud,
så vi ad renhedens stier frem
kan vandre mod et herligt hjem.

Men, hvis vi snubler på vor vej,
barmhjertige! forlad os ej.
Ræk os din stærke frelserhånd,
opklar vort hjerte og vor ånd.

Lad angerståren stille, mild
udslukke syndens Helvedild.
Lær os i gry og sildig kvæld
at drikke dybt af livets væld.

Vi ser, at verden er af led.
Den lider, og vi lider med.
Vor blodbestænkede, gamle jord
ej hørte klart dit frelserord.

Men vi vil lytte til din røst
og tjene Dig i vår og høst,
så morgenstund med fuglesang
kan stige frem fra natten lang.

Indtil vort sidste kuldegys
vi takker Dig for livets lys
og håbets ord, som du os gav,
om evigt liv bag død og grav

Velsign Du os i al vor færd,
så vi engang et hjem er værd,
og hold os fast fra dag til dag
i kamp for hver en ædel sag!

Ud fra Ditlev Gothard Monrads Digt: „Hvor fandt du Lykken“, som efter hans Død i 1887 blev offentliggjort i Lolland-Falsters Stiftstidende, og hvori denne storladne Skikkelse har givet Udviklingslinien i sit indholdsrige Liv, talte Grønvald Nielsen snart skæmtende, snart alvorligt om at finde Lykken i Livet, den varige, den ægte.

Den nye Præst i Sdr. Vissing, Pastor Sparsø, der i 14 Aar har levet i København, deraf de 5 som Præst, talte ud fra sin Erfaring om Forholdet mellem Land og By, særlig København, om hvordan de fleste Landboere var tilbøjelige til at dømme altfor rask og altfor udvendigt om Københavnerne, idet det jo altid var Restaurations- og Forlystelseslivet, de først fik Øje paa, naar de kom derind — og dér var det jo

for en ikke uvæsentlig Del netop Folk fra Provinsen, der fyldte op, naar man saa nærmere efter. Men København bestaar af meget, meget andet, som man først ved en nøjere Indlevelse fik Øje for. Han sluttede med en ret udførlig Omtale af det efterhaanden betydelige og ret vidt forgrenede grundtvigske Ungdomsarbejde, der nu udfolder sig i København, og han udkastede den Tanke, at man skulde se at faa en Forbindelse i Stand mellem Ungdomsforeningerne paa Landet og i København derved, at der skulde indbydes enkelte Medlemmer fra Ungdomsforeningerne paa Landet til et 4—5 Dages Besøg i Hjem i København, for at de derigenem kunde faa noget mere Indblik i baade Hovedstadens Forhold og det Arbejde, der gøres dér.

Komponisten, Skolebestyrer Thorvald Madsen, Odder, ledede begge Dage en Times Indøvelse af nye Melodier. Det er noget meget nyttigt og værdifuldt ved disse Sammenkomster, da der jo stadig kommer nye Sange fra vore Digtere — f. Eks. Aakjærs: „Som dybest Brønd gi'r altid klare Vand“ — og nye Toner til Sange, der hidtil har været sunget paa en anden Sangs Melodi — f. Eks. „Udrundne er de gamle Dage.“

Pastor Christensen, Harlev, holdt om Eftermiddagen et Foredrag om „Arbejdets Glæde“. — „I Forholdet til det Arbejde, som er mit, staar jeg enten som Herre eller Træl, enten jeg er i Tjeneste hos en anden eller udadtil er min egen Herre.“ Han talte om „den frivillige Arbejdsløshed“, hvor Mennesker selv for tidligt trækker sig tilbage fra deres Arbejde, og om den nødtvungne, som disse Aar er saa rig paa; begge Dele er i høj Grad ødelæggende. Vi maa have vendt Strømmen fra By til Land, og vi maa have en By som København gjort til en Haveby i Lighed med de belgiske Fabriksbyer.

Om Aftenen var der først Indøvelse af Sanglege i Gymnastiksalen under Ledelse af Gymnastiklærer Holger Bidstrup, og senere et Foredrag af Thorvald Madsen om Komponisten Weyse. Han sluttede af med en fin lille Koncert, særlig bestaaende af Weyses Kompositioner.

Søndag Formiddag var Størstedelen af Flokken til Valgmenighedens Gudstjeneste i Træden Kirke, der var ganske overfyldt.

Om Eftermiddagen indledede Efterskoleforstander Ole Madsen, Vestbirk, en Forhandling: „Bør Danmarks Ungdom udvandre, og til hvilke Lande?“ kaldte han sit Emne.

Det var de senere Tiders Planer om Udvandring til Madagaskar og Paraguay, der kaldte ham frem. Han fraraadede afgjort at rejse til Steder som disse og i det hele til Egne, som i Hovedsagen var koloniseret af de romanske Folk; det vilde kun bringe Skuffelse. Skal unge endelig udvandre, bør de gaa til Lande, som er befolket af Mennesker, der staar os nærmere, særlig de engelsktalende Lande: De forenede Stater, Canada, Australien osv.; men der bør gøres alt for at skabe Levevilkaar for Ungdommen herhjemme, for det er det lykkeligste for de allerfleste at blive hjemme; de fleste, der drager ud, bliver rodløse.

Højskolelærer Holger Bennike holdt det afsluttende Foredrag om en af Kirkens største Skikkelser, Augustin, idet han særlig dvælede ved hans Ungdoms Tvivl, Kamp og endelige Sejr, den, han selv gennem sine „Bekendelser“ har givet saa rige Bidrag til Forstaaelse af, og han viste, hvorledes Augustins Oplevelser ogsaa for os har baade noget lærerigt og opbyggende.

Efter Aftensbordet gik det igen løs med Sanglegene, og til sidst samledes man om Kaffebordene til en lille festlig Afslutning, hvor Forstander Nørgaard og Pastor Thygesen havde Ordet, inden man skulde ud i Regnvejret for at naa Aften-togene.

Ved en Foredragstur i Bil nogle Mil herfra fik Grønvald Nielsen en Forkølelse, der blev til en heftig Tarmkolik, der var saa ondartet, at han d. 29. Januar henimod Aften, Dagen efter Sygdommens Opstaaen, maatte føres til Brædstrup Sygehus, hvor man dog allerede samme Aften blev Herre over Sygdommen, som da væsentlig var overstaaet, selv om Grønvald Nielsen endnu var saa medtaget, at han maatte blive der i 6 Dage og selvfølgelig ogsaa efter at være kommet

hjem maatte blive nogle faa Dage i sine Stuer. Bladene meddelte, at han var kommet paa Sygehuset, saa mange gamle Elever blev alarmerede ved det, og det saa ogsaa i en Dagstid ret alvorligt ud; men da det var overstaaet, var Sygdommen dermed ogsaa ret hurtigt ovre.

Horsens og Omegns Delingsførerforening afholdt Lørdag d. 3. og Søndag d. 4. Febr. et godt besøgt Delingsførerkur-

Et Læs Gran til Gymnastiksalens Pyntning til Skoleballet.

sus paa Vestbirk Højskole. Lederne af Kursuset var Frøken Abildgaard og Kornet Frede Hansen, og der deltog ca. 130 Gymnaster. Man begyndte Lørdag Eftm. Kl. 4, og om Aftenen var en stor Flok — de tilrejsende, mange af Omegnens Folk, der var Værter for dem, og vi selv — til en festlig Musikaften i Gymnastiksalen, hvor Skolens gamle Venner, Seminarielærer Kristen Lange og Frue, spillede Violin og Klaver sammen.

Resultatet af Valget i „Vestbirk Amtskreds“ d. 10. Febr. 1923 blev, at tre Venstremænd, Johannes Sørensen, Niels Arvad og Niels Kristensen blev valgt med tilsammen 114 St.

og en Radikal, Niels Arvad Nielsen, med 33 St. En Socialdemokrat fik 7 St.

Fastelavns Søndag spillede Medlemmer af Ungdomsfor-

Gymnastiksalen pyntes til Skoleballet.

eningen Heibergs Vaudeville, Aprilsnarrene, hvortil Skolen var indbudt.

Mandag Formiddag havde Landmændene den aarligt tilbagevendende Tur til Monbjerg for at se Kaspar Laursens Besætning, og om Eftermiddagen var der forskellige Fastelavnsløjer og Idrætsøvelser i Gymnastiksalen.

Den 23. Februar var der en samlet Teatertur til Horsens for at se Selma Lagerløfs Skuespil „Dunungen“.

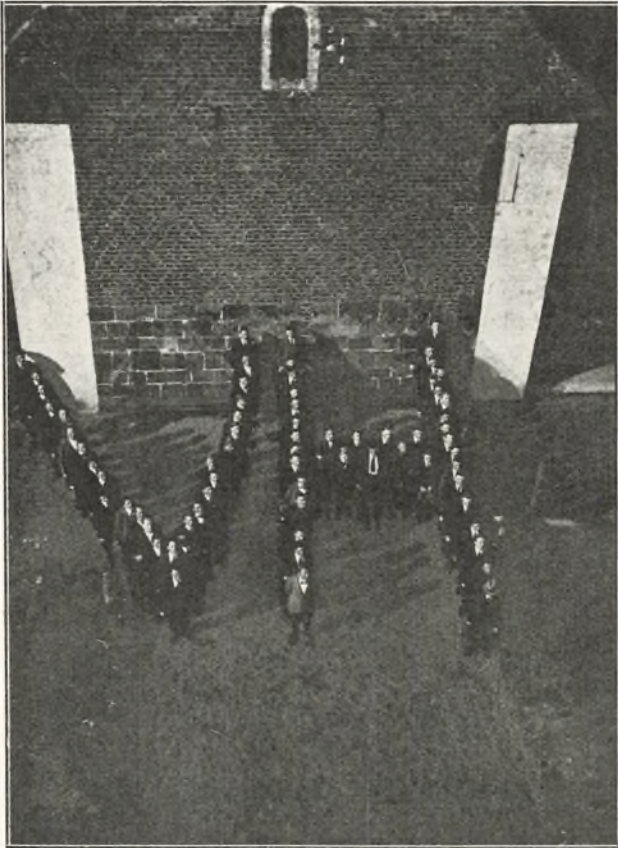
Skoleballet blev i Aar holdt i Midten af Marts; det var nydeligt og vellykket som altid før.

I Ry Kirketaarn d. 16. Marts.

Der er saa godt som altid hen i Marts nogle Dage, hvor det næsten er Sommer, og saa skynder vi os at faa Himmelbjærgturen i Stand. Det er ikke saa let, som det kunde se ud til, for i Køkkenet skal de være paa Færde fra Kl. 4—5 for at faa de mange „smaa“ Madpakker færdige i rette Tid.

Der gaar Sagn om, at alle i gamle Dage gik hele Turen frem og tilbage, og det kan ske endnu den Dag i Dag, at et Par Stykker slaar sig sammen og gennemfører det, men

Et V. H. (Vestbirk Højskole) fotograferet fra Glamhullerne i Ry Kirketaarn ned imod Kirkens Gavl.

nu i Cyklernes Aarhundrede, hvor saa mange, ogsaa om Vinteren, har sin „Hest“ med sig, skiftes vi til at bruge disse, saa vi rider den halve Vej og gaar den halve.

Turen fra Vestbirk til Himmelbjærget er sikkert en af de bedste og ejendommeligste, der kan gøres her i Landet; hele

Tiden skifter Landskabet. Gudenaadalens skovklædte Højder løfter sig til begge Sider, Floden selv strømmer dér langt nede i sit Leje, medens vi ruller frem ad Stier og smalle Veje oven over.

En gammel Vandmøllegaard, „Pinds Mølle“, passeres, og snart er vi ud for „Sukkertoppen“, dette stolte Hjørne i den

Nedenfor Himmelbjærget.

lange Bjærgkæde, hvorfra Synet over Mossø og hele det kraftige Stykke Land dér omkring gaar saa vide ud. Dog Synet fra Sukkertoppen bliver gerne gemt til Hjemturen. Videre gaar det forbi Mossø med Salten Langsø ude til venstre, frem ad en Hedevej mod Gl. Ry og de blødt rundede Bakker, som Skoven kravler op og ned ad.

Undervejs gør vi Holdt i Gl. Ry, der engang var en større By, ser den ærværdige Kirke, synger Morgensang derinde, og er oppe i det smukke nye Taarn. Oven paa alt det smager Maden og Kaffen i Ry Kro ypperligt, og vi er i Stand til at fortsætte vor Vej til Bjærget.

Som Luften dog kan føles lun og sommerlig mellem Himmelbjærgets Bakker paa saadan en Foraarsdag; man kan udmærket ligge nede paa et lyngklædt Bakkehæld, hvor Solen staar paa, og bilde sig ind, at det virkelig er blevet Sommer; Luften kan dirre af Varme nede imellem Træerne, skønt der samtidig, som i Aar, kan være Is paa Søerne nedenfor.

Himmelbjærgtur — du er altid lige ny og lige frisk, det være sig Sommer eller Vinter!

Ved Ungdomsforeningens Møder i Forsamlingshuset talte før Jul Seminarieforstander Vinther, Silkeborg, om „Strømninger i dansk Digtning siden 1870“ og Kristen Nørgaard om Digteren Johannes Jørgensen. Grønvald Nielsen læste en Aften Zakarias Nielsens Skuespil: Selvstyre.

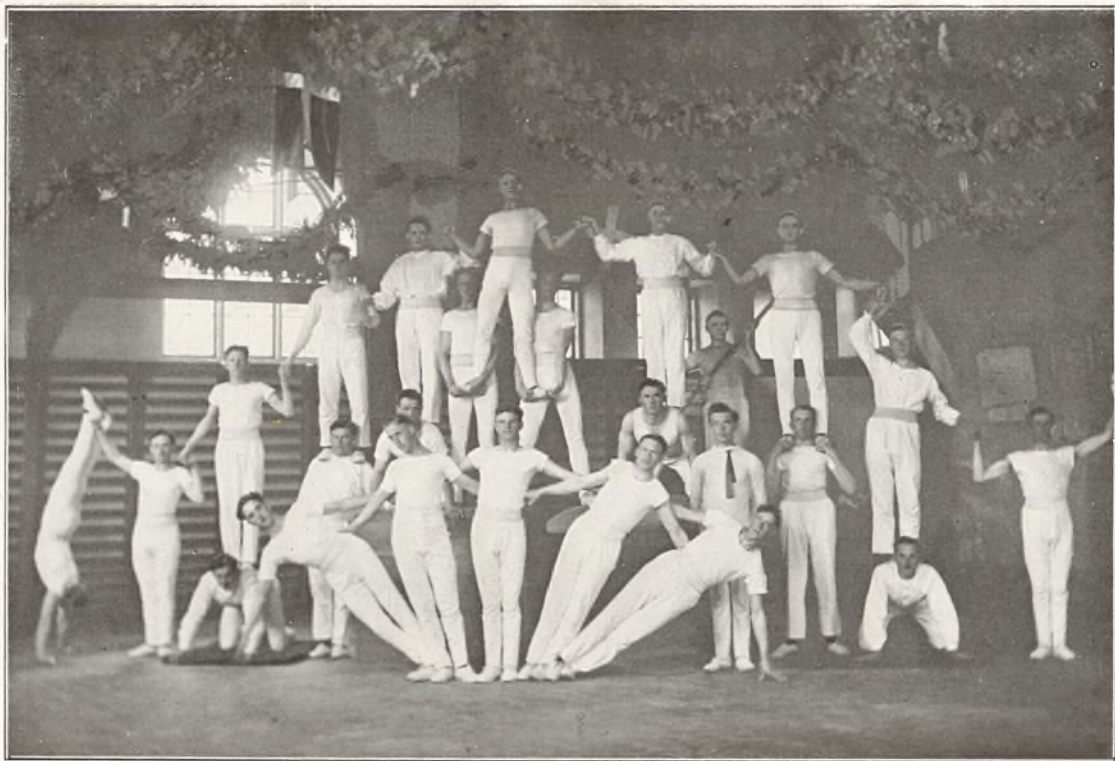
Efter Jul talte den nye Sognepræst i Østbirk, Pastor Stang; en anden Aften havde vi en Taler, som havde oplevet og gennemgaaet meget i de senere Aar, Dr. Aug. Wendel fra Sibirien. Han var dansk, har oprindelig været Maskinarbejder herhjemme, var kommet til Rusland, havde studeret Medicin og havde levet som Læge i Sibirien en Del Aar. Han var nu 41 Aar, gift med en Russerinde, og havde sin Kone og sine Børn i Sibirien. Han havde lidt meget under Bolchevikernes Regimente, navnlig havde han set dem udføre de grufuldeste Ting imod andre, ja, saa forfærdeligt var det, at det ikke er til at begribe, at det er udført af Mennesker. Han havde lidt saa meget, at han var halvvejs sindssyg en Tid og derfor maatte leve herhjemme i nogle Aar for at komme sig.

Hans Lysbilleder illustrerede tydeligt og levende det, han havde fortalt.

Ingeniør Arnfred fra Askov holdt et Foredrag om psykisk Forskning, og Pastor Rørdam, Tønning, sluttede Vinterens

Et Bukh-Produkt.

Fra Gynnastikopvisningen

Fra Udførelsen af Folkevisen:

*»Prinsessen sad i Højenloft
med Haanden under Kind.»*

Foredrag med at tale om sin Broder, Digteren Valdemar Rørdam.

Desuden var der nogle Oplæsninger af forskellige af os.

Med alt det berører vi jo ikke det vigtigste, det jævne, daglige Arbejde. Som et Udtryk for det kunde der maaske være Grund til at slutte med et enkelt Vers af et Digt, som en havde skrevet under sin sidste Stil:

Af alt, hvad vi hørte, vel noget er glemt,
 men meget dog ligger i Hjerter gemt,
 hvor det spirer og bærer sin Frugt;
 det vokser og modnes i Fremtids Aar,
 og mindes vi vil under graaet Haar,
 hvad vi lærte af godt og smukt.

Sommeren 1923.

I Begyndelsen af Sommerskolen var Nørgaard desværre syg en Tid lang. Han havde faaet en lettere Nyrebetændelse, som han dog var nødsaget til at holde Sengen med.

Pastor Thygesen havde midt i April et stygt Automobiluheld, et stærkt Sammenstød med en anden Bil; men baade han selv og hans Chauffør blev dog forunderligt bevaret, selv om Pastor Thygesen fik sig et længere Sygeleje. Vi maatte derfor have Forstærkning, og Skolens tidligere mangeaarige Lærer, Kristen A. Lange, der nu, som vel de fleste ved, var Seminarielærer i Gedved, var trods Travlhed saa elskværdig at cykle herover et Par Gange ugentlig for at holde Foredrag over Danmarkshistorien.

Det vil interessere mange gamle Elever, at Lange fra Novbr. 1923 er udnævnt til Forstander for Forskoleseminariet i Vejle.

Ved Afholdsforeningernes Møde i Skoven ved Torp Sø talte i Aar Højskoleforstander Nielsen-Svinning og Grønvald Nielsen.

Grundlovsfesten begyndte nede i Rasmus Knudsens Skov, men Regnen fordrev snart Forsamlingen derfra, saa den maatte ty hjem i Forsamlingshuset, hvor Forstander Tårup fra Testrup Højskole og Holger Bennike var Talere.

Til det kirkelige Sommermøde i Horsens, paa Valdemars- og Genforeningsdagen var vi som sædvanlig med. Valgmenighedspræst Carl Koch fra Ubberup, Biskop Schiøler og Valgmenighedspræst Asger Højmark fra Aarhus var Ordførerne i Aar.

Elevmødet 23.—24. Juni, vor store samlende Sommerfest, som saa mange gamle Elever glæder sig til længe i Forvejen, fik et smukt Forløb. Det er i de senere Aar i stigende Grad blevet Skik, at Folk fra fjerne Egne af Jylland slaar sig sammen og lejer en Rutebil; der vrimlede i Aar med store og smaa Biler; de stod tæt paa Pladsen foran Grønvald Nielsens Hus.

Der var stuvende fuldt i Gymnastiksalen, Lørdag Aften, da Pastor Thygesen talte ud fra Grundtvigs Salme: „Kirkeklokke! mellem ædle Malme, mageløs er for mit Hjerte du“ og viste, hvorledes netop den er et Udtryk for noget af det centrale i grundtvigsk Kristendomssyn.

Bagefter strømmede Forsamlingen ud paa den store Plæne i den nye Have, hvor Sommerskolens Elever gav en dramatisk Udførelse af flere Folkeviser: „Prinsessen sad i Højenloft med Haanden under Kind“, „Og det var om en Løverdag, det regned under Ø;“ ogsaa et Par andre Sange blev fremført, bl. a. Midsommervisen. Pladsen passede saa ypperligt til hele Sceneriet. De farverige Folkedragter stod saa nydeligt mod den grønne Baggrund, men smukkest var dog Afslutningen, da de med blussende Fakler dansede ud til Folkevisen: „Der gaar Dans paa Riber Gade, Slottet det er vundet.“ Det var nu halv mørkt, og langsomt snoede Fakkeldansen sig langs den høje, mørke Hæk i den skære Sankt Hansaften, for lidt efter at forsvinde ind under Nøddegangens Buer, som det flakkende røde Ildskær lyste igennem. Det var af en overordentlig Virkning.

Det Billede, der her er gengivet, giver kun et meget svagt Begreb om det hele; det er taget ved høj lys Dag og i en opstillet og meget sammenpresset Form.

Ude paa Marken blev der til Slut afbrændt et stort Sct. Hansblus, og efter en Aftensang gik vi til Ro.

Søndag Formiddag begyndte med Morgengudstjeneste og Grønvald Nielsen som Taler. Han talte om at have Missions-sind. „Det er en Erfaring, at hvor en Retning eller en Bevægelse glemmer at missionere, dér dør den hen“. Højskole-elever skulde igennem hele deres Liv og Færd virke som Missionærer iblandt deres Omgivelser. Vi er alle kaldet til at være Guds Medarbejdere paa Jorden. Ikke mindst skulde gamle Elever — om de selv i Højskolen havde faaet noget — missionere for Højskolen og Højskolens Idé, at den dog maatte blive ført videre ud til Velsignelse for vort Folk — og derfra til andre Lande.

Efter Foredraget holdt Elevforeningen Generalforsamling. Dens Formand, Søren Hansen, Vestbirk, fremlagde sidste Aars Regnskab, som godkendtes; den afgaaende Bestyrelse genvalgtes.

Omtrent 800 Mennesker samledes ved Middagen; om Formiddagen havde det regnet, men nu brød Solen igennem og holdt sig det meste af Eftermiddagen. Tale og Sang skiftede i et Par Timer, Grønvald Nielsen, Nørgaard, Lange og fl. a. havde Ordet. En hel Del Hilsener blev læst op bl. a. efterfølgende, der var paa Vers og sendt af Svend Sørensen, som paa den Tid var i Lillehammer i Norge:

Vestbirk! Ungdom, Sang og Sol
 festligt sammen smeltet, —
 Smil, — det friske Festsymbol —
 kranser Spiseteltet.

Er end Rummet mægtigt her,
 ud sig Tanken svinger,
 naar fra Venner fjern og nær
 Posten Hilsen bringer.

Tanker mødes frit og højt
 over Land og Bølgesprøjt —
 — Teltets Rammer sprænges,
 og vi fester med en Stund,
 vi, der af forskellig Grund
 sidder rundt og længes.

Vestbirk! Ungdom, Sol og Sang,
 Festens Lue brænder
 næret nænsomt Dagen lang
 i Kreds af gode Venner.

Ustandseligt kom Biler og Cykler rullende hele Dagen og bragte nye Gæster. Til Mødet i Rasmus Knudsens Skov var der samlet ca. 1600 Mennesker omkring Talerstolen. Anton Hansen advarede i en kort Tale kraftigt imod de nye Skole-

Gæster følges til Toget. — Mandag Morgen efter Elevmødet.

love, som Slaget skulde staa imod i den kommende Vinter. Kristen Nørgaard talte om, hvor betydningsfuld Ungdommens Vækkelse paa vore Højskoler er baade for den praktiske og den aandelige Side af Menneskelivet, og hævdede, at netop nu, da man arbejder saa ivrigt for Tvangsskolen, gælder det om at staa sammen om den frie Skole.

Holger Budde-Lund holdt et Foredrag om den i 1921 afdøde Præst og Folkemindeforsker H. F. Fejlberg og hans Livsværk. Tilsidst talte Holger Bennike om vor sydligste Grænsevagt og manede til Samling om den.

Grønvald Nielsen takkede Rasmus Knudsen for Skoven og Egnens Befolkning for storstilet Gæstfrihed imod gamle Elever gennem mange Aar; det er forbavsende saa mange, der af den Grund kan overnatte ved Elevmøderne.

Søndag den 8. Juli sluttede en stor Kreds af unge fra Omegnens Husmandsforeninger, under Ledelse af Konsulent Rustrup Jensen, en Cykletur her paa Højskolen. Nørgaard holdt et Foredrag om Ungdomstiden, og vore Gæster saa Skolen og Markerne og spiste Aftensmad her, hvorefter Folkevisespillet fra Elevmødet igen blev fremført. Tirsdag Eftermiddag og Aften, den 10. Juli havde vi igen Besøg af 30 Deltagere i en Husmandsrejse. De skulde se forskellige Land-

Et V. H., taget fra Ry Kirke ved Sommerens Himmelbjærgtur.

brug i Nærheden, spiste saa Aftensmad paa Højskolen, og for tredje og sidste Gang blev Festspillet paa Plænen opført for dem; de havde hørt om det og bedt om at faa det at se, og det tog sig vel egentlig bedst ud den Aften, fordi det var en af denne Sommers faa, virkelig smukke Aftener.

Onsdag d. 18. Juli Kl. ca. 7 $\frac{1}{2}$ om Aftenen blev vi pludselig opskræmmet af Raabet: Brand! Og et Øjeblik efter vidste vi, at det brændte oppe paa Loftet over Foredragssalen og Laboratoriet. De elektriske Ledninger gik henover det lange Loft, og da der havde været lidt Uorden ved Lyset, arbejdede en Elektriker deroppe for at faa Skaden repareret; der er derved opstaaet en Kortslutning, som tændte i en Del Spaaner, der laa deroppe over hele Loftet for at lune. Da Loftet imid-

lertid var tæt tillukket, og da det var blikstille Vejr, har Ilden ikke rigtig kunnet komme til at slaa ud i Flammer.

Da vi kom ind i Foredragssalen, kunde vi gennem Sprækerne i Træloftet se og høre, hvordan det glødede og knitrede ovenover. Vor første Tanke gjaldt derfor det store Maleri, som dækker Væggen bag Talerstolen, og som blev skænket Grønvald Nielsen af gamle Elever paa hans 60 aarige Fødselsdag. I en Fart blev det vristet fra Væggen og derefter taget ud af Rammen; men det er saa stort, at det endda var vanskeligt at faa det ud. Det blev bragt i Sikkerhed til Grønvald Nielsens Bilhus.

Paa samme Tid søgte nogle andre at trænge op paa Loftet igennem en Luge ude paa Trappegangen; men da den blev aabnet, væltede Røgen ud i saa tætte Masser, at det var umuligt. Der blev saa i Stedet sat Stiger til ude fra, hugget Hul i Taget, slæbt Spande derop og hældt Vand paa, samtidig med, at alle andre Luftadgange blev stoppet og tætnet saa vidt gørligt for at hindre Ilden i at brede sig ved Træk.

I Løbet af faa Øjeblikke var der samlet en stor Skare af Hjælpere fra Byen og Omegnen og en Ladning Spande; den store Beholder ude bag Laden var fuld af Vand, og nu gik det flinkt ved de mange Hænders Hjælp med at faa Vand deroppe fra og hen til Hovedbygningen og op paa Taget. De Vandmængder, der her blev dænget ned, kunde ikke naa langt nok til at slukke Ilden henne over det store Loft, men de fik Ilden begrænset, saa den ikke kunde komme til at brede sig videre ind over Lofterne, der hører til de andre Bygninger.

Nørgaard havde straks ringet til Brandvæsenet i Horsens, som lovede at komme med den store Motorsprøjte og Redningsstige. Samtidig blev Branden meldt til Østbirk, og et Øjeblik efter kimedede Kirkeklokken: Brand og kaldte Sprøjtemandskabet sammen. Forbavsende hurtigt mødte den op og hjalp fortrinligt med at holde Ilden nede.

Der blev ogsaa kæmpet mod Ilden nede fra Foredragssalen. Der blev hugget Hul i Loftet, og naar vi rakte Spande op til hinanden, kunde vi skiftes til at hælde Vand ind over et Stykke af det brændende Loft. Vandet fik vi nemt, for det strømmede

ustandseligt gennem Loftet ned i Foredragssalen og stod saa højt over Gulvet, at vi kunde øse det op derfra i Spandene.

Paa Landet er det jo forholdsvis sjældent, at en Ildebrand bliver slukket, og vi ventede, at Flammerne snart vilde slaa igennem og fortære hele den kære, gamle Skole. Derfor gik gik vi hurtigst muligt i Gang med at redde alt, hvad reddes kunde. Alt gik med fuldkommen Præcision og Orden; det var en Oplevelse at se den fuldkomne Ro og Beherskelse, der var over de mange unge Piger. Haand- og Udlaansbogsamlingen bar Eleverne op i Grønvald Nielsens Villa. Skolens store Beholdninger af Service, Indbo og Bøger fra Nørgaards Hjem og alle de andre Værelser i Komplekset blev bragt i Sikkerhed af Hundreder af tjenstvillige Hænder, ja, som Folk dog sled i det; men saa godt som alt blev ogsaa baaret ud. Hovedlandevejen var brudt op ved Hansted; det sinkede Motorsprøjtjen en Del, da den maatte køre en ret betydelig Omvej om ad Serridslev. Det tog ogsaa nogen Tid at faa Slangen rullet op fra Branddammen og bragt i Stilling, men da den først kom i Gang og dængede sine Vandmasser ind over Loftet og ud i alle Kroge, blev den ret snart Herre over Ilden. Dog det var paa høje Tid, for Flammerne begyndte allerede saa smaat at slikke ud her og der, bl. a. i Gavlen ud til Gaarden. Det havde ikke været muligt at standse Ilden uden Horsesprøjtens Hjælp.

Da vi var klar over, at det ikke blev til mere, maatte vi have fat paa Indflytningen, og takket være de mange utrættelige Hjælpere, som trofast blev ved at slide i det, fik vi ogsaa det meste under Tag igen samme Aften. Let var det ikke, for det elektriske Lys var afbrudt over det hele; vi maatte nøjes med, hvad den lyse Sommernat gav og saa nogle faa Stearinlys.

Det var langt ud paa Natten, da vi kom i Seng — taknemlige over, som det dog var gaet. Paa Grund af Røg og Brandlugt tog de fleste af Eleverne deres Sengklæder ned i Gymnastiksalen, hvor de sov den Nat.

Der var nok at tage fat i den næste Dag med at faa alt i Orden igen. Masser af Sager: Bøger, Billeder, Spisestel og

lignende var dynget op hos Grønvald Nielsen, Fru Dohn, Anton Hansen eller andre Steder i Nærheden, og Bøgerne f. Eks. var i den syndigste Uorden, saa der var nok at gøre til flere Dage. Forsamlingshuset blev brugt som Foredragssal, og Skolestuerne havde iøvrigt intet lidt, saa Undervisningen gik sin Gang samme Eftermiddag som sædvanligt.

Skaden beløb sig kun til 8-9000 Kr.

Nedenstaaende Tak stod et Par Dage efter at læse i de lokale Blade:

Da Ilden forleden truede med at lægge Vestbirk Højskole i Aske, saa vi saa megen Iver for at hjælpe og redde, at vi føler Trang til at sige Egnens Beboere og Brandvæsenet i Østbirk og Horsens vor bedste Tak for den gode Hjælp, og vi maa gøre det paa denne Maade, da det er os umuligt ellers at naa ud til alle.

Som det gjorde usigeligt godt at mærke den Ro, hvormed Eleverne og Personalet tog det hele, og den Iver, hvormed de gik i Lag med Redningsarbejdet, saadan var det en stor Oplevelse at se, hvordan Byens og Omegnens Folk sled i det for at slukke og for at redde de truede Ting. Det var en Oplevelse, der hele Tiden kunde faa det til at klinge inden i én: „Saa lad os da bjærge rask igennem Brændingen alt, hvad vi kan“. Og da Faren var overstaaet, saa tog de samme Mennesker roligt fat paa at flytte alt Indboet, saavel Skolens som det private ind igen. Det blev gjort saa omhyggeligt, at kun ganske faa Ting tog nogen videre Skade. Af Porcelænet til flere Hundrede Mennesker, — der som alt andet maatte ud og ind igen, det meste endda paa Loftet — gik kun een lille Skaal itu

Det kunde være fristende at nævne Navne paa nogle af de ivrige Hjælpere; men det er næsten ikke til at tælle dem, og vi saa dem jo ikke engang alle. Men det er sikkert, at I alle ved jeres Arbejde, jeres Færd og jeres Tale beredte os rige Oplevelser midt under den Fare, der truede vor gamle Skole. Det var Venner og Naboer, Kvinder, svagelige Mennesker og Folk, som vi kun kender lidt eller slet intet til, der sled i det

for at redde Skolen og alt her for os, saa vi kunde begynde Skolearbejdet igen næste Dags Middag. Med andre Ord, da det kneb, fik vi mange stærke Indtryk af, at Egnens Befolkning mener det godt og vil det bedste med deres Højskole.

Og derfor siger vi Tak!

Grønvald Nielsen.

Kristen Nørgaard.

Der har i Sommerens Løb været mange Gæster, hvoraf kun de, der paa en eller anden Maade kom i nærmere Forhold til Skolen, skal nævnes her. Holger Bennikes Moder, Fru Estrid Bennike, var her i 2 $\frac{1}{2}$ Maaned; hun er født paa Rødding Højskole, hvor hendes Fader, Politikeren Sofus Høgsbro, dengang var Forstander og har altid haft Interesse for Højskolens Gerning, saa hun havde let ved at gaa ind i Forholdene og slutte sig til Kredsen her.

Kunstneren Aage Jørgensen, der har givet os Tegningerne til Aarsskriftets Omslag og til den store Stens Indskrifter, var her i sidste Halvdel af Juli og tegnede efter Branden nogle Enkeltheder til de nye Bygningsarbejder, som f. Eks. Knægtene til Loftsbjælkerne i Foredragssalen og den nye Altan i Hjørnet mod Havesiden. Skuespiller Hjælm, der som sædvanlig tilbragte en Del af sin Ferie hos sin Onkel, Grønvald Nielsen, gav os et Par Oplæsningsaftener og et Rejseforedrag, og Levring Højskoles tidligere Forstanderinde, Frøken Eline Begtrup, besøgte os en Dag og holdt et Foredrag om „Dyresjælen“.

Af udenlandske Gæster var her, foruden de amerikanske Damer, Højskolelærer Bøjum og Hustru fra Højskolen ved Sognefjord i Norge, og Højskolelærer Aamodt, hans Hustru og en lille Pige, ogsaa fra Norge. Kort før Sommerskolen sluttede, fik vi et interessant Foredrag af en polsk kvindelig Student, Zofja Gulinska, der talte vort Sprog saa tydeligt og rent, at alle med Lethed kunde følge hende. Frøken Gulinska gav en af varm Fædrelandskærlighed baaret Skildring af sit Hjemlands Lidelser, siden Delingen mellem de tre mægtige Naboer, den, der begyndte i 1772 og siden blev fortsat, til Polen var udslettet af Landkortet. En af Verdenskrigens lyse

Sider var Frigørelsen af de fleste undertvungne Folk i Europa, deriblandt Polen. Vi fik et Indtryk af Polens rastløse Arbejde paa igen at blive sig selv, og tilsidst saa vi en Række Lysbilleder af Landet og dets Historie.

Sigrid Møllegaard fra Trunderup ved Kværndrup paa Fyn, der var Elev paa Sommerskolen, underviste et af Holdene i Haandarbejde; hun er siden blevet gift og bor i Ryslinge.

Den 21. Septbr. holdt vi for fjerde Gang 25 Aars Jubilæum for gamle Elever. Disse Jubilæumsfester er nu et fast Led i Aarets Liv og vinder stadig stigende Tilslutning; der var i Aar ca. 40 Gæster, og det blev en hyggelig og livlig Aften med mange Taler.

Næste Dag begyndte Efteraarsmødet. Trods Regnvejret var der en meget stor Forsamling til Stede.

Folketingsmand I. C. Christensen holdt et Foredrag om Portrætter af Jesus, om de Billeder af Frelseren, som Sagnet har fortalt skulde være virkelige Portrætter, men som jo alligevel ikke er det, og om det Billede, som Mennesker danner sig af ham i deres Indre. Derefter læste han — efter et Ophold — i en anden Time den norske Digter Andreas Munchs fortællende Digt: Jesu Billede.

Sønderjyden, Lærer Niels Kjems fra Mellemslesvig, fortalte om Kaarene i disse Egne og om det vaagnende danske Aandsliv, ud fra sine egne Erfaringer; noget af dette Foredrag findes i hans Artikel foran i Aarskriftet.

Om Aftenen læste Forstander Rasmus Nielsen fra Særslev Henrik Ibsens Skuespil: Gildet paa Solhaug.

Søndagen begyndte med Gudstjeneste ved Pastor Thygesen. Eftermiddagen indledede Grønvald Nielsen med et Foredrag om Vilhelm Birkedal, holdt ud fra Minder og Indtryk fra den Egn, hvor han havde levet sin Barndom og første Ungdom. Valgmenighedspræst Ingerslev fra Odense talte dybt alvorligt om Guds Styrelse til Frelse af hele vort Liv, og Forstander Rasmus Nielsen holdt det sidste Foredrag — om Aarhusegnen for et Par Menneskealdre siden, idet han i livfulde Billeder tegnede en Række af de ejendommelige Skikkelser — en gam-

mel Eventyrfortæller fra Lisbjerg, Lærer Stensgaard, Landstingsmand Niels Rasmussen, Lars Bjørnbak og Dr. Jens Nørregaard. Efter at Kristen Nørgaard havde sluttet det store, festlige Møde, sang Forsamlingen til Slut: Nu falmer Skoven trindt om Land.

Naar I kommer hertil, til Elevmødet eller til andre Tider, vil I se, at der er sket en betydelig Forandring med den gamle Skole.

Branden voldte jo, at Tagetagen over Foredragssalen og lidt længere hen maatte fornyes, og der er da blevet gjort en Del mere ved det end strengt nødvendigt.

Foredragssalen er blevet en halv Meter højere og har faaet Bjælkeloft, hvad der klæder den udmærket. Den har tillige, som I kan se paa Billederne, faaet større Vinduer, en Lysekrone og nye Lamper. Den virker meget festlig og stilfuld i sine nye Farver og sit nye Udstyr.

Ovenpaa „Uranienborg“ og „gamle Langelinie“ er der bygget en ny Etage med en Række Værelser, hvorfra der er et vidt Syn ud over Egnen. Deroppe er der Plads til 24 Elever, saa at der i Fremtiden vil være Plads til 160 Elever paa selve Skolen.

Paa „Højenloft“, oven over Foredragssalen, er der indrettet nye Værelser til ialt 8 Piger, saa vore egne Piger nu har faaet en samlet Lejlighed med „Nymaanen“ og „Nordstjernen“ og det hele.

Hovedbygningens Midterparti og et Stykke af Sidefløjen, der gaar ud i Haven, har faaet rødt Tegtag og løfter sig nu højt over de andre Bygninger og ses viden om i Landskabet. I kan selv paa Billederne se, hvor anselig Bygningen nu ser ud. Lige siden Sommerskolen sluttede, har der været arbejdet med fuld Kraft paa alt dette, og et og andet er endnu ikke færdigt — f. Eks. det Bjælkelag, der henne i Indhugget i Hjørnet ud mod Haven skal bære en Altan eller „Svale“. Vi venter, at der skal komme noget smukt ud af det Hjørne; men det kan desværre ikke naas at faa et Billede af det med i Aarsskriftet i Aar.

Lige ovenpaa Efteraarsmødet blev der holdt et Høst- og Rejsegilde, hvortil nedenstaaende Sang var skrevet:

Jeg ved, hvor der findes en Skole saa skøn,
 hvor Taget var sort, og hvor Muren var grøn;
 men Murerne bygge i Løvhækkens Ly
 og flyve hver Alten med Sang fra vor By.

Da midt paa den friske og regnfulde Dag
 der dukker af Dybet det dejligste Tag,
 og Taget af prægtige Stuer bli'r fuld
 og Laden af Hø og af Markernes Guld.

Der danser den Tømrer med Hammer og Sav,
 det hele maa gaa med et grueligt Jav,
 og Drengébørn lege med Bjælker og Spær
 og synge saa glade om Dannemænds Færd.

Jeg tror det for vist, at der ej er en Plet
 paa Jorden, hvor alt er saa nyt og saa net
 som Taget, der nu paa vor Skole er lagt;
 se nu har jeg skildret dig hele dens Pragt.

Til Lykke med Virket da Nørgaard og Viv,
 Gid Arbejdet lykkes her hele jert Liv,
 og Værket, som hviler paa Grønvoldens Grund,
 maa vokse og trives! — — Nu tier min Mund.

Knold og Tot.

Bygningskonstruktør Rudolf Jeppesen, som i de to sidste Vintre har været Lærer ved Haandværkerskolen og ogsaa har hjulpet til i de andre Klasser, skulde ogsaa i Vinter have deltaget i Undervisningen; men i Oktober Maaned bad han om, hvis det kunde lade sig gøre, at blive løst fra denne Forpligtelse, da han, der Sommeren igennem havde været i Frankrig, gerne vilde rejse til Amerika for at lære og uddanne sig videre. Der har været almindelig Glæde over hans dygtige Arbejde, og vi siger ham kun nødigt Farvel; han var kommet til at høre os til. Vi ønsker ham Lykke til Amerikafærden. Han bad os, gennem Aarsskriftet, bringe en Hilsen til Elever, der kender ham.

Søndag d. 28. Oktbr. holdt Tømrermester Kristian Hansen og hans Hustru, Karen Sølvbryllup. De allerfleste, der har været Elever i Vestbirk, kender de to, som alle vi, der staar

i Arbejdet her, sætter saa højt for deres trofaste Sindelag mod Skolen og dens Kreds, og mange Haandværkere har i de svundne 27 Aar, hvori Kristian Hansen var Lærer ved Haandværkerskolen, nydt godt af hans Undervisning.

Da han i 1920 opgav sin Lærergerning for udelukkende at samle sig om sin Forretning, der krævede ham i stigende Grad, bragte Aarsskriftet ham en Tak og en Omtale af hans Virksomhed. Vi vil derfor denne Gang nøjes med at bringe det gode Billede af Sølvbrudeparret, som er taget i deres Hjem.

Sølvbrylluppet blev fejret ved en en smuk Fest i Hjemmet, hvor Familien og en Kreds af de nærmeste Venner var samlet med dem, og hvor Gaver og Telegrammer strømmede ind.

Holger Budde-Lund.

Sølvbrudeparret i Hjemmet.

Julehilsen til vore gamle Elever.

Ind under Jul, hvor er det trist,
Snefog og Kulde og korte Dage;
Sindet bøjer sig ned til sidst,
ved ikke, hvor det skal Modet tage;
mindre og mindre af Dag det lyser,
Hjertet i Kulde og Mishaab gyser. —
Kommer ej Jul?

I dette stormfulde og regnfyldte Efteraar kommer man i særlig Grad til at tænke paa dette Vers af Jonas Lie: „Snefog og Kulde og korte Dage“ bøjer Sindet i Længsel mod Julen, der skal komme, og giver os Erfaring for, at der tit maa Modgang og Trængsel til, for at vi kan aabne os mod Julen og blive stemt til at modtage dens Gaver.

I Sommer har vi jo næsten kun haft Regn og Slud, og det har været trist at se al den gode Sæd, der i Efteraaret har staaet og raadnet op paa Markerne. Men det er endda ikke de sværeste Ting, vi har oplevet i Sommer. Tænk paa Stormfloden, der tog flere Menneskeliv nede ved Rejsby, og som flere Gange har anrettet stor Skade langs Vestkysten og truet vore Landsmænd der paa Livet. Og saa har vi det endda godt i Sammenligning med mange andre Folk. Det tager mange Aar, inden Krigens bitre Efterveer fortager sig. For Tiden plager Sult og Nød vort Naboland mod Syd, saa vi ingen Ende ser paa Elendigheden der. — Det er „fatigt paa Sol og Glans“, Verden „ligger og sygner paa Sneens Lagen“, saa man skulde jo tro, at vi snart maa komme til at føle, at vor Kraft, at Verdens Kraft er omme, og dette maa til, „før Jul kan komme“. Vi maa lære at sætte vor Lid til

Julens og Fredens Gud, saa vi i Ydmyghed tager mod hans Gaver og lader dem virke i os, saa vi hver for sig faar det rette Sind. Det er indefra og ikke udefra, at Verden skal laves om, at vi skal naa til at faa Fred paa Jorden. Og det er Guds Kraft i os og ikke vor egen Kraft, vi maa stole paa, for at det kan ske, for at Julen og Freden kan komme til Jorden, for

„netop som Jord ej mer kan raade,
kommer et Frelsens Væld af Naade, —
saa kommer Jul!“

Ja, maatte den i al sin Fylde komme til alle jer, vore gamle Elever; dette Ønske sender vi ud til jer i vort

GLÆDELIG JUL!

<i>Grønvald Nielsen.</i>	<i>Via og Kristen Nørgaard.</i>
<i>Sofie og Anton Hansen.</i>	<i>Anna Dohn.</i>
<i>Marie og Thyge Thygesen.</i>	<i>Karen og Kristian Hansen.</i>
<i>Valborg Jensen.</i>	<i>Kirstine Rind.</i>
<i>Maren Andersen.</i>	<i>Bernhardt Berthelsen.</i>
<i>Holger Bidstrup.</i>	<i>Holger Bennike.</i>
<i>Holger Budde-Lund.</i>	

Kære gamle elever!

Af mit fulde hjerte takker jeg Eder, som Lillejuleaften glædede mig med lykønskninger. I kommer til at nøjes med en tak ad denne vej, for jeg kan umuligt nå at skrive til hver enkelt, selv om jeg gerne vilde.

Eders altid hengivne

GRØNVALD NIELSEN.

Regnskab

fra 25. juni 1922 til 23. juni 1923.

Indtægt:		Kr. Øre
Kassebeholdning ^{25/6} 1922		436.73
Medlemsbidrag		4694.76
Solgte årsskrifter		124.55
Overskud i brugsforeningen.		39.26
Renter fra Anton Hansen og Girokontoret		22.11
Gave fra Jakob Jørgensen i Amerika.. .. .		17.00
Gave fra Harald Rasmussen, Kerteminde, før i Østasien		15.00
		<hr/>
		Kr. 5349.41

Udgift:		
Understøttelse til karlene i 1922—23		400.00
do. til pigerne i 1923		325.00
Frimærker til postoprævning og forsendelse af årsskriftet		1110.05
Postoprævningsblanketter		90.75
Korsbånd		22.50
Trykning og heftning af årsskrift		2637.48
Fragt af årsskriftet		34.18
Fotografier til årsskriftet.. .. .		10.50
Medlemsbidrag i brugsforeningen		14.00
Kundgørelser		45.52
Porto		16.00
Papir og konvolutter.. .. .		3.42
Formandens løn		100.00
Kassebeholdning		540.00
		<hr/>
		Kr. 5349.41

Ovenstående regnskab er revideret og fundet rigtigt.

Vestbirk, 23. juni 1923.

Anton Hansen.

Holger Budde-Lund.

Medlemmer, der skifter opholdssted,
bedes meddele d-t til formanden inden 1 november,
samt hvilket år de har været elev på skolen.

Elevmødet

i 1924 bliver

Lørdag d. 28. Juni

og

Søndag d. 29. Juni

Jubilæet

for Holdene fra 1899 og 1899-1900

bliver

Fredag d. 19. Septbr.

Ældre Aargange er ogsaa velkomne.

Deltagerne ventes med Toget 3,43 og 6,20, og vi
haaber, de bliver de to følgende Dage, da her
ogsaa er

Efteraarsmøde

Lørdag d. 20. Septbr.

og

Søndag d. 21. Septbr.

Foreløbig har af fremmede Talere

Biskop Fønnesbech-Wulff og

Højskoleforstander Kristensen-Randers lovet at komme.

Til alle disse Møder bedes man melde sig i Forvejen,
og hvis man vil bo paa Skolen, medbringe Tæpper og
andet Sengetøj.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
GRØNVALD NIELSEN: Vor Virksomhed i Evighedens Lys	3
NIELS KJEMS: Danskundervisning i Mellemslesvig	16
KRISTEN NØRGAARD: Tro og Viden i vort Kristenliv	22
THYGE THYGESEN: Lykke og Velsignelse	31
KRISTEN A. LANGE: Nogle Tanker til Overvejelse	40
HOLGER BUDDE-LUND: Et Besøg fra De Forenede Stater	48
KRISTJAN JENSEN: Grønvald Nielsen: Minder fra min Barndom og Ungdom	56
GRØNVALD NIELSEN: Et lille Besøg i Bønnens Verden	60
HOLGER BENNIKE: Et frigjort Folk	66
HOLGER BIDSTRUP: Vor Ungdom og Tiden	78
KRISTEN NØRGAARD: En Delingsførerafdeling	81
JOHANNES TERKELSEN: En lille Hilsen fra U. S. A.	83
HOLGER BUDDE-LUND: Det svundne Aar	86
Julehilsen til vore gamle Elever	110
Regnskab	112